

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (سهامی خاص)

گزارش اقتصادی شارک

آذر ۱۳۹۶ • شماره ۳۰۵

فهرست مطالب

فهرست شکل ها	۵
فهرست جداول	۷
پیشگفتار	۱۰
شاخص های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه	۱۱
۱. جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی	۱۵
۱.۱. نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۶
۱.۱.۱. نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی	۱۷
۱.۱.۲. مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی	۱۸
۱.۲. بررسی ارزش تراکنش های شاپرک و GDP در طول زمان	۲۰
۱.۲.۱. قیاس روند فصلی ارزش تراکنش های شاپرک و تولید ناخالص داخلی	۲۱
۱.۲.۲. نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به GDP	۲۲
۲. شاخص های عملکردی شاپرک در آذر ماه ۱۳۹۶	۲۵
۲.۱. آمار عملکردی شاپرک	۲۵
۲.۱.۱. آمار تعداد و ارزش تراکنش های شاپرک	۲۶
۲.۱.۲. رشد حقیقی ارزش تراکنش های شاپرکی	۲۷
۲.۱.۳. عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش	۲۸
۲.۱.۴. عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها	۳۰
۲.۱.۵. عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت	۳۴
۲.۲. نفوذ منطقه ای	۳۸
۲.۲.۱. ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی	۳۸
۲.۲.۲. سرانه تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور	۳۹
۲.۲.۳. تعداد و تعداد سرانه کارتهخوان فروشگاه های فعال سیستمی در هر استان	۴۰
۲.۲.۴. تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی	۴۵
۲.۲.۵. تعداد سرانه تراکنش های کارتهخوان فروشگاه های در استان های کشور	۴۷
۲.۳. شاخص های پراکندگی مبلغی تراکنش ها	۴۸
۲.۳.۱. دامنه مبلغی تراکنش های ابزارهای پذیرش شبکه	۴۸
۲.۳.۲. نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش ها	۵۲
۲.۳.۳. بررسی دهک های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش	۵۳
۳. کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی	۵۹
۳.۱. سهم تراکنش های موفق از کل تراکنش ها	۶۰
۳.۲. آنالیز خطاهای تراکنش ها	۶۰
۳.۳. دسترس پذیری حس شده خدمات	۶۴
۳.۴. آنالیز تراکنش های ناتمام رخ داده در شبکه	۶۵

۴. بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت..... ۶۷

۴,۱. بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP..... ۶۸

۴,۱,۱. سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت..... ۶۸

۴,۱,۲. سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش..... ۷۰

۴,۱,۳. سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس..... ۷۴

۴,۱,۴. بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها..... ۷۸

۴,۱,۵. اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش..... ۸۱

۴,۱,۶. اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای نوع سرویس..... ۸۳

۴,۲. بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش..... ۸۵

۴,۳. بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه..... ۸۹

۴,۳,۱. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه در استان‌های کشور..... ۸۹

۴,۳,۲. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در استان‌های کشور..... ۹۳

۴,۳,۳. شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در بعد کشوری..... ۹۶

۴,۳,۴. شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور..... ۱۰۱

۴,۳,۵. عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه کم تراکنش و فاقد تراکنش..... ۱۰۵

۵. بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده..... ۱۱۰

۵,۱. سهم بازار پذیرندگی..... ۱۱۰

۵,۱,۱. سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت..... ۱۱۱

۵,۱,۲. سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش..... ۱۱۲

۵,۱,۳. سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده..... ۱۱۶

۵,۱,۴. اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها..... ۱۱۹

۵,۲. سهم بازار صادرکنندگی..... ۱۲۲

۵,۲,۱. تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک..... ۱۲۲

۵,۲,۲. سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار..... ۱۲۴

۵,۲,۳. سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار..... ۱۲۵

۵,۲,۴. سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک..... ۱۲۷

۵,۲,۵. اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار..... ۱۲۹

۵,۳. سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده..... ۱۳۲

۵,۴. کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش..... ۱۳۹

۵,۴,۱. کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید..... ۱۳۹

۵,۴,۲. کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ..... ۱۴۶

۶. جمع‌بندی..... ۱۴۹

۷. واژه‌نامه..... ۱۶۱

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت مهر ماه ۱۳۹۶... ۱۷
- شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی..... ۱۹
- شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک..... ۲۱
- شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP..... ۲۳
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶..... ۳۰
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آبان و آذر ۱۳۹۶..... ۳۳
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۵ و آذر ۱۳۹۶..... ۳۴
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - آذر ۱۳۹۶..... ۳۵
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶..... ۳۵
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - آبان و آذر ۱۳۹۶..... ۳۶
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - آذر ۱۳۹۵ و آذر ۱۳۹۶..... ۳۷
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتهخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - آذر ۱۳۹۶ نسبت به ماه آبان ۱۳۹۶..... ۴۱
- شکل ۹-۲ تعداد کارتهخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - آذر ۱۳۹۶..... ۴۲
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتهخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - آذر ۱۳۹۶..... ۴۵
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - آذر ۱۳۹۶..... ۴۶
- شکل ۱۲-۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - آذر ۱۳۹۶..... ۴۷
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) - آذر ۱۳۹۶..... ۴۹
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - آذر ۱۳۹۶..... ۵۰
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - آذر ۱۳۹۶..... ۵۱
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی..... ۵۳
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - آذر ۱۳۹۶..... ۵۵
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - آذر ۱۳۹۶..... ۵۷
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - آذر ۱۳۹۶..... ۶۱
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶..... ۶۲
- شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶..... ۶۸
- شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶..... ۶۹
- شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶..... ۷۲
- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶..... ۷۴

- شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنشها به ازای هر سرویس - آذر ۱۳۹۶..... ۷۶
- شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنشها به ازای هر سرویس - آذر ۱۳۹۶..... ۷۸
- شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنشها - آبان و آذر ۱۳۹۶..... ۸۰
- شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنشهای کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استانها - آذر ۱۳۹۶..... ۹۲
- شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استانها - آذر ۱۳۹۶..... ۹۵
- شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوانهای فروشگاهی شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - آذر ۱۳۹۶..... ۱۰۴
- شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوانهای فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی طی ماه‌های سال ۹۵ و ۹۶..... ۱۰۶
- شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنشهای شبکه پرداخت - آذر ۱۳۹۶..... ۱۱۱
- شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنشهای شبکه پرداخت - آذر ۱۳۹۶..... ۱۱۲
- شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - آذر ۱۳۹۶..... ۱۲۴
- شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنشهای صادر شده از پذیرش شده هر بانک - آذر ۱۳۹۶..... ۱۳۴
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنشهای صادر شده و پذیرش شده هر بانک - آذر ۱۳۹۶..... ۱۳۵
- شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - آذر ۱۳۹۶..... ۱۳۷
- شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنشهای صادر شده از پذیرش شده هر بانک - آذر ۱۳۹۶..... ۱۳۸

فهرست جداول

جدول ۱-۱	مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در سال ۱۳۹۶.....	۱۶
جدول ۲-۱	مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی تا پایان مهر ماه ۱۳۹۶.....	۱۸
جدول ۳-۱	نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP.....	۲۲
جدول ۱-۲	مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک.....	۲۶
جدول ۲-۲	مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۵.....	۲۶
جدول ۳-۲	مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۷
جدول ۴-۲	مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۸
جدول ۵-۲	مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۲۹
جدول ۶-۲	مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار- آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۲۹
جدول ۷-۲	شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آذر ۱۳۹۶.....	۳۱
جدول ۸-۲	شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آذر ۱۳۹۶.....	۳۱
جدول ۹-۲	شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶.....	۳۲
جدول ۱۰-۲	ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - آذر ۱۳۹۶.....	۳۹
جدول ۱۱-۲	سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - آذر ۱۳۹۶.....	۳۹
جدول ۱۲-۲	پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۴۰
جدول ۱۳-۲	تعداد سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۴۳
جدول ۱۴-۲	مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی.....	۵۲
جدول ۱۵-۲	متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۴
جدول ۱۶-۲	متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۵
جدول ۱-۳	تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶.....	۶۰
جدول ۲-۳	مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۶۱
جدول ۳-۳	آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - آذر ۱۳۹۶.....	۶۲
جدول ۴-۳	قیاس سهم هر یک از انواع خطا - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۶۳
جدول ۵-۳	دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۴
جدول ۶-۳	درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۶۵
جدول ۱-۴	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۷۱
جدول ۲-۴	مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۷۳

جدول ۳-۴	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۷۵
جدول ۴-۴	مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش-آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۷۷
جدول ۵-۴	مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - آذر ۱۳۹۶.....	۷۹
جدول ۶-۴	وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن.....	۸۱
جدول ۷-۴	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- آذر ۱۳۹۶.....	۸۲
جدول ۸-۴	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۸۳
جدول ۹-۴	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس آذر ۱۳۹۶.....	۸۴
جدول ۱۰-۴	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۸۵
جدول ۱۱-۴	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی-آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۸۷
جدول ۱۲-۴	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش دار-آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۸۸
جدول ۱۳-۴	سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشنده به تفکیک استان - آذر ۱۳۹۶.....	۹۰
جدول ۱۴-۴	سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشنده فعال سیستمی به تفکیک استان - آذر ۱۳۹۶.....	۹۳
جدول ۱۵-۴	شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده فعال سیستمی هر شرکت - آذر ۱۳۹۶.....	۹۷
جدول ۱۶-۴	مقایسه شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده فعال سیستمی هر شرکت-آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۹۸
جدول ۱۷-۴	شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده تراکنش دار هر شرکت - آذر ۱۳۹۶.....	۱۰۰
جدول ۱۸-۴	مقایسه شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده تراکنش دار هر شرکت-آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۱۰۱
جدول ۱۹-۴	شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - آذر ۱۳۹۶.....	۱۰۲
جدول ۲۰-۴	سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن-آذر ۱۳۹۶.....	۱۰۷
جدول ۱-۵	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶.....	۱۱۳
جدول ۲-۵	سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - آذر ۱۳۹۶.....	۱۱۶
جدول ۳-۵	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - آذر ۱۳۹۶.....	۱۱۹
جدول ۴-۵	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - آبان و آذر ۹۶.....	۱۲۱
جدول ۵-۵	مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش دار - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۱۲۳
جدول ۶-۵	سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش دار - آذر ۱۳۹۶.....	۱۲۵
جدول ۷-۵	سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - آذر ۱۳۹۶.....	۱۲۷
جدول ۸-۵	محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - آذر ۱۳۹۶.....	۱۲۹
جدول ۹-۵	مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده-آبان و آذر ۹۶.....	۱۳۱
جدول ۱۰-۵	سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - آذر ۱۳۹۶.....	۱۳۲
جدول ۱۱-۵	مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - آبان و آذر ۱۳۹۶.....	۱۴۰
جدول ۱۲-۵	مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشنده با احتساب هزینه اجاره بها - آذر ۱۳۹۶.....	۱۴۳
جدول ۱۳-۵	مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - آذر ۱۳۹۶.....	۱۴۶

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۳۰ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در آذر ماه ۱۳۹۶
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

▼	۱۰/۲۱ درصد	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی
▼	۲/۴۵ درصد	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی
▶	۱۲۹/۲۰ درصد	سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در آذر ماه ۹۶

آمار عملکردی

▲	۱,۴۴۳,۲۹۱,۲۰۴ عدد	تعداد تراکنش های شاپرک
▲	۱,۵۰۵,۱۰۴,۷۲۶ میلیون ریال	ارزش تراکنش های شاپرک

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▲	۸/۱۹ درصد	رشد اسمی ماهانه آذر ۹۶ نسبت به آبان ۹۶
▲	۶/۱۶ درصد	رشد حقیقی ماهانه آذر ۹۶ نسبت به آبان ۹۶
▲	۲۶/۴۷ درصد	رشد اسمی آذر ۹۶ نسبت به آذر ۹۵
▲	۱۴/۹۴ درصد	رشد حقیقی آذر ۹۶ نسبت به آذر ۹۵

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▲	۳/۴۰ درصد	ابزار پذیرش اینترنتی
▼	۸/۴۲ درصد	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۸۸/۱۸ درصد	کارتخوان فروشگاه

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	۹۵/۸۱ درصد	خرید کالا و خدمات
▼	۴/۱۹ درصد	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	۷۸/۳۶ درصد	خرید کالا و خدمات
▼	۱۵/۵۹ درصد	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه
▲	۶/۰۴ درصد	مانده گیری

خریب نفوذ منطقه ای

سرانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۲۰ سال کشور

▼	۱,۲۹۶/۷۹	کل ابزارها
▼	۱,۱۰۳/۳۲	کارتخوان فروشگاه
▲	۸۱/۰۸	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۱۱۲/۳۹	ابزار پذیرش اینترنتی

سرانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۲۰ سال کشور

▲	۲۴/۶۴	کل ابزارها
▲	۲۱/۷۳	کارتخوان فروشگاه
▼	۲/۰۸	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۰/۸۴	ابزار پذیرش اینترنتی

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی

▼	۱,۳۸۵,۸۹۱ عدد استان تهران	بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه
▼	۹۵,۱۵۲- عدد استان اصفهان	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه
▼	۰/۱۶۱ عدد استان یزد	بیشترین سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه
▲	۲۴/۳۹ عدد استان هرمزگان	بیشترین تعداد سرانه تراکنش های کارتخوان فروشگاه

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▲	۶۹۴/۵۸	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول
---	--------	-------------------------------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۲۹/۷۸	بانک ملت درصد ۲۶/۹۵
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۲۲/۱۰	بانک ملت درصد ۳۰/۸۴

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	به پرداخت ملت درصد ۴۳/۹۱	بانک ملت درصد ۴۴/۷۰
ابزار پذیرش موبایلی	آسان پرداخت پرشین درصد ۴۴/۲۴	بانک ملت درصد ۵۵/۱۷
کارتخوان فروشگاهی	به پرداخت ملت درصد ۲۷/۶۲	بانک ملت درصد ۲۷/۸۵

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۳۰/۱۱	بانک ملت درصد ۲۴/۹۶
ابزار پذیرش موبایلی	آسان پرداخت پرشین درصد ۳۹/۸۹	بانک ملت درصد ۷۳/۷۳
کارتخوان فروشگاهی	به پرداخت ملت درصد ۲۴/۲۵	بانک ملت درصد ۲۷/۷۳

شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۹۳۰	۱,۳۵۹
ابزار پذیرش موبایلی	۲,۹۰۳	۵,۶۸۷
کارتخوان فروشگاهی	۱,۴۲۳	۱,۱۴۸

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک پارسیان	درصد ۱۷/۳۰
کارت اعتباری	بانک ملت	درصد ۴۳/۹۷
کارت برداشت	بانک ملی ایران	درصد ۲۱/۶۸

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	درصد ۹۰/۳۵
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	درصد ۹۹/۹۸

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	درصد ۱/۲۸
خطای شاپرکی	درصد ۰/۲۱
خطای صادرکنندگی	درصد ۱۰/۴۶
خطای کاربردی	درصد ۸۷/۶۷
خطای کسب و کار	درصد ۰/۳۷

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	درصد ۹۸/۸۱
دسترس پذیری حس شده شاپرک	درصد ۹۹/۹۸

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	درصد ۰/۰۲۸
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	درصد -۴۷/۱۶

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارتی در آذر ماه ۹۶

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۲۷
کمترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۰۱

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند	درصد ۰/۶۱۵
کمترین میزان شاخص	تجارت الکترونیک پارسیان	درصد ۰/۰۱۵

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	الکترونیک کارت دماوند	درصد ۴۴/۰۸
کمترین سهم	آسان پرداخت پرشین	درصد ۷/۶۸

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱. جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱.۱. نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است که به دلیل عدم انتشار آمار نقدینگی آبان و آذر ماه توسط بانک مرکزی ج.ا.ا، در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا مهر ماه ۱۳۹۶) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در سال ۱۳۹۶

ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
فروردین	۱۲,۶۴۱,۱۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۶,۳۱۳,۸۴۲	۷/۹۶٪
اردیبهشت	۱۲,۸۹۰,۹۰۰,۰۰۰	۱,۳۲۸,۴۸۹,۳۵۵	۱۰/۳۱٪
خرداد	۱۳,۱۴۹,۱۰۰,۰۰۰	۱,۳۸۶,۰۰۸,۲۴۲	۱۰/۵۴٪
تیر	۱۳,۳۳۷,۴۰۰,۰۰۰	۱,۳۸۸,۶۷۵,۷۰۲	۱۰/۴۱٪
مرداد	۱۳,۶۶۲,۶۰۰,۰۰۰	۱,۵۱۶,۶۱۳,۱۱۸	۱۱/۱۰٪
شهریور	۱۳,۸۹۹,۵۰۰,۰۰۰	۱,۵۳۸,۴۲۷,۶۸۳	۱۱/۰۷٪
مهر	۱۴,۰۳۰,۵۰۰,۰۰۰	۱,۴۳۲,۴۵۲,۵۴۰	۱۰/۲۱٪

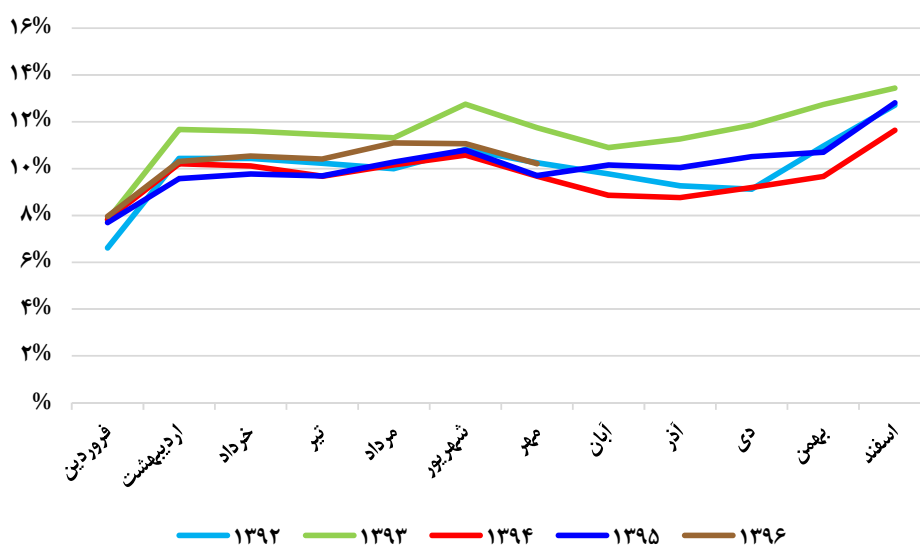
در مهر ماه ۱۳۹۶ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۰/۲۱ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه شهریور، کاهش ۰/۸۶ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در ماه مهر، ارزش تراکنش‌های شاپرک رشد ۶/۸۹- درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۰/۹۴ درصدی نقدینگی نسبت به شهریور ماه، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه شهریور را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی در ماه‌های آبان و آذر منتشر نشده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت مهر ماه سال ۱۳۹۶ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت مهر ماه ۱۳۹۶

۱.۱.۱. نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۲-۱ ارائه شده است.

جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی تا پایان مهر ماه ۱۳۹۶

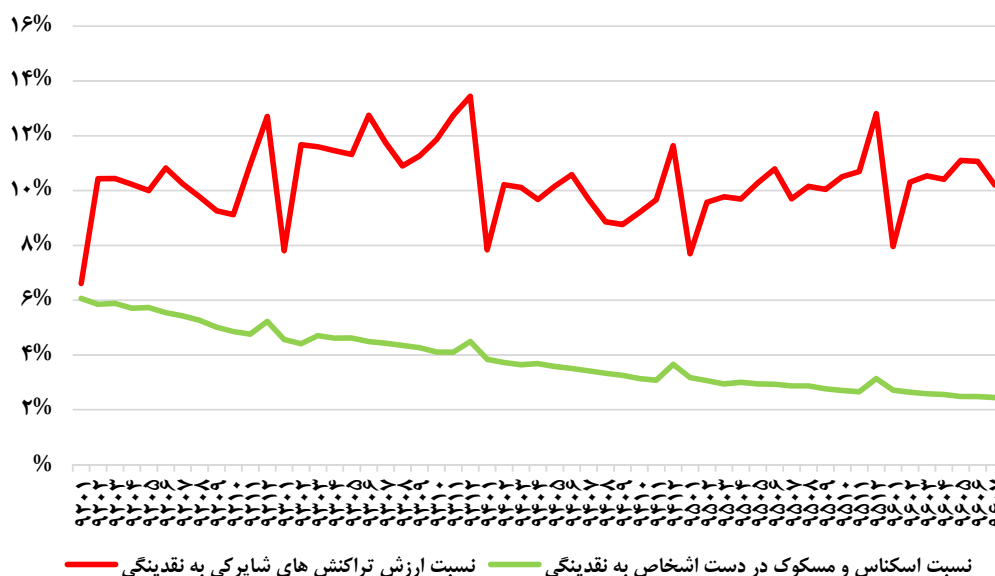
ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیون ریال)	نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
فروردین	۱۲,۶۴۱,۱۰۰,۰۰۰	۳۴۳,۵۰۰,۰۰۰	۲/۷۲٪
اردیبهشت	۱۲,۸۹۰,۹۰۰,۰۰۰	۳۴۰,۳۰۰,۰۰۰	۲/۶۴٪
خرداد	۱۳,۱۴۹,۱۰۰,۰۰۰	۳۴۰,۱۰۰,۰۰۰	۲/۵۹٪
تیر	۱۳,۳۳۷,۴۰۰,۰۰۰	۳۴۱,۵۰۰,۰۰۰	۲/۵۶٪
مرداد	۱۳,۶۶۲,۶۰۰,۰۰۰	۳۳۹,۹۰۰,۰۰۰	۲/۴۹٪
شهریور	۱۳,۸۹۹,۵۰۰,۰۰۰	۳۴۴,۷۰۰,۰۰۰	۲/۴۸٪
مهر	۱۴,۰۳۰,۵۰۰,۰۰۰	۳۴۳,۶۰۰,۰۰۰	۲/۴۵٪

در مهر ماه ۱۳۹۶، ۲/۴۵ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در ماه شهریور ماه کاهش ۰/۰۳ درصدی را تجربه نموده است. در مهر ماه ۱۳۹۶ میزان نقدینگی با افزایش ۰/۹۴ درصدی همراه بوده و در مقابل میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با کاهش ۰/۳۲ درصدی همراه بوده است. افزایش میزان نقدینگی در مقابل کاهش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص منجر به کاهش ۰/۰۳ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در مهر ماه شده است.

۱،۱،۲. مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و

مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۲ تا مهر سال ۱۳۹۶) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۶/۶۱ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۲ به ۱۰/۲۱ درصد در مهر ماه ۱۳۹۶ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۶/۰۷ درصد به ۲/۴۵ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۳/۶۰ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. کاهش این نسبت یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود.

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

۱،۲. بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

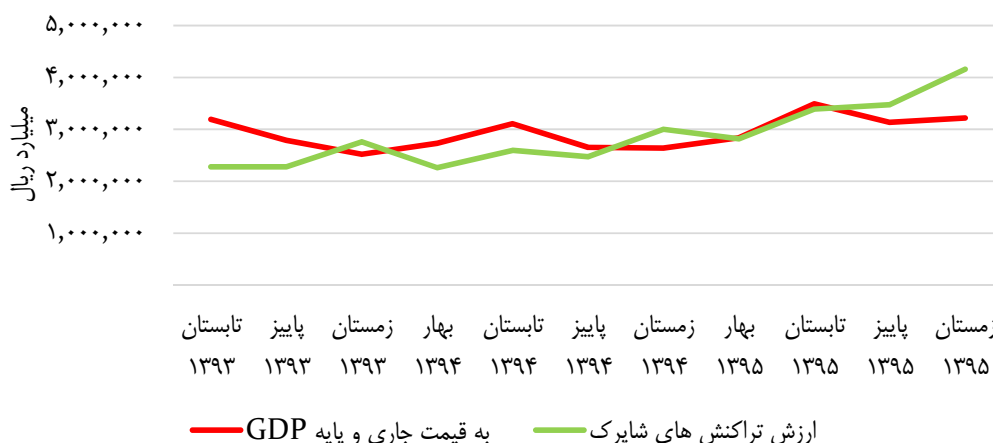
بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارت را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارت را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایانگر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱.۲.۱. قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۳-۱ روند تولید ناخالص داخلی^۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک از تابستان سال ۱۳۹۳ لغایت زمستان ۱۳۹۵ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به سه ماهه زمستان سال ۱۳۹۵ می‌باشد.

۱،۲،۲. نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۵ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

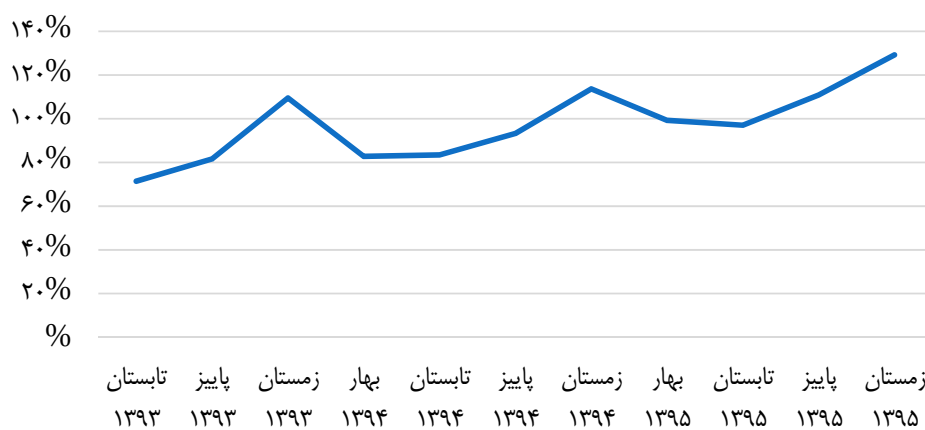
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP

دوره	GDP (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌ها به GDP
تابستان ۱۳۹۳	۳،۱۹۱،۰۰۰،۰۰۰	۲،۲۷۹،۲۹۸،۰۱۷/۲۰	۷۱/۴۳٪
پاییز ۱۳۹۳	۲،۷۹۰،۰۰۰،۰۰۰	۲،۲۷۷،۴۹۴،۸۶۰/۴۲	۸۱/۶۳٪
زمستان ۱۳۹۳	۲،۵۱۹،۰۰۰،۰۰۰	۲،۷۵۸،۸۳۳،۱۱۳/۲۲	۱۰۹/۵۲٪
بهار ۱۳۹۴	۲،۷۳۱،۰۰۰،۰۰۰	۲،۲۶۱،۸۳۰،۲۷۷/۱۶	۸۲/۸۲٪
تابستان ۱۳۹۴	۳،۱۰۷،۰۰۰،۰۰۰	۲،۵۹۳،۰۷۸،۸۳۸/۹۸	۸۳/۴۶٪
پاییز ۱۳۹۴	۲،۶۵۲،۰۰۰،۰۰۰	۲،۴۷۳،۰۹۴،۴۲۱/۹۱	۹۳/۲۵٪
زمستان ۱۳۹۴	۲،۶۳۹،۰۰۰،۰۰۰	۲،۹۹۹،۸۵۱،۸۸۱/۹۹	۱۱۳/۶۷٪
بهار ۱۳۹۵	۲،۸۳۸،۰۰۰،۰۰۰	۲،۸۱۶،۳۶۲،۸۲۷/۴۲	۹۹/۲۴٪
تابستان ۱۳۹۵	۳،۴۹۲،۰۰۰،۰۰۰	۳،۳۹۰،۱۸۲،۴۸۲/۱۹	۹۷/۰۸٪
پاییز ۱۳۹۵	۳،۱۰۴،۰۰۰،۰۰۰	۳،۴۷۳،۵۷۳،۶۸۰/۵۳	۱۱۱/۹۱٪
زمستان ۱۳۹۵	۳،۲۱۹،۰۰۰،۰۰۰	۴،۱۵۹،۰۵۱،۹۳۹/۹۶	۱۲۹/۲۰٪

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به زمستان ۱۳۹۵ می‌باشد.

بر اساس اطلاعات جدول ۵-۱، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۴-۱ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۴-۱ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از وجوه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخصهای عملکردی شاپرک در آذر ماه ۱۳۹۶

۲. شاخص‌های عملکردی شاپرک در آذر ماه ۱۳۹۶

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲.۱. آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۲،۱،۱. آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در آذر ماه ۱۳۹۶ بالغ بر ۱،۴۴۳ میلیون تراکنش با ارزش ۱،۵۰۵ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به آبان ماه افزایش ۳/۴۴ درصدی در تعداد و افزایش ۸/۱۹ درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در آبان و آذر ماه ۱۳۹۶ و درصد تغییرات آن درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۱،۳۹۵،۲۸۱،۲۱۰	۱،۴۴۳،۲۹۱،۲۰۴	۳/۴۴٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۱،۳۹۱،۱۶۱،۴۲۷	۱،۵۰۵،۱۰۴،۷۲۶	۸/۱۹٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در آذر ۱۳۹۵، آذر ۱۳۹۶ و درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۵

نوع	آذر ۱۳۹۵	آذر ۱۳۹۶	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۱،۰۶۸،۷۸۳،۹۶۱	۱،۴۴۳،۲۹۱،۲۰۴	۳۵/۰۴٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۱،۱۹۰،۰۹۱،۵۱۹	۱،۵۰۵،۱۰۴،۷۲۶	۲۶/۴۷٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های آذر ماه ۱۳۹۶ به نسبت ماه مشابه سال ۱۳۹۵ از نظر تعدادی ۳۵/۰۴ درصد و از نظر ریالی ۲۶/۴۷ درصد رشد داشته است. اما بخشی از رشد ارزش ریالی تراکنش‌ها ناشی از تورم در مدت مورد بررسی بوده است. از جمله سایر عوامل تاثیر گذار بر رشد تعداد و مبلغ تراکنش‌های شاپرک، می‌توان به افزایش تعداد ابزارهای پذیرش، دارندگان کارت، کارت و افزایش میل به استفاده از شیوه‌های مختلف پرداخت الکترونیکی به جای استفاده از پول فیزیکی، اشاره نمود.

۲،۱،۲. رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرک

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورم‌زدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورم‌زدایی شده می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۱،۳۹۱،۱۶۱،۴۲۶/۶۲	۱،۵۰۵،۱۰۴،۷۲۶/۳۰	۸/۱۹٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۲۶۶۹،۹۵۸/۳۵	۱۳،۴۵۰،۴۴۴/۳۸	۶/۱۶٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۱۰۹/۸۰	۱۱۱/۹۰	۱/۹۱٪

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI. سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همان‌گونه که جدول ۳-۲ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های آذر ماه ۱۳۹۶ نسبت به آبان ماه افزایش ۸/۱۹ درصدی داشته و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در آذر ماه ۱۳۹۶ نیز افزایش ۶/۱۶ درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرک که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک را تشکیل می‌دهد.

در ادامه طی جدول ۴-۲ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)
^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از بخش آمارهای اقتصادی اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	آذر ۱۳۹۵	آذر ۱۳۹۶	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۱۰۱۹۰،۰۹۱،۵۱۸/۵۸	۱،۵۰۵،۱۰۴،۷۲۶/۳۰	۲۶/۴۷٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۱،۷۰۱،۹۸۱/۵۰	۱۳،۴۵۰،۴۴۴/۳۸	۱۴/۹۴٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI)*	۱۰۱/۷۰	۱۱۱/۹۰	۱۰/۰۳٪

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد.
(مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۲۶/۴۷ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۷/۶۵ درصد می‌باشد. همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲،۱،۳ عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در آذر ۱۳۹۶ در قیاس با آبان ماه ۱۳۹۶ در جدول ۲-۵ ارائه شده است.

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

جدول ۵-۲ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آبان و آذر ۱۳۹۶

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		
	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	رشد
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۴۵،۱۵۹	۶۵۸،۳۶۷	۲/۰۵%
ابزار پذیرش موبایلی	۴۵۶،۱۱۹	۴۷۴،۹۴۹	۴/۱۳%
کارتخوان فروشگاهی	۶،۶۹۱،۴۵۵	۶،۴۶۲،۹۱۳	-۳/۴۲%
مجموع ابزارها	۷،۷۹۲،۷۳۳	۷،۵۹۶،۲۲۹	-۲/۵۲%

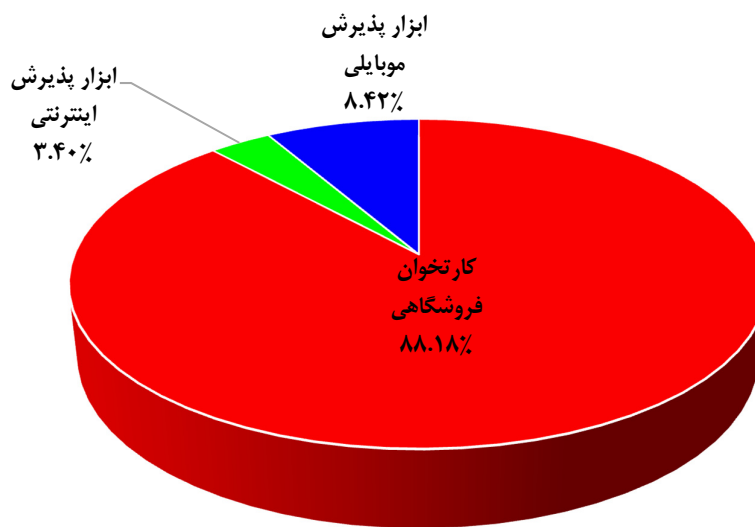
بر اساس جدول ۵-۲ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به آبان ماه ۱۳۹۶ رشد ۲/۵۲- درصدی را تجربه نموده‌اند. ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی در آذر ماه نسبت به آبان ماه به ترتیب رشد ۲/۰۵ و ۴/۱۳ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزارهای کارتخوان فروشگاهی در مدت مشابه با کاهش ۳/۴۲ درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۶-۲ ارائه شده است.

جدول ۶-۲ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار - آبان و آذر ۱۳۹۶

ابزار پذیرش	آبان ماه ۱۳۹۶		آذر ماه ۱۳۹۶	
	تعداد ابزارهای فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزارهای فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۴۵،۱۵۹	۸/۲۸%	۶۵۸،۳۶۷	۸/۶۷%
ابزار پذیرش موبایلی	۴۵۶،۱۱۹	۵/۸۵%	۴۷۴،۹۴۹	۶/۲۵%
کارتخوان فروشگاهی	۶،۶۹۱،۴۵۵	۸۵/۸۷%	۶،۴۶۲،۹۱۳	۸۵/۰۸%
مجموع ابزارها	۷،۷۹۲،۷۳۳	۱۰۰/۰۰%	۷،۵۹۶،۲۲۹	۱۰۰/۰۰%

۲,۱,۴. عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۱-۲ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاهی با سهم ۸۸/۱۸ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶

همانگونه که در شکل مشخص است، بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاهی، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۷-۲ شاخص تعداد تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آذر ۱۳۹۶

ابزار پذیرش	تعداد ابزارهای فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۵۸,۳۶۷	۴۹۰,۲۴۳,۳۳۲	۷۴
ابزار پذیرش موبایلی	۴۷۴,۹۴۹	۱۲۱,۵۵۲,۹۸۰	۲۵۶
کارتخوان فروشگاه‌های	۶,۴۶۲,۹۱۳	۱۰,۲۷۲,۷۱۳,۹۹۲	۱۹۷
مجموع ابزارها	۷,۵۹۶,۲۲۹	۱۰,۴۴۳,۲۹۱,۲۰۴	۱۹۰

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرکی در آذر ماه ۱۳۹۶، ۱۹۰ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۱۱ واحدی (۶/۱۵ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین کاهش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. با توجه به گسترش فعالیت ابزارهای NFC تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز در ماه‌های اخیر که این دست از پرداخت‌ها در شبکه به کار گرفته شده است دارای نوسانات فراوان می‌باشد. در آذر ماه متوسط تعداد تراکنش‌های موبایلی با کاهش ۱۰/۲۰ درصدی از ۲۸۵ تراکنش در آبان ماه به ۲۵۶ تراکنش رسیده است. متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۷۴ تراکنش بوده که این مقدار نسبت به ماه گذشته با افزایش ۱۸/۲۰ درصدی همراه بوده است. در مقابل متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با افزایش ۷/۶۱ درصدی نسبت به آبان ماه به ۱۹۷ عدد در آذر ماه رسیده است.

در ادامه طی جدول ۸-۲ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آذر ۱۳۹۶

ابزار پذیرش	تعداد ابزارهای فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرنانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۵۸,۳۶۷	۱۱۴,۲۱۴,۹۰۰	۱۷۳/۴۸
ابزار پذیرش موبایلی	۴۷۴,۹۴۹	۸,۳۵۲,۴۴۲	۱۷/۵۹
کارتخوان فروشگاه‌های	۶,۴۶۲,۹۱۳	۱,۳۸۲,۵۳۷,۳۸۵	۲۱۳/۹۲
مجموع ابزارها	۷,۵۹۶,۲۲۹	۱,۵۰۵,۱۰۴,۷۲۶	۱۹۸/۱۴

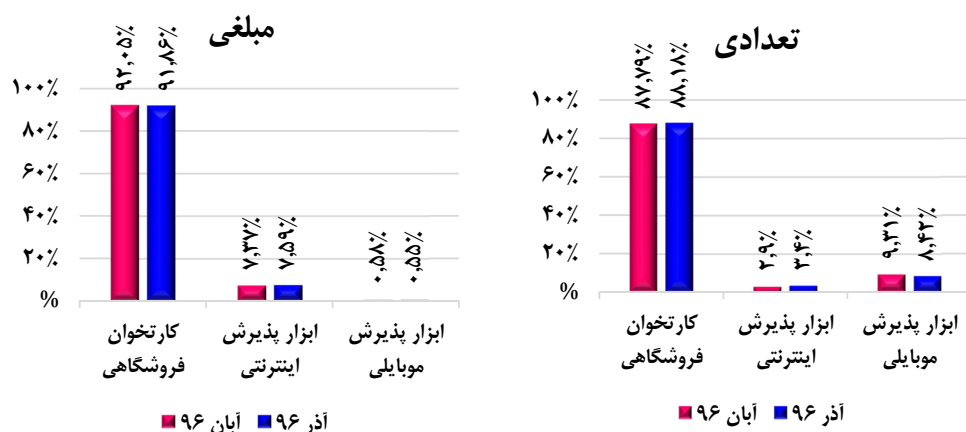
در آذر ماه متوسط کارکرد مبلغی ابزارهای پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاههای نسبت به ماه گذشته با افزایش همراه بوده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاههای در آذر ماه با افزایش ۲۲/۵۵ میلیون ریالی به ۲۱۳/۹۲ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار اینترنتی نیز با افزایش ۱۴/۵۴ میلیون ریالی نسبت به آبان ماه به ۱۷۳/۴۸ میلیون ریال به ازای هر ابزار در آذر ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی نیز با توجه به جدول ۲-۸ نزدیک به ۱۷/۵۹ میلیون ریال می باشد که این میزان نیز نسبت آبان ماه ۰/۱۵ میلیون ریال کاهش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنشهای ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار پذیرش اینترنتی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶

ابزار پذیرش	تعداد تراکنشها (میلیون ریال)	مجموع مبلغ تراکنشها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۹,۰۲۴,۲۳۲	۱۱۴,۲۱۴,۹۰۰	۲/۳۳
ابزار پذیرش موبایلی	۱۲۱,۵۵۲,۹۸۰	۸,۳۵۲,۴۴۲	۰/۰۷
کارتخوان فروشگاههای	۱,۳۷۲,۷۱۳,۹۹۲	۱,۳۸۲,۵۳۷,۳۸۵	۱/۰۹
مجموع ابزارها	۱,۴۴۳,۲۹۱,۲۰۴	۱,۵۰۵,۱۰۴,۷۲۶	۱/۰۴

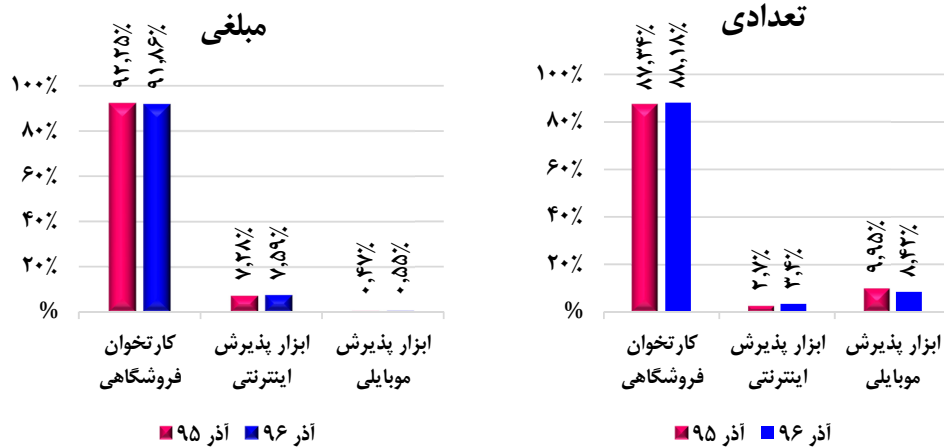
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنشهای هر ابزار پذیرش، در ماههای آبان و آذر ۱۳۹۶ در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آبان و آذر ۱۳۹۶

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در آذر ماه ۱۳۹۶ نسبت آبان ماه به ترتیب افزایش ۰/۵۰ و ۰/۲۲ درصدی داشته است. تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی در آذر ماه نسبت به آبان ماه کاهش ۰/۸۹ درصدی را تجربه نموده است و این در حالی است که مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز در مدت مشابه کاهش ۰/۰۳ درصدی داشته است. در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز افزایش ۰/۳۹ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و کاهش ۰/۱۹ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای آذر ۱۳۹۶ و مقایسه آن با آذر ۱۳۹۵ را نشان می‌دهند.

شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۵ و آذر ۱۳۹۶

همانگونه که در شکل ۳-۲ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در آذر ماه نسبت به ماه قبل با افزایش ۰/۶۹ و ۰/۳۱ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی به ترتیب با افزایش ۰/۸۴ درصدی و کاهش ۰/۳۹ درصدی همراه بوده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۱/۵۳ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با افزایش ۰/۰۸ درصدی همراه بوده است.

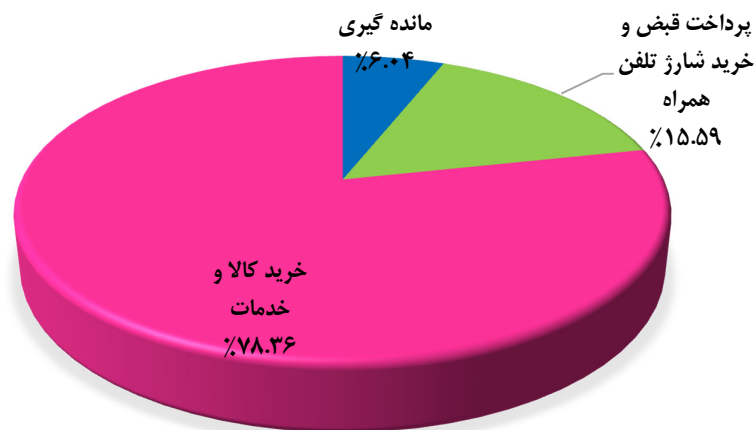
۲.۱.۵ عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۴-۲ و شکل ۵-۲ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

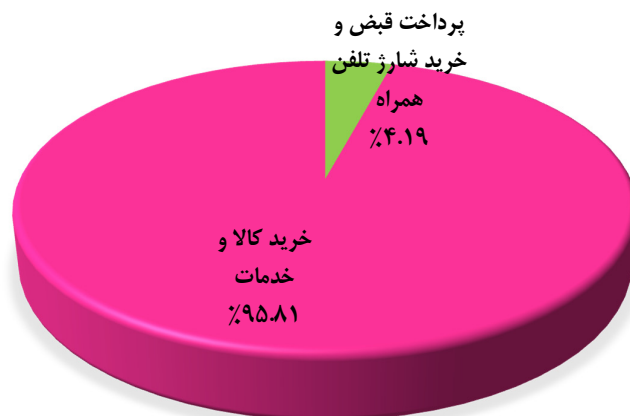
شکل ۴-۲ مبین آن است که در آذر ماه ۱۳۹۶، ۷۸/۳۶ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۶-۲ نسبت به ماه گذشته این سهم کاهش ۰/۲۵

درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۶/۰۴ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

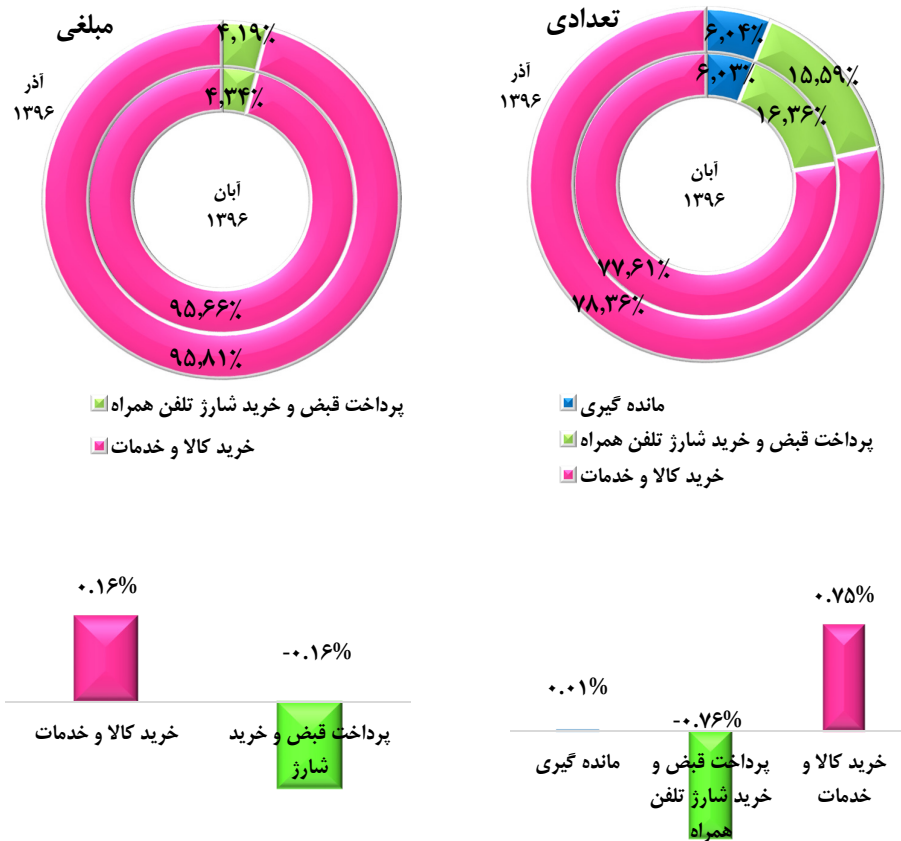
شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - آذر ۱۳۹۶

همانگونه که مشاهده می‌گردد، شکل ۵-۲ نشان می‌دهد که ۹۵/۸۱ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه آذر ۱۳۹۶ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲-۶ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

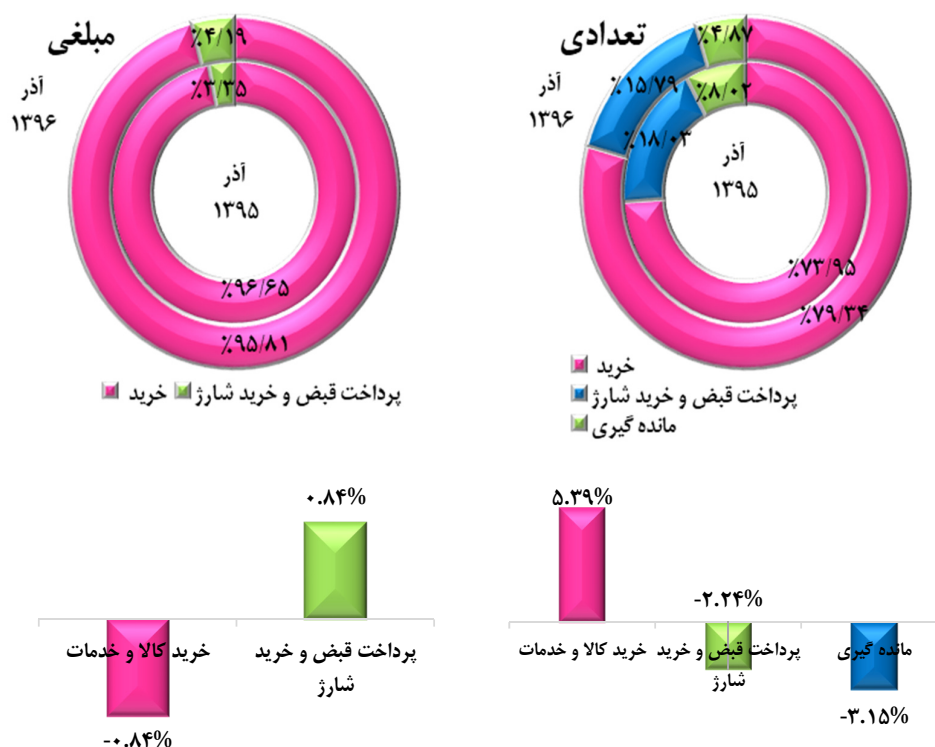

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - آبان و آذر ۱۳۹۶

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به آبان ماه ۱۳۹۶، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" و "مانده‌گیری" از کل تراکنش‌ها افزایش داشته و خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" با کاهش مواجه بوده است. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" و "مانده‌گیری" به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۰۱ درصد افزایش داشته و در مقابل سهم تعدادی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" با کاهش ۰/۷۶ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نیز در آذر ماه با افزایش ۰/۱۶ درصدی

همراه بوده است که میزان افزایش یافته از سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاسته شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی آذر ماه ۱۳۹۵ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - آذر ۱۳۹۵ و آذر ۱۳۹۶

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود علیرغم رشد ۵/۳۹ درصدی تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در آذر ماه ۱۳۹۶، سهم مبلغی آن میزان ۰/۸۴ درصد کاهش داشته است. تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" نیز در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۲/۲۴ درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۳/۱۵ درصدی را تجربه نموده است.

۲،۲. نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲،۲،۱. ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در آذر ماه ۱۴۹۶/۷۹ ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با تعداد ۱،۱۰۳/۳۲ عدد به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر صرفاً ۸۱/۱ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها که نیازمند حضور فیزیکی کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

جدول ۱۰-۲ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - آذر ۱۳۹۶

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۵۸,۳۶۷	۵۸,۵۷۷,۱۷۵	۱۱۲/۳۹
ابزار پذیرش موبایلی	۴۷۴,۹۴۹		۸۱/۰۸
کارتخوان فروشگاهی	۶,۴۶۳,۹۱۳		۱,۱۰۳/۳۲
کل ابزارها	۷,۵۹۶,۲۳۹		۱,۲۹۶/۷۹

در آذر ماه ۱۳۹۶ نزدیک به ۱,۲۹۶ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۱۰۳ ابزار، ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۱۱۲ و ۸۱ ابزار می‌باشد.

۲,۲,۲. سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در آذر ماه سال جاری در جدول ۱۱-۲ ارائه گردیده است.

جدول ۱۱-۲ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - آذر ۱۳۹۶

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۹,۰۲۴,۲۳۲	۵۸,۵۷۷,۱۷۵	۰/۸۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱۲۱,۵۵۲,۹۸۰		۲/۰۸
کارتخوان فروشگاهی	۱,۳۷۲,۷۱۳,۹۹۲		۲۱/۷۳
کل ابزارها	۱,۴۴۳,۲۹۱,۲۰۴		۲۴/۶۴

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در آذر ماه سال جاری ۲۴/۶۴ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با ۲۱/۷۳ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲.۲.۳. تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان

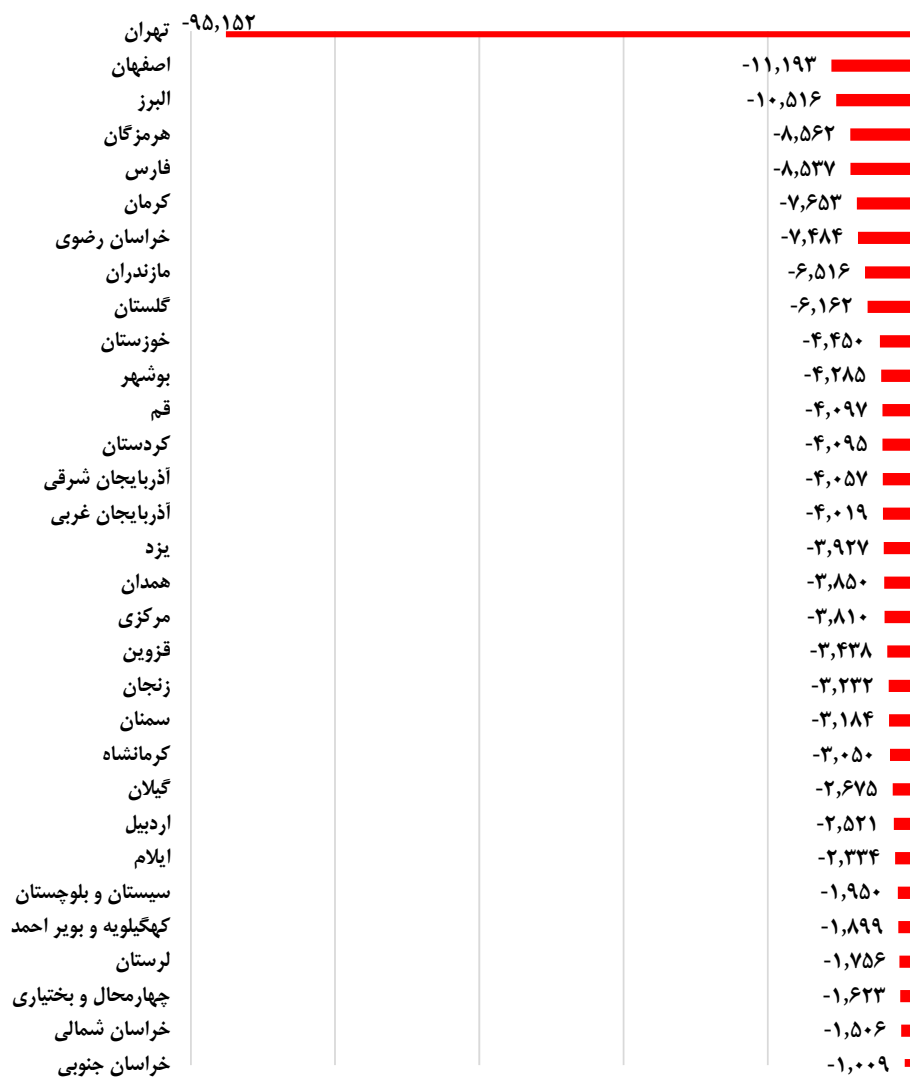
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌های پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در آذر ماه ۱۳۹۶ نسبت به آبان ماه در جدول ۲-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - آبان و آذر ۱۳۹۶

نام استان	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۴۸۱,۰۴۳	۱,۳۸۵,۸۹۱	-۹۵,۱۵۲	-۶/۴۲٪
خراسان رضوی	۵۰۸,۶۹۹	۵۰۱,۲۱۵	-۷,۴۸۴	-۱/۴۷٪
اصفهان	۴۸۲,۱۴۰	۴۷۰,۹۴۷	-۱۱,۱۹۳	-۲/۳۲٪
فارس	۳۷۹,۷۴۶	۳۷۱,۲۰۹	-۸,۵۳۷	-۲/۲۵٪
خوزستان	۳۱۹,۱۲۴	۳۱۴,۶۷۴	-۴,۴۵۰	-۱/۳۹٪

همانگونه که در جدول ۱۲-۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال در آذر ۱۳۹۶ بوده‌اند.

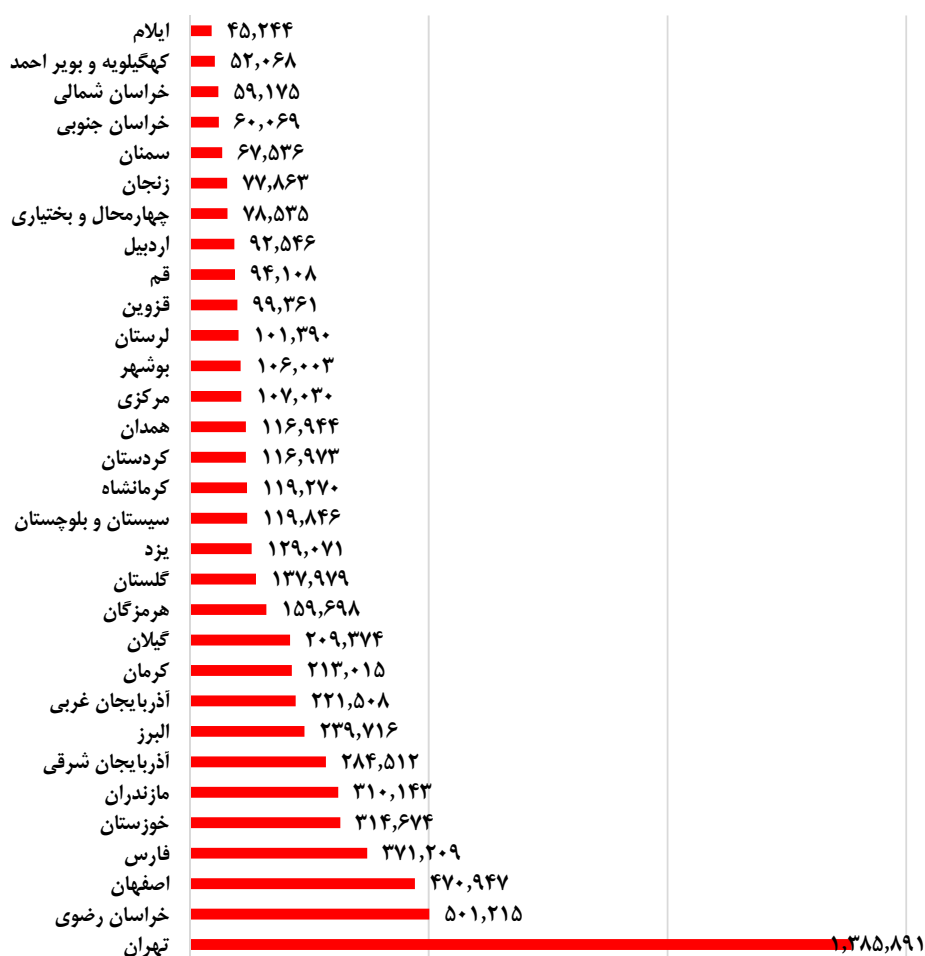
بر اساس اطلاعات جدول ۱۲-۲، شکل ۸-۲ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در آذر ماه ۱۳۹۶ نسبت به آبان ماه نشان می‌دهد.

شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - آذر ۱۳۹۶ نسبت به آبان ۱۳۹۶

در آذر ماه ۱۳۹۶ نرخ رشد تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی نسبت به آبان ماه در تمامی استان‌ها منفی بوده و در این بین بیشترین تعداد کاهش متعلق به استان تهران با کاهش ۹۵،۱۵۲ عددی می‌باشد. استان‌های خراسان جنوبی، خراسان شمالی و چهارمحال و نیز به ترتیب با کاهش ۱،۰۰۹ ، ۱،۵۰۶ و ۱،۶۲۳ پایانه کارتخوان فروشگاهی کمترین میزان کاهش را به خود اختصاص داده‌اند.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - آذر ۱۳۹۶

در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاه‌های به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳: تعداد سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - آبان و آذر ۱۳۹۶

نام استان	تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی		درصد تغییرات
	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	
یزد	۰/۱۶۶	۰/۱۶۱	-۲/۹۵٪
تهران	۰/۱۴۴	۰/۱۳۵	-۶/۴۲٪
هرمزگان	۰/۱۴۱	۰/۱۳۴	-۵/۰۹٪
بوشهر	۰/۱۳۳	۰/۱۲۸	-۳/۸۹٪
سمنان	۰/۱۳۲	۰/۱۲۶	-۴/۵۰٪
مازندران	۰/۱۲۴	۰/۱۲۱	-۲/۰۶٪
اصفهان	۰/۱۲۴	۰/۱۲۱	-۲/۳۲٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۱۹	۰/۱۱۶	-۲/۰۲٪
البرز	۰/۱۲۱	۰/۱۱۶	-۴/۲۰٪
خراسان جنوبی	۰/۱۱۶	۰/۱۱۴	-۱/۶۵٪
خراسان رضوی	۰/۱۱۳	۰/۱۱۱	-۱/۴۷٪
قزوین	۰/۱۰۹	۰/۱۰۵	-۳/۳۴٪
ایلام	۰/۱۱۰	۰/۱۰۵	-۴/۹۱٪
گلستان	۰/۱۱۰	۰/۱۰۵	-۴/۲۷٪
کهگیلویه و بویر احمد	۰/۱۰۸	۰/۱۰۵	-۳/۵۲٪
گیلان	۰/۱۰۵	۰/۱۰۴	-۱/۲۶٪
فارس	۰/۱۰۵	۰/۱۰۳	-۲/۲۵٪
قم	۰/۱۰۷	۰/۱۰۲	-۴/۱۷٪
زنجان	۰/۱۰۴	۰/۱۰۰	-۳/۹۹٪

نام استان	تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی		درصد تغییرات
	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	
کردستان	۰/۱۰۳	۰/۰۹۹	-۳/۳۸٪
مرکزی	۰/۱۰۳	۰/۰۹۹	-۳/۴۴٪
اردبیل	۰/۱۰۲	۰/۰۹۹	-۲/۶۵٪
خراسان شمالی	۰/۱۰۱	۰/۰۹۸	-۲/۴۸٪
آذربایجان شرقی	۰/۰۹۹	۰/۰۹۸	-۱/۴۱٪
کرمان	۰/۱۰۰	۰/۰۹۶	-۳/۴۷٪
خوزستان	۰/۰۹۷	۰/۰۹۶	-۱/۳۹٪
آذربایجان غربی	۰/۰۹۷	۰/۰۹۵	-۱/۷۸٪
همدان	۰/۰۹۳	۰/۰۹۰	-۳/۱۹٪
کرمانشاه	۰/۰۸۳	۰/۰۸۱	-۲/۴۹٪
لرستان	۰/۰۸۱	۰/۰۷۹	-۱/۷۰٪
سیستان و بلوچستان	۰/۰۷۶	۰/۰۷۵	-۱/۶۰٪

در شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - آذر ۱۳۹۶

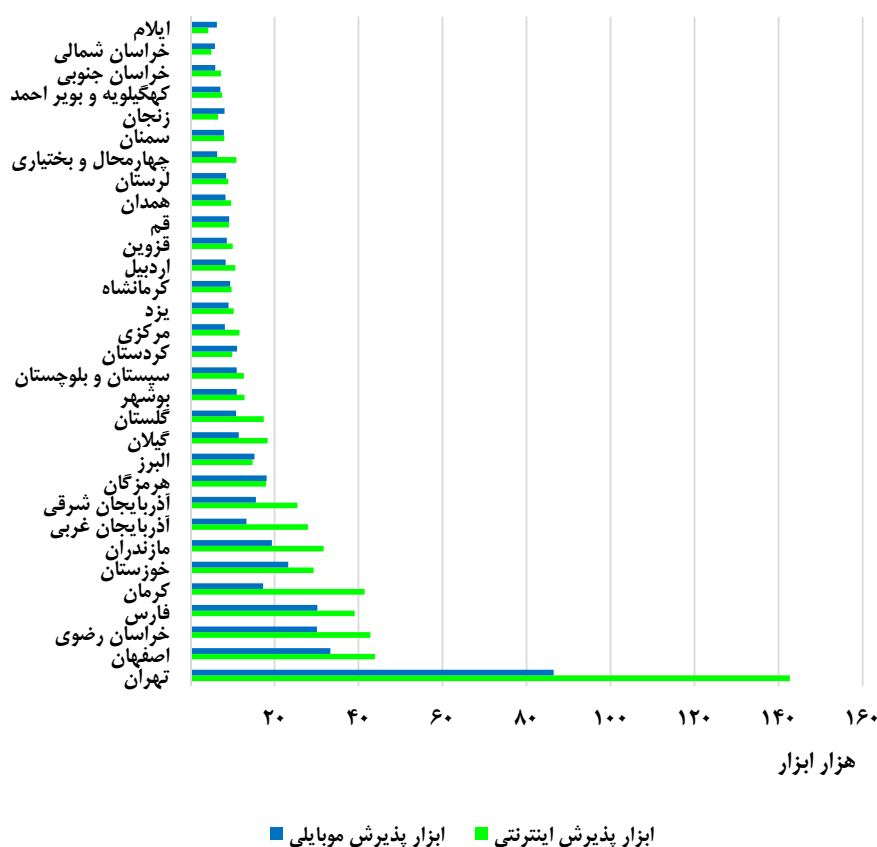
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته است. و هرمزگان و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در آذر ماه ۱۳۹۶، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در کل کشور ۰/۱۱۰۳ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۱۰۳ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲,۲,۴. تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به

منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سوییچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

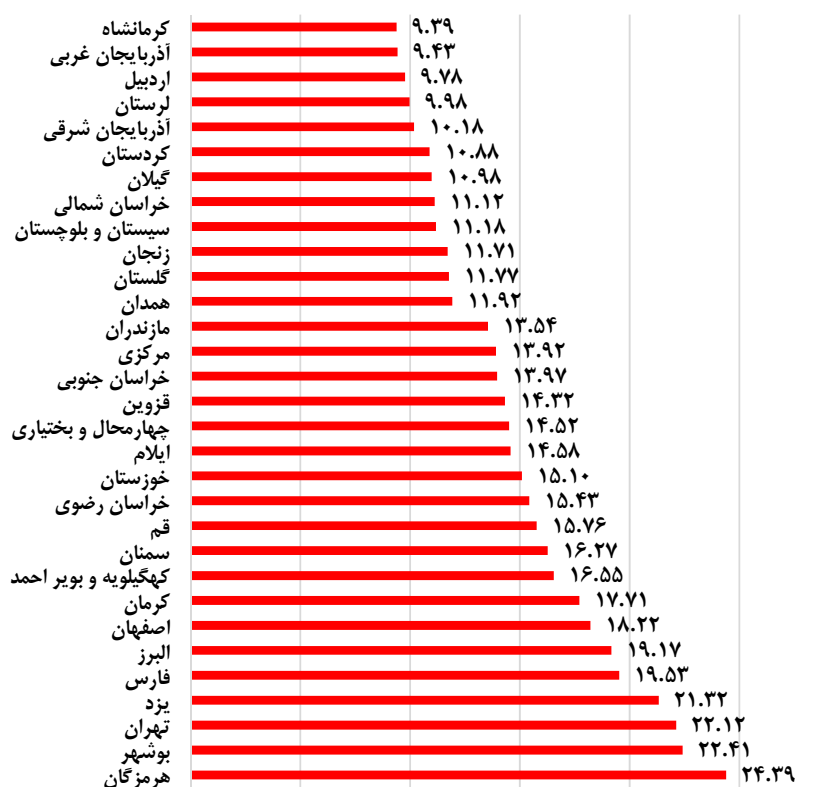

شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - آذر ۱۳۹۶

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، اصفهان و خراسان رضوی بوده و بیشترین تعداد ابزار پذیرش موبایلی در اختیار استان‌های تهران، اصفهان و فارس می‌باشد.

۲,۲,۵. تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای آذر ماه ۱۳۹۶ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲: تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - آذر ۱۳۹۶

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، بوشهر و تهران در سه جایگاه نخست تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و کرمانشاه، آذربایجان غربی و اردبیل کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در آذرماه ۹۶ داشته‌اند.

۲,۳. شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه می‌شود. سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲,۳,۱. دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

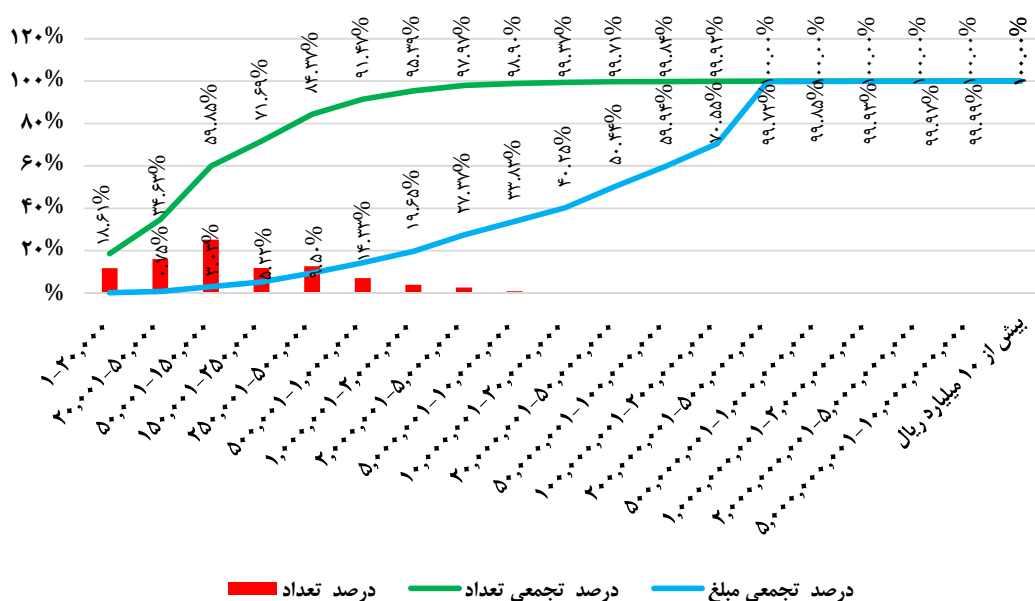
در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه‌ها"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در آذرماه ۱۳۹۶ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس شکل ۱-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال
- بین ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۶/۸۵ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۱-۱۳ مشخص است در آذرماه ۱۳۹۶:

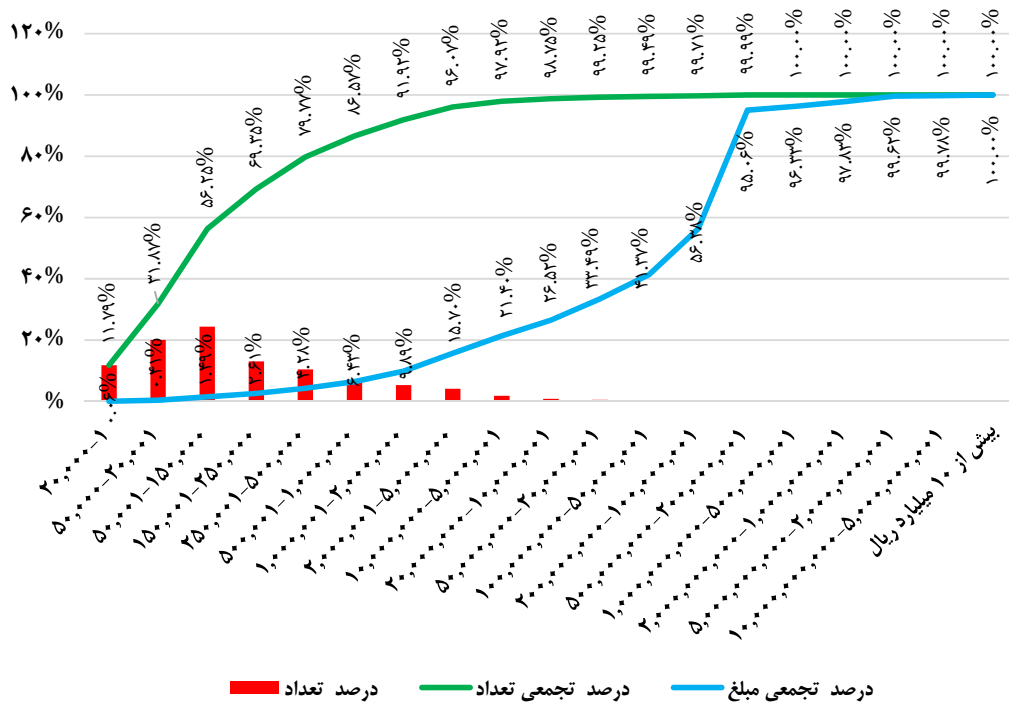
- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.
- ۲۷/۷۸ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.
- ۳۷/۰۷ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.
- ۲۸/۳۱ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

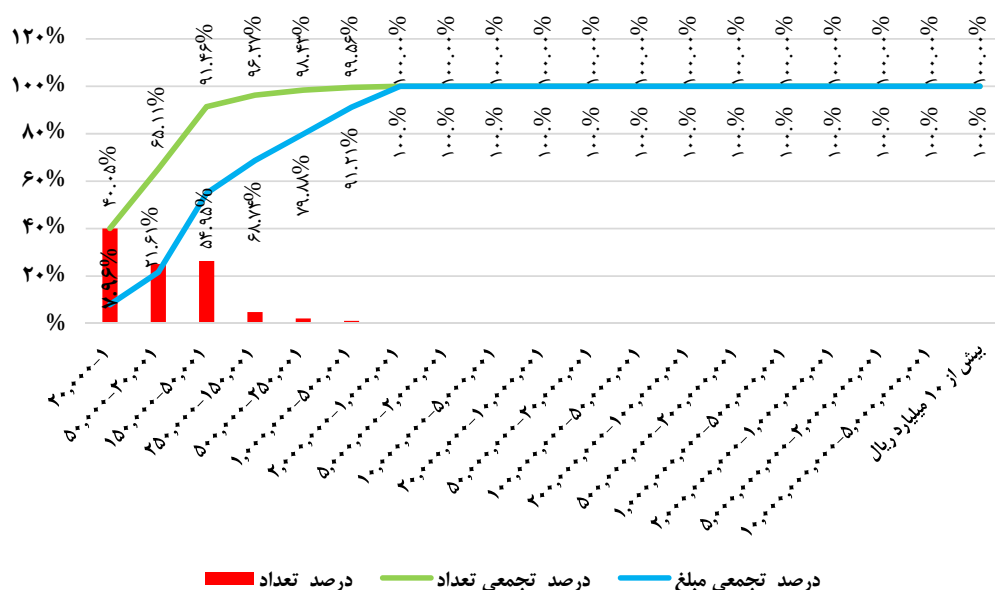

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها (بر حسب ریال) - آذر ۱۳۹۶

در آذر ماه ۱۳۹۶، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها برابر با ۳۵۳,۵۳۷,۰۰۳ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۴۷۱,۷۳۷,۴۰۴ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۳۶۰,۲۵۱,۶۸۴ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها می‌توان بیان نمود که بیش از ۹۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکشی‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - آذر ۱۳۹۶

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاه‌ها بوده است، به نحوی که ۴۰/۰۵ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰،۰۰۰ ریال و ۶۵/۱۱ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰،۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده ابزار پذیرش موبایلی در آذر ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد. البته لازم به ذکر است که از اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۶ و با توجه به راه‌اندازی پرداخت‌های NFC در شبکه پرداخت کشور انجام تراکنش‌های خرید با ابزار پذیرش موبایلی ممکن شده است.

۲,۳,۲. نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

در این بخش شاخص نسبت دهکی^{۱۲} به منظور اندازه‌گیری نابرابری در توزیع ارزش‌هایی نظیر درآمد، ثروت و ... محاسبه می‌شود. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابری مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند کاهشی آن در طول زمان نشان‌دهنده حذف تراکنش‌های با مبالغ بسیار ریز و یا بسیار بزرگ تعریف می‌شود. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در آذر ۱۳۹۶ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۵ ارائه نموده است.

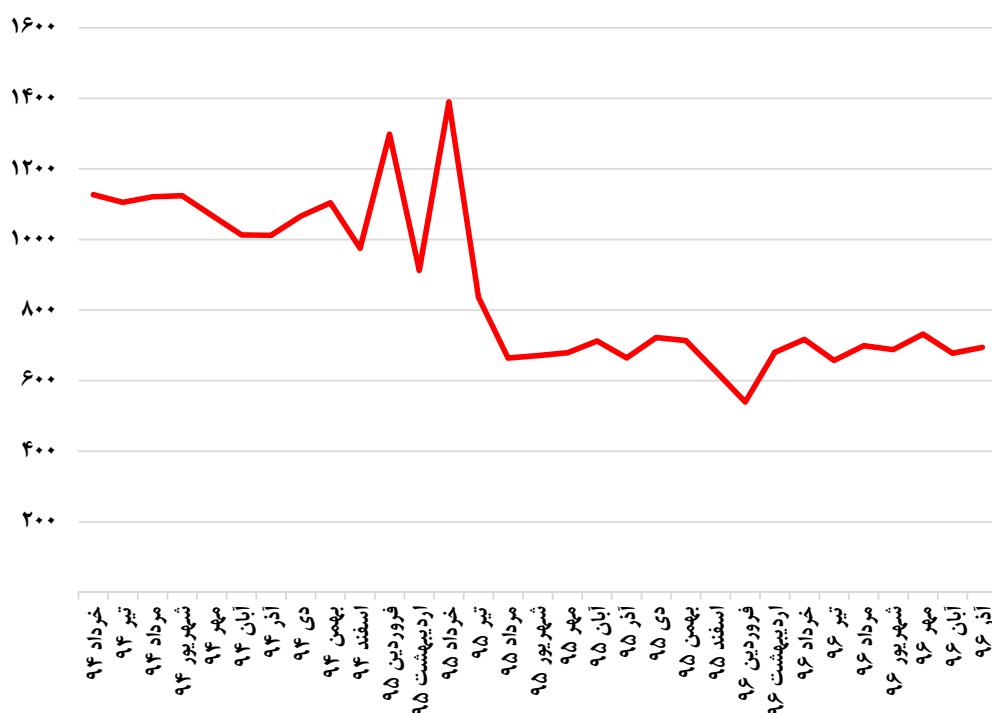
جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه ماهانه		مقایسه نقطه به نقطه		محاسبه نسبت دهکی	
آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	درصد تغییرات	آذر ۱۳۹۵	آذر ۱۳۹۶	درصد تغییرات
۹,۱۵۵,۷۸۵/۵۳	۹,۵۸۲,۷۴۷/۵۸	۴/۶۶٪	۱۰,۲۷۴,۹۷۵/۶۲	۹,۵۸۲,۷۴۷/۵۸	-۶/۷۴٪
میانگین مبالغ تراکنش‌های دهک دهم (ریال)					
۱۳,۵۱۰/۵۸	۱۳,۷۹۶/۴۰	۲/۱۲٪	۱۵,۴۵۶/۰۲	۱۳,۷۹۶/۴۰	-۱۰/۷۴٪
میانگین مبالغ تراکنش‌های دهک اول (ریال)					
۶۷۷/۶۸	۶۹۴/۵۸	۲/۴۹٪	۶۶۴/۷۹	۶۹۴/۵۸	۴/۴۸٪
نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول					

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۴/۴۸ درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۲/۴۹ درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک اول افزایش ۲/۱۲ درصدی و متوسط مبلغی دهک دهم رشد ۴/۶۶ درصدی را تجربه نموده است. بیشینگی سرعت افزایش متوسط مبلغی دهک دهم نسبت به سرعت افزایش متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک اول منجر به افزایش ۲/۴۹ درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول شده است در قیاس ماهانه شده است. در قیاس نقطه به نقطه

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم شده و مورد بررسی قرار گرفته است.

نیز با توجه به میزان کاهش بیشتر در متوسط مبلغی دهک اول نسبت به کاهش مشاهده شده در متوسط مبلغ هر تراکنش دهک دهم شاهد افزایش نسبت متوسط مبلغ دهک دهم به دهک اول می‌باشیم.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در آذر ماه ۱۳۹۶ نسبت به آبان ماه روند افزایشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در آذر ۱۳۹۶ نسبت به آبان کاهش نزدیک به ۱۷ واحد افزایش را تجربه نموده است.

۲,۳,۳. بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

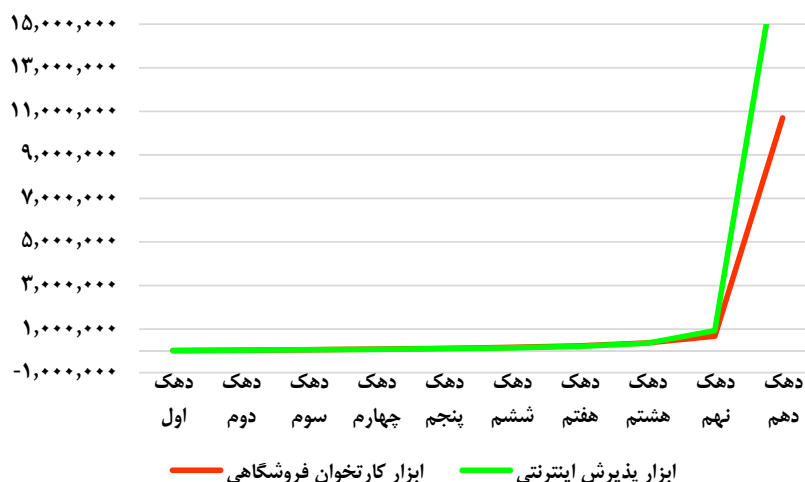
جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاه	
۱۱,۵۷۲/۳۲	۱۴,۷۶۹/۰۶	دهک اول
۲۹,۸۲۰/۹۴	۳۳,۶۹۱/۱۸	دهک دوم
۴۹,۸۸۲/۴۰	۵۲,۵۷۳/۸۳	دهک سوم
۶۷,۵۴۸/۰۲	۸۰,۷۳۱/۸۸	دهک چهارم
۱۰۱,۱۳۳/۸۸	۱۱۱,۱۴۶/۱۸	دهک پنجم
۱۴۱,۶۶۷/۵۴	۱۶۲,۵۲۱/۹۱	دهک ششم
۲۰۰,۷۲۶/۷۹	۲۳۱,۳۶۱/۲۶	دهک هفتم
۳۵۱,۹۷۸/۴۸	۳۶۰,۲۱۸/۲۰	دهک هشتم
۹۳۱,۵۵۸/۴۸	۶۷۷,۴۶۴/۳۵	دهک نهم
۱۹,۴۵۳,۶۳۴/۴۲	۱۰,۶۹۲,۶۹۹/۱۴	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک‌های آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاه است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی برای خرید کالا و خدمات باارزش‌تری به کار گرفته می‌شود. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۹۰ درصد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه (۹ دهک) مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است. اطلاعات جدول ۱۵-۲ در شکل ۱۷-۲ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - آذر ۱۳۹۶

در شکل ۱۷-۲ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۱۹,۴۵۳,۶۳۴ ریال بوده است.

جدول ۱۶-۲ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

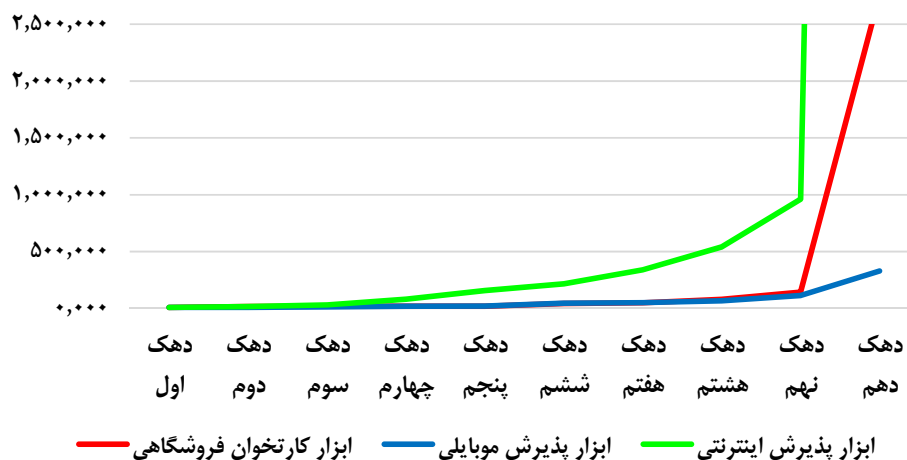
جدول ۱۶-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			
دهک قیمتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک اول	۹,۷۶۶/۰۸	۹,۲۸۹/۶۰	۹,۷۵۷/۹۱
دهک دوم	۱۶,۵۹۸/۳۱	۱۰,۵۶۵/۰۰	۱۷,۲۸۳/۵۴
دهک سوم	۲۰,۰۰۰/۰۰	۱۴,۷۶۷/۰۹	۳۱,۵۵۹/۶۸
دهک چهارم	۲۰,۰۰۰/۰۰	۲۰,۰۰۰/۰۰	۸۲,۱۴۹/۵۶
دهک پنجم	۲۰,۰۰۰/۰۰	۲۱,۷۸۹/۳۱	۱۵۷,۵۵۶/۸۲
دهک ششم	۴۳,۳۵۹/۹۷	۴۶,۵۰۰/۷۷	۲۱۷,۰۲۹/۴۷

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			
دهک قیمتی	کارتخوان فروشگاه	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک هفتم	۵۰,۰۰۰/۰۰	۵۲,۱۸۵/۰۵	۳۳۹,۹۱۱/۵۳
دهک هشتم	۸۱,۳۶۶/۰۲	۶۸,۱۶۲/۷۹	۵۴۱,۷۰۷/۴۶
دهک نهم	۱۴۴,۱۸۸/۹۸	۱۱۳,۵۱۳/۱۲	۹۶۱,۹۹۱/۸۳
دهک دهم	۲,۷۵۳,۴۸۳/۸۵	۳۳۰,۳۵۵/۷۰	۳۳,۰۹۴,۱۹۶/۴۲

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاه و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت شارژهای تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاه، خرید کارت شارژ ۲۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (سه دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد و ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) با مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام گرفته است. این در حالی است که به طور متوسط ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط حداقل ۴۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه و ۱۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - آذر ۱۳۹۶

در شکل ۱۸-۲ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۳۳,۰۹۴,۱۹۶ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاه در حدود ۲,۷۵۳,۴۸۴ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۳۳۰,۳۵۶ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳. کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی ترین هدف شرکت های ارائه دهنده آن خدمات می باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت مندی مصرف کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت ها می باشد. کاهش خطاها و تراکنش های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس پذیری حس شده خدمات و دسترس پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک محسوب می گردد در ادامه شاخص هایی برای سنجش این هدف ارائه می گردد.

۳,۱. سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۱-۳ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطادار) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۰/۳۵ درصدی تراکنش‌های موفق و ۹/۶۵ درصدی خطاهای رخ داده در آذر ماه ۱۳۹۶ دارد.

جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۱,۴۴۳,۲۹۱,۲۰۴	۹۰/۳۵٪
تراکنش‌های ناموفق	۱۵۴,۰۶۹,۲۷۲	۹/۶۵٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱,۵۹۷,۳۶۰,۴۷۶	۱۰۰/۱۰۰٪

۳,۲. آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در دو ماه آبان و آذر ۱۳۹۶ در جدول ۲-۳ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

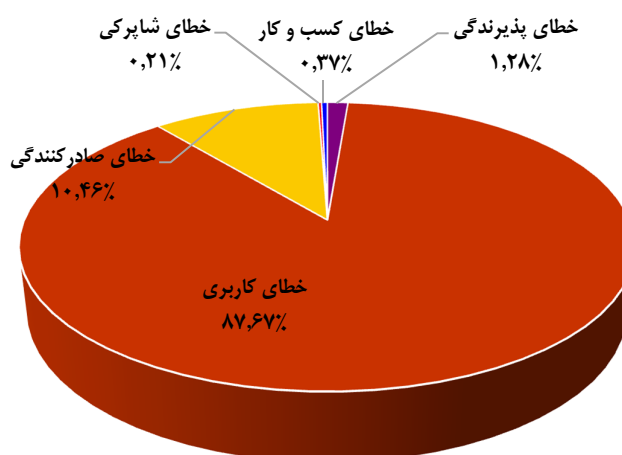
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیک (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - آبان و آذر ۱۳۹۶

نوع تراکنش و انواع خطا	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۱,۵۶۹,۹۹۴	۱,۹۷۸,۶۵۴	۲۶/۰۳%
خطای کاربری	۱۱۷,۰۴۲,۶۵۵	۱۳۵,۰۷۷,۵۲۴	۱۵/۴۱%
خطای صادرکنندگی	۱۴,۳۱۰,۲۹۰	۱۶,۱۱۵,۷۰۵	۱۲/۶۲%
خطای شاپرکی	۲۸۷,۴۸۷	۳۲۶,۶۱۸	۱۳/۶۱%
خطای کسب و کار	۴۸۹,۸۰۶	۵۷۰,۷۷۱	۱۶/۵۳%
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۱۳۳,۷۰۰,۳۳۲	۱۵۴,۰۶۹,۳۷۳	۱۵/۲۳%
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۱,۳۹۵,۲۸۱,۲۱۰	۱,۴۴۳,۲۹۱,۲۰۴	۳/۴۴%
تعداد کل تراکنش‌ها	۱,۵۲۸,۹۸۱,۴۴۲	۱,۵۹۷,۳۶۰,۴۷۶	۴/۴۷%

بر اساس اطلاعات جدول ۳-۲ ملاحظه می‌شود که در آذر ماه ۱۳۹۶ تعداد خطاها در تمامی گروه‌های خطایی با افزایش همراه بوده است. بیشترین میزان افزایش متعلق به خطای پذیرندگی با ۲۶/۰۳ درصد می‌باشد.

شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - آذر ۱۳۹۶

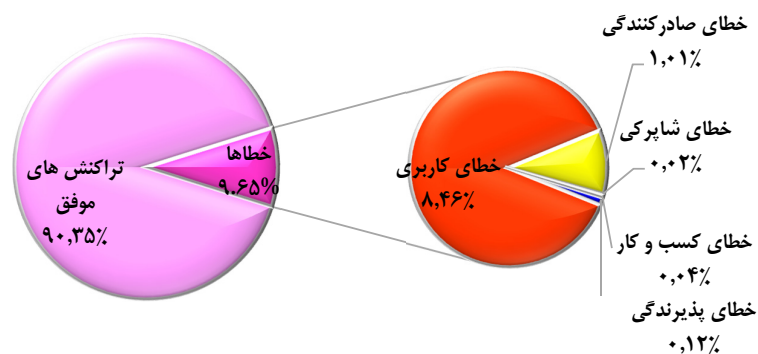
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری هنوز عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۷/۶۷ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا

به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - آذر ۱۳۹۶

نوع تراکنش و انواع خطا		تعداد	سهم
موفق	تراکنش های موفق	۱,۴۴۳,۲۹۱,۲۰۴	۹۰/۳۵%
ناموفق	خطای پذیرندگی	۱,۹۷۸,۶۵۴	۰/۱۲%
	خطای کاربری	۱۳۵,۰۷۷,۵۲۴	۸/۴۶%
	خطای صادرکنندگی	۱۶,۱۱۵,۷۰۵	۱/۰۱%
	خطای شاپرکی	۳۲۶,۶۱۸	۰/۰۲%
	خطای کسب و کار	۵۷۰,۷۷۱	۰/۰۴%
تعداد کل تراکنش ها		۱,۵۹۷,۳۶۰,۴۷۶	۱۰۰/۰۰%

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۳-۲ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش های موفق و ناموفق از کل تراکنش ها در شکل آمده است.

شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش های ناموفق و تراکنش های موفق از کل تراکنش ها - آذر ۱۳۹۶

همانگونه که در شکل ۳-۲ فوق ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۲ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۲۱ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در دو ماه آبان و آذر ۱۳۹۶ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - آبان و آذر ۱۳۹۶

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها آبان ۱۳۹۶	سهم از کل تراکنش‌ها آذر ۱۳۹۶	تغییر سهم
خطای پذیرندگی	۰/۱۰٪	۰/۱۲٪	۰/۰۲٪
خطای کاربری	۷/۶۵٪	۸/۴۶٪	۰/۸۰٪
خطای صادرکنندگی	۰/۹۴٪	۱/۰۱٪	۰/۰۷٪
خطای شاپرکی	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
کسب و کار	۰/۰۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۸/۷۴٪	۹/۶۵٪	۰/۹۰٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۱/۲۶٪	۹۰/۳۵٪	-۰/۹۰٪
تعداد کل تراکنش‌ها	٪۱۰۰	٪۱۰۰	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین افزایش سهم تمام گروه‌های خطایی از کل تراکنش‌های آذر ماه ۱۳۹۶ می‌باشد. و در مقابل سهم تراکنش‌های موفق کاهش ۰/۹۰ درصدی را تجربه نموده است.

۳,۳. دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

آذر ۱۳۹۵		آبان ۱۳۹۵		آذر ۱۳۹۶		تراکنش‌های موفق
تعداد تراکنش‌ها	دسترسی پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترسی پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترسی پذیری حس شده	
۱,۱۶۸,۱۲۷,۳۰۸	۹۸/۹۶٪	۱,۵۱۲,۳۳۳,۸۶۵	۹۸/۹۱٪	۱,۵۷۸,۳۶۸,۷۲۸	۹۸/۸۱٪	تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۱,۱۷۹,۴۵۱,۹۲۰	۹۹/۹۲٪	۱,۵۲۸,۶۹۳,۹۵۵	۹۹/۹۸٪	۱,۵۹۷,۰۳۳,۸۵۸	۹۹/۹۸٪	تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
۱,۱۸۰,۴۳۲,۷۴۷	-	۱,۵۲۸,۹۸۱,۴۴۲	-	۱,۵۹۷,۳۶۰,۴۷۶	-	تعداد کل تراکنش

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۸ درصدی خدمات شرکت شاپرک در آذر ماه سال ۱۳۹۶ می باشد که نسبت به آذر ماه سال ۱۳۹۵ افزایش ۰/۰۶ درصدی و نسبت به آبان ماه سال جاری بدون تغییر می باشد.

۳،۴. آنالیز تراکنش های ناتمام رخداده در شبکه

شاخص میزان تراکنش های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می بایست نسبت تعداد تراکنش های ناتمام به کل تراکنش ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش های ناتمام رخداده در شبکه پرداخت شاپرک – آبان و آذر ۱۳۹۶

تراکنش های ناتمام	آبان ۱۳۹۶	آذر ۱۳۹۶	تغییرات
تعداد تراکنش های ناتمام	۷۷۵۶۶۷	۴۰۹۸۴۵	-۴۷/۱۶٪
تعداد کل تراکنش ها	۱،۳۹۵،۲۸۱،۲۱۰	۱،۴۴۳،۲۹۱،۲۰۴	۳/۴۴٪
نسبت تعداد تراکنش های ناتمام به کل تراکنش ها	۰/۰۵۶٪	۰/۰۲۸٪	-۰/۰۲۷۲٪

*در گزارش های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می شود همزمان با رشد ۳/۴۴ درصدی تعداد تراکنش های موفق در آذر ماه ۱۳۹۶ نسبت به آبان ماه، تعداد تراکنش های ناتمام در این دوره کاهش ۴۷/۱۶ داشته است؛ که این مهم به دلیل رفع مشکلات سوئیچ برخی از شرکت ها طی آذر ماه سال ۱۳۹۶ می باشد. نسبت تراکنش های ناتمام به کل تراکنش های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۲۷۲ درصدی را تجربه نموده است.

^{۲۰} تراکنش دارنده ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

بررسی عملکرد کلی شرکت های ارائه دهنده شبکه پرداخت

۴. بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهد که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

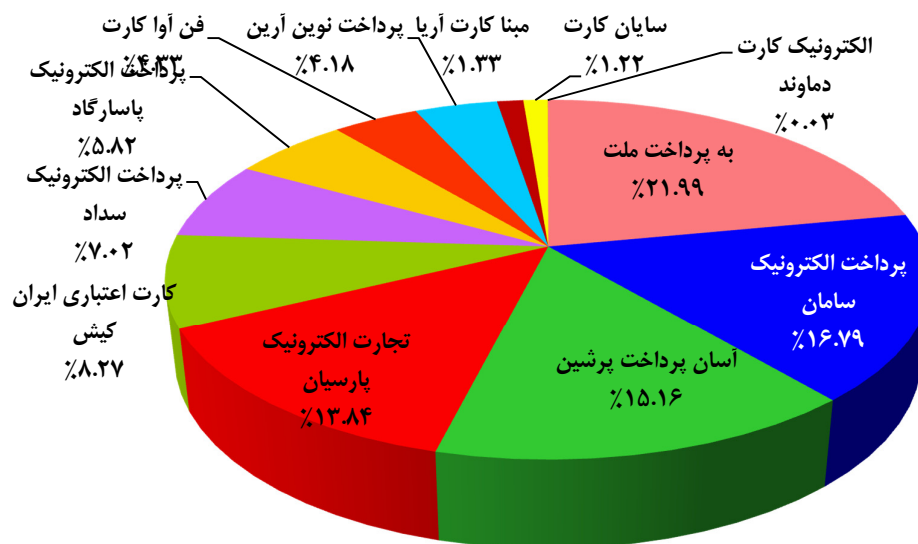
در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۴,۱. بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

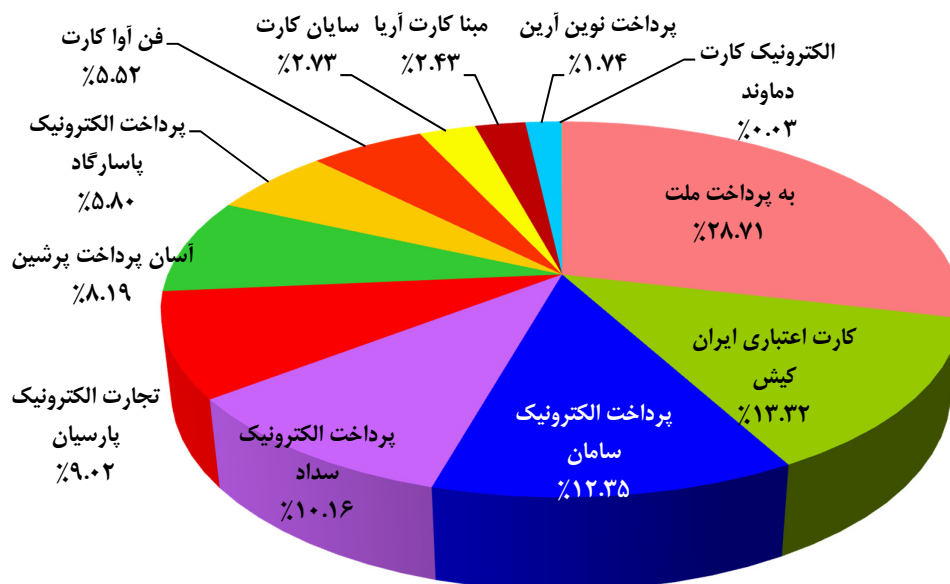
به‌منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴,۱,۱. سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کاردتی، در دو شکل ۱-۴ و شکل ۲-۴ ترسیم شده است.

شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶

شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - آذر ۱۳۹۶

همانگونه که در دو شکل فوق ملاحظه می‌گردد، شرکت "به‌پرداخت ملت" با سهم ۲۱/۹۹ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۸/۷۱ درصدی از مبلغ آن‌ها و در استمرار وضعیت گذشته‌ی خود، همچنان بیشترین سهم از بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست هر دو سهم قرار گرفته است.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش آبان ماه، حکایت از آن دارد که نوسان قابل ملاحظه‌ای نه تنها در سهم تعدادی شرکت‌ها، بلکه در سهم بازار مبلغی آن‌ها نیز صورت پذیرفته است و با وجود کاهش و افزایش اندکی در سهم بازار برخی از شرکت‌ها، در رتبه‌بندی آن‌ها نسبت به ماه گذشته تغییر خاصی مشاهده نمی‌شود. همچنین اختلاف سهم مبلغی ۱۵ درصدی بین دو شرکت نخست بازار، نقش شرکت "به‌پرداخت ملت" را در میزان ارزش ریالی تراکنش‌های پرداخت کارت به روشنی نمایان می‌سازد.

۴,۱,۲. سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی آبان و آذر ۹۶ در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

در آذر ماه تقریباً بر میزان تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی تمامی شرکت‌های PSP افزوده شده است. در این ماه همچنان شرکت "به‌پرداخت ملت" با پوشش ۲۴/۲۵ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد.

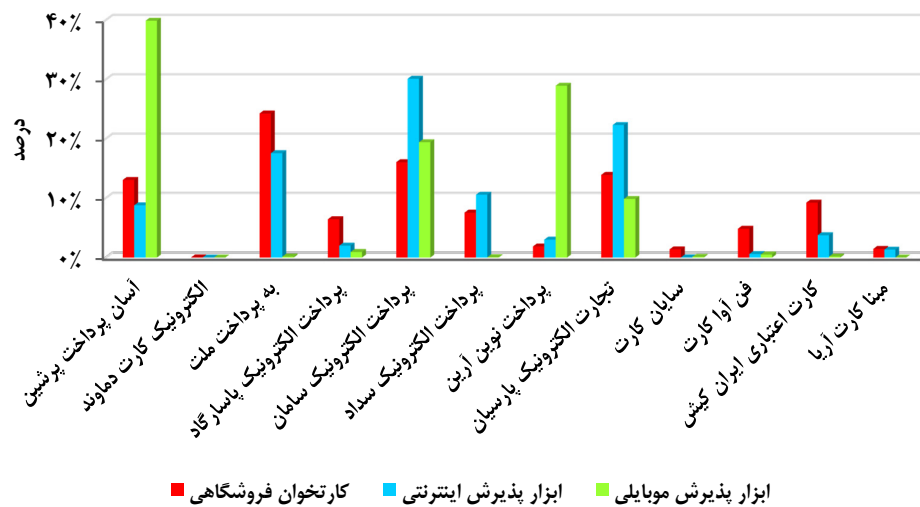
در حوزه تراکنش‌های اینترنتی نیز منوال رو به رشد تقریباً در همه‌ی شرکت‌ها مشاهده می‌شود. این نوع رفتارها سبب گردیده است تا نرخ رشد بیش از ۲۱ درصد در کل تراکنش‌های اینترنتی نسبت به ماه گذشته اتفاق افتد. در آذر ماه همچنان اختلاف مثبت تعداد تراکنش‌های اینترنتی شرکت "تجارت الکترونیک پارس‌بان" نسبت به سایر شرکت‌ها قابل ملاحظه است. در ماه جاری همانند چندین ماه گذشته شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کسب ۳۰/۱۱ درصد از بازار تراکنش‌های اینترنتی، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است.

عملکرد شرکت‌ها در خصوص تراکنش‌های موبایلی مختلف بوده است. عمده‌ترین تغییر در رفتار شرکت‌ها، در رشد منفی تراکنش‌های موبایلی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" مشاهده شده است. این شرکت در ماه گذشته بیشترین افزایش مثبت را نشان داده است. در آذر ماه همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با پوشش ۳۹/۸۹ درصد از سهم تعدادی تراکنش‌های مزبور، دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی محسوب می‌شود.

جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آبان و آذر ۱۳۹۶

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۳/۰۶٪	۱۳/۰۵٪	-۰/۰۱٪	۱۰/۶۲٪	۸/۷۸٪	-۱/۸۴٪	۳۸/۷۹٪	۳۹/۸۹٪	۱/۱۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۴/۰۲٪	۲۴/۲۵٪	۰/۲۳٪	۱۹/۴۱٪	۱۷/۵۵٪	-۱/۸۶٪	۰/۱۵٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۴۴٪	۶/۴۳٪	-۰/۰۱٪	۲/۲۲٪	۲/۰۰٪	-۰/۲۲٪	۰/۸۸٪	۰/۹۳٪	۰/۰۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۶/۷۵٪	۱۶/۰۳٪	-۰/۷۲٪	۳۰/۴۴٪	۳۰/۱۱٪	-۰/۳۳٪	۲۰/۹۵٪	۱۹/۴۱٪	-۱/۵۴٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۵۵٪	۷/۵۵٪	۰/۰۰٪	۱۰/۴۰٪	۱۰/۵۶٪	۰/۱۶٪	۰/۰۳٪	۰/۰۵٪	۰/۰۲٪
پرداخت نوین آراین	۱/۹۰٪	۱/۸۶٪	-۰/۰۴٪	۳/۰۹٪	۳/۰۱٪	-۰/۰۷٪	۲۹/۶۹٪	۲۸/۹۴٪	-۰/۷۵٪
تجارت الکترونیک پارس‌بان	۱۳/۵۹٪	۱۳/۹۰٪	۰/۳۱٪	۱۸/۵۲٪	۲۲/۳۰٪	۳/۷۷٪	۸/۹۷٪	۹/۸۵٪	۰/۸۸٪
سایان کارت	۱/۳۴٪	۱/۳۸٪	۰/۰۴٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۹٪	۰/۱۱٪	۰/۰۲٪
فن آوا کارت	۴/۷۱٪	۴/۸۴٪	۰/۱۴٪	۰/۵۷٪	۰/۵۹٪	۰/۰۲٪	۰/۲۳٪	۰/۵۱٪	۰/۲۸٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۱۸٪	۹/۲۲٪	۰/۰۴٪	۴/۲۸٪	۳/۷۵٪	-۰/۵۳٪	۰/۱۹٪	۰/۱۷٪	-۰/۰۳٪
مینا کارت آریا	۱/۴۳٪	۱/۴۵٪	۰/۰۲٪	۰/۴۳٪	۱/۳۳٪	۰/۸۹٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۳٪

همانگونه که در جدول ۱-۴ ملاحظه می‌شود، بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی در تراکنش‌های دو ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و موبایلی در ماه آذر ۹۶ نسبت به آبان ماه در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده است. در سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های این شرکت رقم ۰/۷۲ درصد و در سهم تراکنش‌های موبایلی آن ۱/۵۴ درصد کاهش مشاهده می‌شود. در روندی معکوس، سهم تراکنش‌های اینترنتی شرکت "تجارت الکترونیک پارس‌بان" با اختلاف مثبت قابل ملاحظه‌ای معادل با ۳/۷۷ درصد همراه بوده است. سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۳-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶

سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه آبان و آذر ۹۶ در جدول ۲-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در آذر ماه نیز تغییری در نام شرکت‌های دارنده‌ی بیشترین سهم بازار مبلغی در هریک از ابزارها نسبت به ماه گذشته رخ نداده است. در این ماه تمامی شرکت‌ها در ارزش ریالی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشنده خود روندی افزایشی نشان داده‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۷/۶۲ درصدی از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشنده، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. همچنین این شرکت در سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی نیز با رقمی برابر با ۴۳/۹۱ درصد، بیشترین میزان را از آن خود نموده است.

در آذر ماه همانند ماه‌های گذشته همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با سهمی معادل ۴۴/۲۴ درصد بخش عظیمی از بازار مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را در اختیار دارد. بیشترین افزایش مبلغی تراکنش‌های موبایلی در همین شرکت و بالاترین کاهش در شرکت "پرداخت نوین آراین" گزارش می‌شود.

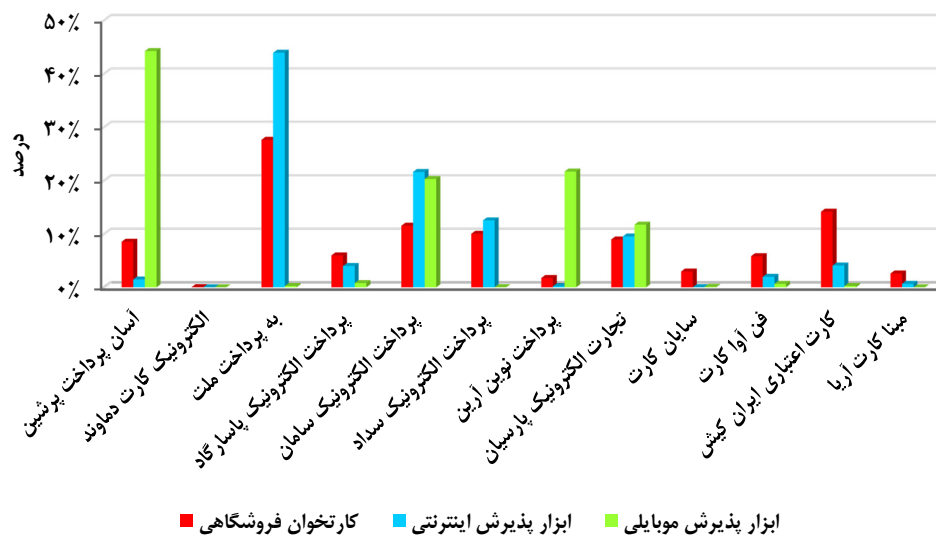
جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش -آبان و آذر ۱۳۹۶

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۷۳٪	۸/۵۳٪	-۰/۱۹٪	۱/۶۳٪	۱/۴۷٪	-۰/۱۶٪	۴۳/۱۶٪	۴۴/۲۴٪	۱/۰۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۷/۳۴٪	۲۷/۶۲٪	۰/۲۹٪	۴۵/۱۴٪	۴۳/۹۱٪	-۱/۲۳٪	۰/۳۴٪	۰/۲۴٪	-۰/۱۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۹۹٪	۵/۹۸٪	-۰/۰۱٪	۳/۶۴٪	۴/۰۰٪	۰/۳۶٪	۰/۷۸٪	۰/۷۹٪	۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۱/۷۳٪	۱۱/۵۳٪	-۰/۲۰٪	۲۰/۲۳٪	۲۱/۶۱٪	۱/۳۸٪	۲۰/۵۴٪	۲۰/۲۷٪	-۰/۲۶٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۱۲٪	۱۰/۰۳٪	-۰/۰۹٪	۱۳/۷۴٪	۱۲/۵۴٪	-۱/۲۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪
پرداخت نوین آراین	۱/۷۴٪	۱/۷۴٪	۰/۰۰٪	۰/۲۶٪	۰/۱۹٪	-۰/۰۷٪	۲۳/۲۵٪	۲۱/۶۹٪	-۱/۵۶٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۸/۹۹٪	۸/۹۶٪	-۰/۰۳٪	۱۰/۱۷٪	۹/۵۳٪	-۰/۶۴٪	۱۱/۲۰٪	۱۱/۷۵٪	۰/۵۵٪
سایان کارت	۲/۷۹٪	۲/۹۷٪	۰/۱۹٪	۰/۰۸٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۶٪	۰/۰۷٪	۰/۰۸٪	۰/۰۱٪
فن آوا کارت	۵/۵۴٪	۵/۵۴٪	۰/۰۰٪	۱/۲۱٪	۱/۹۷٪	۰/۷۶٪	۰/۳۶٪	۰/۶۵٪	۰/۲۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۴۷٪	۱۴/۴۷٪	۰/۰۰٪	۳/۷۲٪	۴/۰۹٪	۰/۳۷٪	۰/۲۵٪	۰/۲۵٪	۰/۰۰٪
مبنا کارت آریا	۲/۵۵٪	۲/۶۰٪	۰/۰۵٪	۰/۱۷٪	۰/۶۵٪	۰/۴۸٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۳٪

اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد، بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ماه آذر ۹۶ در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با رقمی برابر با ۰/۳۰ درصد افزایش و نیز کاهش همزمان به‌ترتیب به شرکت‌های "فن‌آوا کارت" و "کارت اعتباری ایران کیش" تعلق دارد. در سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی تغییرات مشخص‌تری مشاهده شده که بالاترین اختلاف نسبت به ماه گذشته با ۱/۳۸ درصد افزایش، به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" اختصاص یافته‌است. این شاخص در بازار مبلغی تراکنش‌های موبایلی با نمایش منفی ۱/۵۶ درصد، در اختیار "پرداخت نوین آراین" گزارش شده است.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند.

شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در آذر ماه ۱۳۹۶ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه ابزارهای پذیرش بسیار ناچیز است.

۴.۱.۳ سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی آبان و آذر ۹۶ در جدول ۴-۱ جدول ۴-۳ ارائه شده است.

در حوزه تراکنش‌های خرید، تقریباً عملکرد تمامی شرکت‌ها نرخ رشد مثبت را نشان می‌دهد. در آذر ماه شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین حجم را بر میزان تراکنش‌های خرید خود افزوده است و همچنان با پوشش ۲۴/۵۹ درصد از بازار تراکنش‌های مزبور، بالاترین سهم را در اختیار دارد. این شرکت در تراکنش‌های مانده‌گیری نیز با سهمی معادل ۲۰/۸۳ درصد، از بالاترین میزان این گونه از تراکنش‌ها پشتیبانی می‌کند.

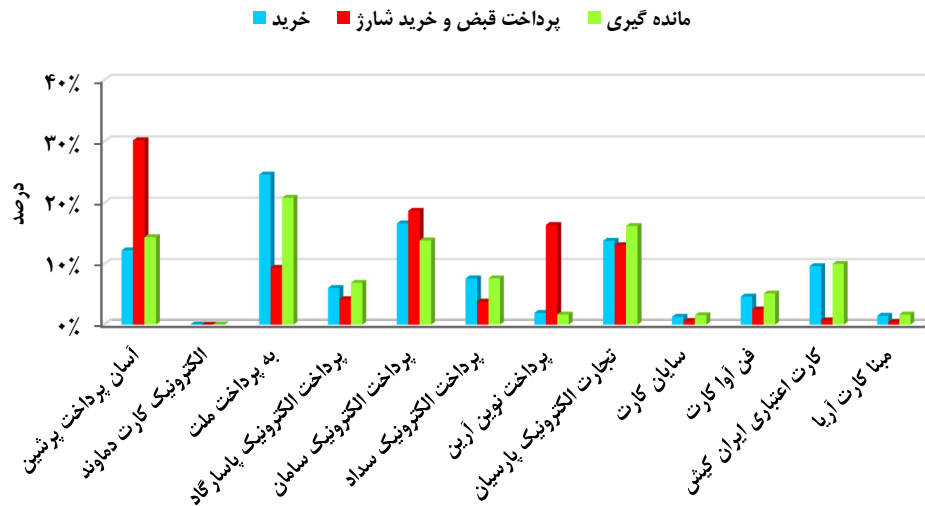
در ماه جاری شرکت "پرداخت نوین آراین" بالاترین اختلاف منفی را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ نسبت به ماه گذشته نشان داده است. در آذر ماه همانند ماه گذشته شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۳۰/۱۷ درصد از بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-آبان و آذر ۱۳۹۶

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده گیری		
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۲/۴۶٪	۱۲/۲۴٪	-۰/۲۲٪	۲۹/۶۱٪	۳۰/۱۷٪	۰/۵۷٪	۱۴/۵۰٪	۱۴/۴۰٪	-۰/۱۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۴٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۴/۳۷٪	۲۴/۵۹٪	۰/۲۲٪	۹/۱۷٪	۹/۳۸٪	۰/۲۰٪	۲۰/۷۵٪	۲۰/۸۳٪	۰/۰۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۰۷٪	۶/۰۶٪	-۰/۰۱٪	۴/۱۰٪	۴/۲۰٪	۰/۱۰٪	۶/۸۵٪	۶/۹۰٪	۰/۰۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۳۱٪	۱۶/۶۴٪	-۰/۶۷٪	۱۹/۸۱٪	۱۸/۷۰٪	-۱/۱۱٪	۱۴/۲۷٪	۱۳/۸۸٪	-۰/۴۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۶۶٪	۷/۶۲٪	-۰/۰۵٪	۳/۲۱٪	۳/۸۰٪	۰/۵۹٪	۷/۶۰٪	۷/۶۴٪	۰/۰۳٪
پرداخت نوین آراین	۱/۹۷٪	۱/۹۴٪	-۰/۰۳٪	۱۷/۶۷٪	۱۶/۳۹٪	-۱/۲۸٪	۱/۷۱٪	۱/۶۸٪	-۰/۰۳٪
تجارت الکترونیک پارس‌پول	۱۳/۲۴٪	۱۳/۸۱٪	۰/۵۶٪	۱۲/۵۹٪	۱۳/۱۰٪	۰/۵۱٪	۱۶/۰۰٪	۱۶/۲۳٪	۰/۲۳٪
سایان کارت	۱/۲۸٪	۱/۳۳٪	۰/۰۵٪	۰/۵۸٪	۰/۶۲٪	۰/۰۴٪	۱/۵۲٪	۱/۵۵٪	۰/۰۳٪
فن آوا کارت	۴/۵۴٪	۴/۶۴٪	۰/۱۰٪	۲/۱۲٪	۲/۵۰٪	۰/۳۷٪	۵/۰۲٪	۵/۱۴٪	۰/۱۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۶۴٪	۹/۶۵٪	۰/۰۱٪	۰/۶۹٪	۰/۷۰٪	۰/۰۱٪	۱۰/۰۷٪	۱۰/۰۲٪	-۰/۰۵٪
مینا کارت آریا	۱/۴۲٪	۱/۴۸٪	۰/۰۶٪	۰/۴۲٪	۰/۴۳٪	۰/۰۱٪	۱/۶۵٪	۱/۶۸٪	۰/۰۳٪

همانگونه که در جدول ۳-۴ ملاحظه می‌شود، بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید و مانده-گیری در ماه آذر ۹۶ نسبت به آبان ماه در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده به‌طوری‌که از سهم تراکنش‌های فوق در این شرکت به ترتیب ارقام ۰/۶۷ درصد و ۰/۴۰ درصد کم گردیده است. در سهم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، بالاترین اختلاف با عددی برابر با منفی ۱/۲۸ درصد در شرکت "پرداخت نوین آراین" مشاهده می‌شود.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - آذر ۱۳۹۶

سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه آبان و آذر ۹۶ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در آذر ماه تغییری در نام شرکت‌های دارنده‌ی بیشترین سهم بازار مبلغی در هریک از سرویس‌ها نسبت به ماه گذشته رخ نداده است. شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۹/۶۱ درصدی بازار آن‌ها، به عنوان بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های خرید محسوب می‌گردد.

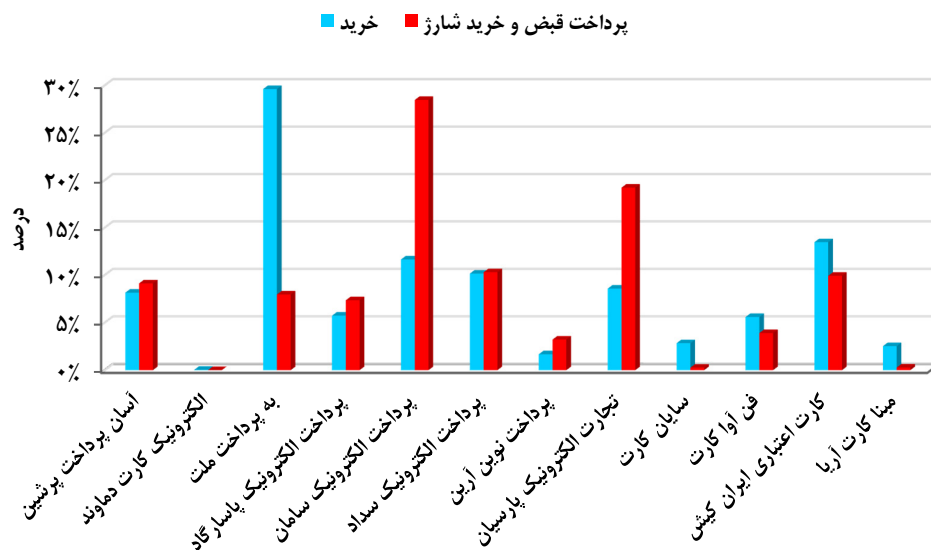
در آذر ماه همچنان بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با سهمی معادل ۲۸/۴۶ درصد در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" می‌باشد.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آبان و آذر ۱۳۹۶

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۳۷٪	۸/۱۵٪	-۰/۲۲٪	۹/۰۸٪	۹/۱۲٪	-۰/۰۴٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۴٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۹/۴۲٪	۲۹/۶۱٪	۰/۲۰٪	۸/۱۳٪	۷/۹۶٪	-۰/۱۷٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۷۸٪	۵/۷۳٪	-۰/۰۴٪	۵/۹۸٪	۷/۳۵٪	۱/۳۷٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۱/۷۱٪	۱۱/۶۴٪	-۰/۰۷٪	۲۷/۸۰٪	۲۸/۴۶٪	-۰/۶۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۳۷٪	۱۰/۱۶٪	-۰/۲۱٪	۹/۴۸٪	۱۰/۳۰٪	-۰/۸۲٪
پرداخت نوین آراین	۱/۶۸٪	۱/۶۷٪	-۰/۰۱٪	۳/۴۸٪	۳/۲۲٪	-۰/۲۶٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۸/۵۸٪	۸/۵۷٪	-۰/۰۱٪	۲۰/۴۴٪	۱۹/۲۲٪	-۱/۲۲٪
سایان کارت	۲/۶۷٪	۲/۸۴٪	۰/۱۶٪	۰/۲۶٪	۰/۲۷٪	۰/۰۱٪
فن آوا کارت	۵/۲۱٪	۵/۵۹٪	۰/۳۸٪	۴/۷۸٪	۳/۹۰٪	-۰/۸۸٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۷۴٪	۱۳/۴۷٪	-۰/۲۸٪	۱۰/۲۴٪	۹/۹۲٪	-۰/۳۱٪
مبنا کارت آریا	۲/۴۵٪	۲/۵۳٪	۰/۰۸٪	۰/۳۳٪	۰/۲۷٪	-۰/۰۶٪

اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد که بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در آذر ماه ۹۶ و ماه گذشته با رقمی برابر با ۰/۳۸ درصد افزایش در شرکت "فن آوا کارت" اتفاق افتاده است. سهم بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در روندی همسو، با اختلاف مثبت ۱/۳۷ درصد، بیشترین تفاضل سهم را نشان می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در آذر ماه ۱۳۹۶ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - آذر ۱۳۹۶

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت بسیار ناچیز است.

۴.۱.۴. بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

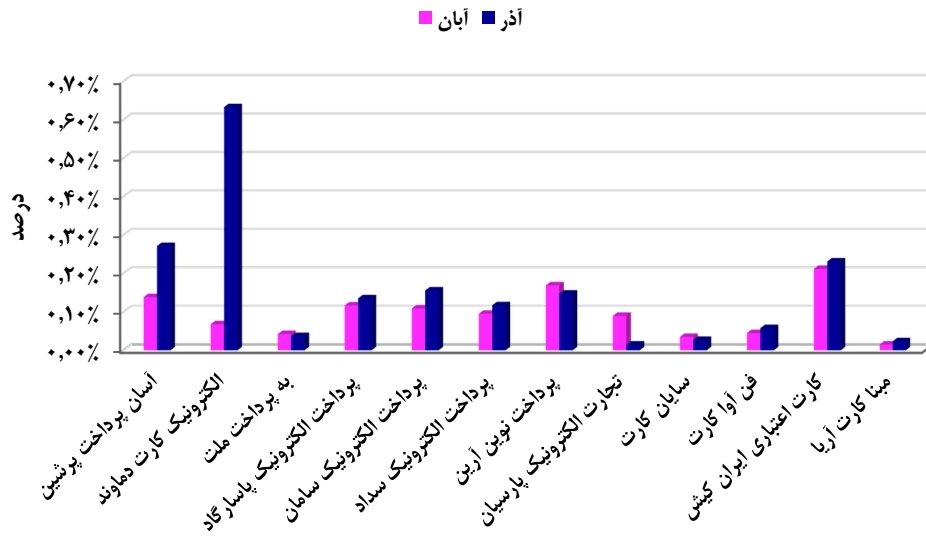
در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد و هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه می‌شود تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی آبان و آذر ۹۶ را منعکس نموده است.

جدول ۴-۵ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - آذر ۱۳۹۶

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	آبان	آذر	
آسان پرداخت پرشین	۰/۱۳۸٪	۰/۲۷۱٪	۰/۱۳۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۶۸٪	۰/۰۶۳٪	۰/۵۶۵٪
به پرداخت ملت	۰/۰۴۲٪	۰/۰۳۷٪	-۰/۰۰۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۱۱۷٪	۰/۱۳۵٪	۰/۰۱۸٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۱۰۹٪	۰/۱۵۵٪	۰/۰۴۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۹۵٪	۰/۱۱۷٪	۰/۰۲۲٪
پرداخت نوین آراین	۰/۱۶۹٪	۰/۱۴۷٪	-۰/۰۲۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۹۰٪	۰/۰۱۵٪	-۰/۰۷۵٪
سایان کارت	۰/۰۳۵٪	۰/۰۲۷٪	-۰/۰۰۸٪
فن آوا کارت	۰/۰۴۵٪	۰/۰۵۸٪	۰/۰۱۳٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۲۱۱٪	۰/۲۳۱٪	۰/۰۱۹٪
مبنا کارت آریا	۰/۰۱۵٪	۰/۰۲۴٪	۰/۰۰۸٪

*هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه آذر شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. پس از این شرکت با سهم ۰/۰۱۵ درصدی تعداد خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها، شرکت "مبنا کارت آریا" در جایگاه بعدی کمترین میزان شاخص قرار گرفته است. بیشترین نسبت تعداد خطای پذیرندگی به کل تعداد تراکنش‌ها نیز به شرکت "الکترونیک کارت دماوند" اختصاص داشته است. در این ماه بیشتر شرکت‌ها نسبت به ماه گذشته با رشد تعداد خطای پذیرندگی روبه‌رو شده‌اند. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - آبان و آذر ۱۳۹۶

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" رخ داده و بیشترین تغییرات مثبت این شاخص به شرکت "الکترونیک کارت دماوند" تعلق داشته است.

۴,۱,۵. اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۳-۹ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای آذر سال ۹۶ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۴-۷ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- آذر ۱۳۹۶

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱۳/۰۴۸۹	۱۷۰/۲۷۲۸	۸/۷۷۹۸	۷۷/۰۸۵۲	۳۹/۸۹۰۰	۱۵۹۱/۲۰۹۹		
۰/۰۳۶۱	۰/۰۰۱۳	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰		
۲۴/۲۴۸۷	۵۸۸/۰۰۰۹	۱۷/۵۵۳۴	۳۰۸/۱۲۲۰	۰/۱۴۷۲	۰/۰۲۱۷		
۶/۴۳۱۶	۴۱/۳۶۵۶	۱/۹۹۶۴	۳/۹۸۵۵	۰/۹۲۹۹	۰/۸۶۴۸		
۱۶/۰۲۸۷	۲۵۶/۹۱۹۱	۳۰/۱۰۶۴	۹۰۶/۳۹۷۶	۱۹/۴۰۶۵	۳۷۶/۶۱۰۴		
۷/۵۵۲۳	۵۷/۰۳۷۷	۱۰/۵۵۶۲	۱۱۱/۴۳۲۹	۰/۰۵۰۳	۰/۰۰۲۵		
۱/۸۶۰۲	۳/۴۶۰۴	۳/۰۱۴۸	۹/۰۸۸۹	۲۸/۹۳۶۷	۸۳۷/۳۲۹۷		
۱۳/۸۹۹۰	۱۹۳/۱۸۲۸	۲۲/۲۹۹۶	۴۹۷/۲۷۳۹	۹/۸۵۳۲	۹۷/۰۸۶۲		
۱/۳۷۵۷	۱/۸۹۲۶	۰/۰۲۷۴	۰/۰۰۰۷	۰/۱۰۸۷	۰/۰۱۱۸		
۴/۸۴۲۶	۲۳/۴۵۱۱	۰/۵۹۰۲	۰/۳۴۸۳	۰/۵۱۰۲	۰/۲۶۰۳		
۹/۲۲۳۷	۸۵/۰۷۷۱	۳/۷۵۰۱	۱۴/۰۶۳۵	۰/۱۶۵۹	۰/۰۲۷۵		
۱/۴۵۲۳	۲/۱۰۹۳	۱/۳۲۵۶	۱/۷۵۷۳	۰/۰۰۱۵	۰/۰۰۰۰		
-	۱،۴۲۲/۷۷۰۷	-	۱،۹۲۹/۵۵۵۸	-	۲،۹۰۳/۴۲۴۹		

در آذر ماه ۱۳۹۶ شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی حدود ۱،۴۲۳ به دست آمده است (بین ۱،۰۰۰ تا ۱،۸۰۰) که، نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب اعدادی حدود ۱،۹۳۰ و ۲،۹۰۳ حاصل شده است (بیشتر از ۱،۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارها، علی‌الخصوص ابزار موبایلی می‌باشد. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند.

شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن دو شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت نوین آرین" و نیز "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه آذر ۹۶ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۸ ارائه شده است.

جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آبان و آذر ۱۳۹۶

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی	
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر
شاخص H-H	۱,۴۲۵/۱۲	۱,۴۲۲/۷۷	-۲/۳۵	۱,۹۰۰/۶۳	۱,۹۲۹/۵۶	۲۸/۹۳	۲,۹۰۶/۶۵	۲,۹۰۳/۴۲
								-۳/۲۳

در ماه آذر شاخص هرفیندال-هیرشمن در دو ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی و موبایلی نسبت به ماه گذشته با کاهش ناچیزی مواجه بوده و در روندی معکوس در ابزار پذیرش اینترنتی رشد مشاهده شده است. تغییرات مذکور اثری در میزان تمرکز هر سه بازار فوق ایجاد نکرده است. در ماه جاری بازار تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی متأثر از رفتار افزایشی شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و تا حدودی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" - دو شرکت مطرح در این بازار - قرار گرفته و بر میزان تمرکز در بازار آن افزوده شده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر رو به افزایش بودن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا در بازار تراکنش‌های اینترنتی و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است.

۴,۱,۶. اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال -

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۳-۱۱ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای آذر ۹۶ محاسبه شده‌است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال - هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۳-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس آذر ۱۳۹۶

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده گیری
S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
۱۲/۲۳۶۱	۱۴۹/۷۲۱۶	۳۰/۱۷۴۳	۹۱۰/۴۸۸۵	۱۴/۴۰۳۰	۲۰۷/۴۴۶۵	آسان پرداخت پرشین
۰/۰۳۴۱	۰/۰۰۱۲	۰/۰۱۴۵	۰/۰۰۰۲	۰/۰۴۷۰	۰/۰۰۲۲	الکترونیک کارت دماوند
۲۴/۵۹۱۷	۶۰۴/۷۵۳۸	۹/۳۷۶۳	۸۷/۹۱۵۸	۲۰/۸۲۶۷	۴۳۳/۷۵۱۵	به پرداخت ملت
۶/۰۵۷۰	۳۶/۶۸۶۹	۴/۱۹۵۳	۱۷/۶۰۰۷	۶/۹۰۰۶	۴۷/۶۱۷۹	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۱۶/۶۳۵۳	۲۷۶/۷۳۲۹	۱۸/۷۰۴۲	۳۴۹/۸۴۸۳	۱۳/۸۷۷۶	۱۹۲/۵۸۸۴	پرداخت الکترونیک سامان
۷/۶۱۶۳	۵۸/۰۰۸۳	۳/۸۰۱۳	۱۴/۴۴۹۹	۷/۶۳۵۷	۵۸/۳۰۳۳	پرداخت الکترونیک سداد
۱/۹۴۳۲	۳/۷۷۶۲	۱۶/۳۸۵۶	۲۶۸/۴۸۷۷	۱/۶۸۳۴	۲/۸۳۳۸	پرداخت نوین آراین
۱۳/۸۰۷۲	۱۹۰/۶۳۹۲	۱۳/۱۰۱۱	۱۷۱/۶۳۸۲	۱۶/۲۳۳۰	۲۶۳/۵۰۹۰	تجارت الکترونیک پارسیان
۱/۳۱۷۷	۱/۷۳۶۴	۰/۶۲۰۷	۰/۳۸۵۲	۱/۵۵۲۸	۲/۴۱۱۲	سایان کارت
۴/۶۳۷۰	۲۱/۵۰۱۴	۲/۴۹۶۸	۶/۲۳۳۹	۵/۱۳۵۴	۲۶/۳۷۲۶	فن آوا کارت
۹/۶۴۷۵	۹۳/۰۷۳۷	۰/۷۰۱۶	۰/۴۹۲۲	۱۰/۰۲۱۱	۱۰۰/۴۲۱۸	کارت اعتباری ایران کیش
۱/۴۷۶۹	۲/۱۸۱۱	۰/۴۲۸۳	۰/۱۸۳۴	۱/۶۸۳۸	۲/۸۳۵۲	مبنا کارت آریا
-	۱،۴۳۸/۸۱۲۵	-	۱،۸۲۷/۷۲۴۲	-	۱،۳۳۸/۰۹۳۳	شاخص هرفیندال - هیرشمن

در آذر ماه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری به ترتیب حدود ۱،۴۳۹ و ۱،۳۳۸ به دست آمده است (بین ۱،۰۰۰ تا ۱،۸۰۰) که، نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزارهاست؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و همچنین مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد.

برای این شاخص در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ رقمی حدود ۱۸۲۸ حاصل شده است (بیشتر از ۱۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این نوع سرویس می‌باشد. به این معنا که تنها تعدادی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و با اختلاف دو شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و "پرداخت نوین آراین" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ از بیشترین سهم برخوردارند.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه آذر ۹۶ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۸ ارائه شده است.

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در آبان و آذر ۱۳۹۶

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری	
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر
شاخص H-H	۱,۴۴۰/۷۳	۱,۴۳۸/۸۱	-۱/۹۲	۱,۸۵۶/۷۰	۱,۸۲۷/۷۲	-۲۸/۹۸	۱,۳۳۹/۶۹	۱,۳۳۸/۰۹
								-۱/۶۰

در ماه آذر شاخص هرفیندال-هیرشمن در هر سه سرویس خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری نسبت به ماه گذشته کاهش مشاهده شده است. کاهش در هر یک از انواع سرویس‌ها چندان قابل ملاحظه نبوده و تغییر خاصی را در میزان تمرکز بازار هریک از آن‌ها ایجاد نکرده است.

۴,۲. بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، از چندین شماره‌ی گذشته‌ی گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان‌های فروشگاهی، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش-دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاهی توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در ماه آبان و آذر ۱۳۹۶ در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است.

همانگونه که ملاحظه می‌گردد، شرکت "به‌پرداخت ملت" در این ماه تنها در ابزار پذیرش موبایلی بالاترین سهم تعدادی را به خود اختصاص داده است. در ابزار کارتخوان فروشگاهی، این شرکت با ثبت نرخ رشد منفی بالغ بر ۱۴ درصد و با غیرفعال نمودن تعداد بیشتری از کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی خود نسبت به شرکت "کارت اعتباری ایران کیش"، نزدیک به دو درصد از سهم بازارش را در این حوزه از دست داده است. بنابراین "شرکت کارت اعتباری ایران کیش" در این ماه با پوشش ۱۴/۸۳ درصد از سهم بازار و با اختلاف اندکی نسبت به شرکت "به‌پرداخت ملت"، به‌عنوان دارنده‌ی بیشترین تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی محسوب می‌گردد.

در آذر ماه شرکت "به‌پرداخت ملت" با طی روند رو به رشد گذشته‌ی خود در ابزارهای موبایلی، همچنان ۹۷/۶۴ درصد از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را در اختیار دارد. در ماه جاری این شرکت بالاترین تعداد ابزار موبایلی فعال را در شبکه‌ی پرداخت تعریف نموده است. به‌نظر می‌رسد این افزایش همچنان به دنبال بازتعریف تعدادی از کارتخوان‌های فروشگاهی شرکت مذکور به‌عنوان ابزار پذیرش موبایلی باشد. این امر با توجه به توسعه پرداخت الکترونیکی مبتنی بر فناوری NFC و تغییر رویکرد برخی شرکت‌ها به سوی آن، قابل انتظار است.

در استمرار روند چند ماه گذشته، در آذر ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" همچنان با بازتعریف برخی از کارتخوان‌های فروشگاهی خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت نموده است. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌نمایند تا با استفاده از نرم‌افزار این شرکت بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CCV۲ انجام دهند. در ماه جاری این شرکت بالاترین تعداد ابزار اینترنتی فعال را در شبکه‌ی پرداخت تعریف نموده است. سهم بازار شرکت "آسان پرداخت پرشین" از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی به ۸۶/۵۰ درصد می‌رسد. عملکرد شرکت "پرداخت الکترونیک

سداد" نیز در این حوزه قابل بررسی است. با وجود اختلاف قابل توجه سهم این شرکت نسبت به شرکت نخست بازار، ولیکن طی چند ماه اخیر روند رو به رشد چشمگیری را در تعریف ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی از خود نشان داده است.

لازم به توضیح است که اختلاف سهم شرکت‌های دارنده‌ی بیشترین تعداد ابزار فعال سیستمی در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نسبت به سایر شرکت‌ها قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - آبان و آذر ۱۳۹۶

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۷۸٪	۹/۳۳٪	-۰/۵۵٪	۸۶/۹۲٪	۸۶/۵۰٪	-۰/۴۲٪	۰/۲۵٪	۰/۲۱٪	-۰/۰۴٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۱۲٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۵/۸۵٪	۱۴/۰۴٪	-۱/۷۹٪	۳/۲۹٪	۲/۶۹٪	-۰/۶۰٪	۹۷/۵۳٪	۹۷/۶۴٪	۰/۱۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۰/۵۴٪	۱۱/۰۴٪	-۰/۴۵٪	۰/۸۷٪	۰/۸۷٪	۰/۰۰٪	۰/۱۶٪	۰/۱۵٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۱/۹۵٪	۱۲/۴۳٪	-۰/۴۷٪	۳/۰۶٪	۳/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۶۶٪	۰/۶۷٪	۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۹۶٪	۱۰/۴۵٪	-۰/۴۹٪	۲/۲۴٪	۳/۲۹٪	-۱/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۵۷٪	۲/۶۰٪	-۰/۰۳٪	۰/۲۱٪	۰/۲۲٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۸٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۳۹٪	۱۳/۶۷٪	-۰/۷۲٪	۱/۶۰٪	۱/۵۹٪	-۰/۰۱٪	۱/۱۷٪	۱/۱۰٪	-۰/۰۷٪
سایان کارت	۱/۹۷٪	۲/۰۵٪	-۰/۰۸٪	۰/۱۰٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۶/۳۵٪	۶/۵۹٪	-۰/۲۳٪	۰/۱۵٪	۰/۱۶٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۶۴٪	۱۴/۸۳٪	-۰/۱۹٪	۱/۲۶٪	۱/۲۱٪	-۰/۰۵٪	۰/۱۲٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪
مینا کارت آریا	۲/۸۴٪	۲/۸۶٪	-۰/۰۲٪	۰/۲۸٪	۰/۳۱٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪

همانگونه که جدول بالا نشان می‌دهد، بیشترین دامنه‌ی تغییرات شاخص سهم ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ی و ابزار پذیرش اینترنتی فعال سیستمی به ترتیب در دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سداد" با بیش از یک درصد ملاحظه گردیده است.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش - دار در ماه آبان و آذر ۱۳۹۶ در جدول ۱۲-۴ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، شرکت "به‌پرداخت

ملت" در هر سه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی طی هر دو ماه مورد مطالعه، بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش دار -آبان و آذر ۱۳۹۶

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۹/۹۲٪	۹/۹۵٪	۰/۰۳٪	۱۱/۳۱٪	۹/۹۰٪	-۱/۴۱٪	۶/۱۵٪	۶/۰۸٪	-۰/۰۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۱۰٪	۰/۰۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪
به پرداخت ملت	۱۵/۰۴٪	۱۴/۹۵٪	-۰/۰۹٪	۲۶/۵۲٪	۲۶/۹۵٪	۰/۴۳٪	۵۷/۲۲٪	۵۸/۷۰٪	۱/۴۷٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۴۴٪	۹/۴۷٪	۰/۰۳٪	۵/۱۰٪	۵/۳۸٪	۰/۲۸٪	۰/۳۵٪	۰/۳۵٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۲/۷۲٪	۱۲/۷۸٪	۰/۰۵٪	۲۳/۴۹٪	۲۵/۰۳٪	۱/۵۴٪	۶/۵۵٪	۷/۳۵٪	۰/۸۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۵۵٪	۱۰/۵۹٪	۰/۰۴٪	۱۴/۹۲٪	۱۳/۱۹٪	-۱/۷۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۹٪	۰/۰۴٪
پرداخت نوین آراین	۲/۴۶٪	۲/۴۳٪	-۰/۰۴٪	۲/۱۱٪	۲/۱۴٪	۰/۰۳٪	۱/۷۹٪	۱/۶۷٪	-۰/۱۲٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۴۲٪	۱۴/۳۴٪	-۰/۰۸٪	۶/۸۱٪	۷/۰۱٪	۰/۲۰٪	۲۳/۱۳٪	۲۱/۸۰٪	-۱/۳۴٪
سایان کارت	۲/۱۷٪	۲/۱۷٪	۰/۰۰٪	۰/۲۳٪	۰/۲۴٪	۰/۰۱٪	۰/۳۵٪	۰/۲۶٪	-۰/۰۸٪
فن آوا کارت	۶/۲۲٪	۶/۳۱٪	۰/۰۹٪	۰/۴۷٪	۰/۴۶٪	۰/۰۱٪	۰/۱۳٪	۰/۰۹٪	-۰/۰۴٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۵۷٪	۱۴/۴۶٪	-۰/۱۰٪	۷/۲۲٪	۷/۵۴٪	۰/۳۲٪	۳/۴۰٪	۳/۳۵٪	-۰/۰۵٪
مبنا کارت آریا	۲/۳۹٪	۲/۴۷٪	۰/۰۸٪	۱/۸۲٪	۲/۱۵٪	۰/۳۴٪	۰/۸۷٪	۰/۲۲٪	-۰/۶۵٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌گردد، تغییر قابل توجه‌ای در سهم ابزارهای پذیرش تراکنش دار در کارتخوان‌های فروشگاه‌های صورت نگرفته است. در ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی تراکنش دار به ترتیب ۱/۷۳ از سهم بازار شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" کاسته و ۱/۴۷ درصد بر سهم بازار شرکت "به پرداخت ملت" افزوده شده است. این درحالی است که شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" به میزان قابل توجهی رشد در تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی خود نشان داده است.

۴,۳. بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها

کارتخوان فروشگاه‌ها به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۳۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاه‌های شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاه‌ها در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در نهایت نقش شرکت‌ها در کارتخوان‌های فروشگاه‌ها کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی نیز در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاه‌ها آمار کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، هر شرکت PSP بررسی خواهد شد.

ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار می‌گیرد. در ادامه اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار برای هر شرکت PSP در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده و در پایان عملکرد هر شرکت PSP در خصوص کارتخوان فروشگاه‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی بررسی می‌شود.

۴,۳,۱. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های

کارتخوان فروشگاه‌ها در استان‌های کشور

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌های کشور در آذر ماه ۱۳۹۶ در جدول ۴-۱۳ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در مجموع شرکت‌های

^{۳۳} تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در آذر ۹۶، بیش از ۸۸ درصد بوده که رقمی نزدیک به ۹۲ درصد از مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

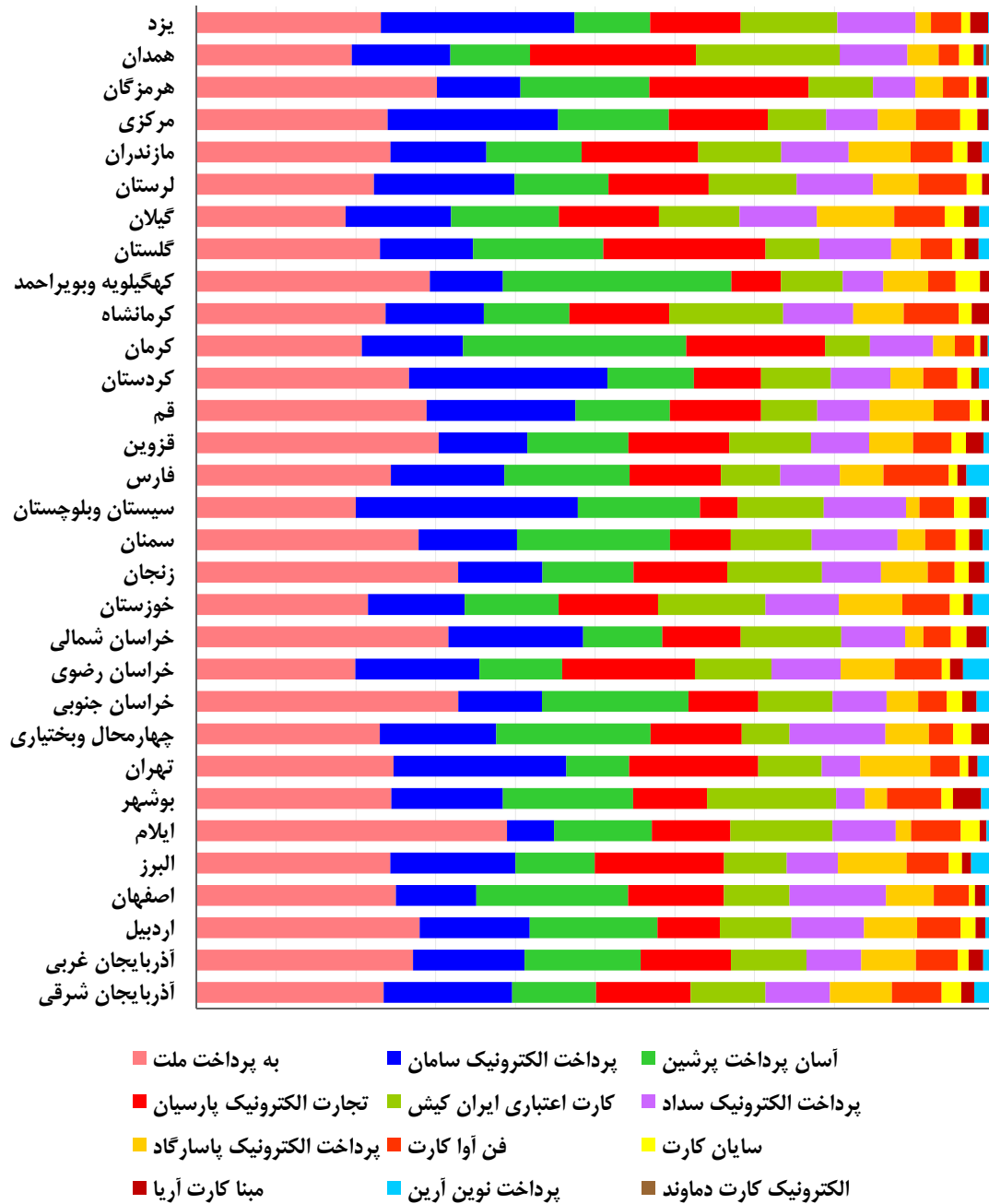
"به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "آسان پرداخت پرشین" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" تقریباً در تمام استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان - آذر ۱۳۹۶

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش	مبنا کارت آریا
آذربایجان شرقی	۱۰/۵۲٪	۰/۰۰٪	۲۳/۴۷٪	۷/۷۸٪	۱۶/۱۳٪	۸/۰۸٪	۲/۴۵٪	۱۱/۸۷٪	۲/۴۶٪	۶/۲۳٪	۹/۳۸٪	۱/۶۴٪
آذربایجان غربی	۱۴/۵۵٪	۰/۰۰٪	۲۷/۱۴٪	۶/۸۹٪	۱۴/۰۰٪	۶/۸۵٪	۱/۳۳٪	۱۱/۳۴٪	۱/۳۵٪	۵/۲۳٪	۹/۴۷٪	۱/۸۳٪
اردبیل	۱۶/۰۳٪	۰/۰۰٪	۲۷/۹۸٪	۶/۶۶٪	۱۳/۸۱٪	۹/۱۰٪	۱/۰۷٪	۷/۸۳٪	۱/۸۵٪	۵/۴۷٪	۸/۹۹٪	۱/۲۲٪
اصفهان	۱۹/۰۵٪	۰/۰۰٪	۲۵/۰۰٪	۵/۹۸٪	۱۰/۰۸٪	۱۲/۱۱٪	۱/۰۷٪	۱۲/۰۱٪	۰/۷۷٪	۴/۴۰٪	۸/۲۴٪	۱/۲۹٪
البرز	۹/۹۶٪	۰/۰۳٪	۲۴/۳۲٪	۸/۶۴٪	۱۵/۶۸٪	۶/۴۱٪	۲/۸۲٪	۱۶/۲۰٪	۱/۶۳٪	۵/۲۹٪	۷/۸۷٪	۱/۱۵٪
ایلام	۱۲/۲۷٪	۰/۰۰٪	۳۸/۹۳٪	۱/۹۴٪	۵/۹۱٪	۷/۹۳٪	۰/۹۱٪	۹/۸۵٪	۲/۳۶٪	۶/۲۴٪	۱۲/۸۱٪	۰/۸۶٪
بوشهر	۱۶/۳۳٪	۰/۰۰٪	۲۴/۴۳٪	۲/۷۶٪	۱۴/۰۰٪	۳/۶۰٪	۱/۵۸٪	۹/۲۸٪	۱/۴۳٪	۶/۸۵٪	۱۶/۱۹٪	۳/۵۴٪
تهران	۷/۸۷٪	۰/۰۶٪	۲۴/۷۲٪	۸/۸۰٪	۲۱/۶۷٪	۴/۸۴٪	۱/۹۷٪	۱۶/۲۰٪	۱/۰۶٪	۳/۷۱٪	۷/۹۵٪	۱/۱۷٪
چهارمحال و بختیاری	۱۹/۳۶٪	۰/۰۰٪	۲۲/۹۸٪	۵/۴۴٪	۱۴/۶۲٪	۱۲/۰۴٪	۰/۲۱٪	۱۱/۴۱٪	۲/۲۷٪	۳/۰۵٪	۶/۰۱٪	۲/۶۲٪
خراسان جنوبی	۱۸/۴۰٪	۰/۰۰٪	۳۲/۸۲٪	۳/۹۷٪	۱۰/۵۰٪	۶/۷۶٪	۲/۱۵٪	۸/۷۳٪	۱/۹۶٪	۳/۵۸٪	۹/۳۴٪	۱/۷۹٪
خراسان رضوی	۱۰/۳۹٪	۰/۰۶٪	۱۹/۹۳٪	۶/۷۶٪	۱۵/۵۶٪	۸/۶۷٪	۳/۷۹٪	۱۶/۶۳٪	۱/۰۲٪	۵/۹۲٪	۹/۶۲٪	۱/۶۵٪
خراسان شمالی	۹/۹۴٪	۰/۰۰٪	۳۱/۵۸٪	۲/۳۰٪	۱۶/۹۱٪	۸/۰۰٪	۰/۹۱٪	۹/۸۱٪	۱/۹۵٪	۳/۴۵٪	۱۲/۶۲٪	۲/۵۲٪
خوزستان	۱۱/۷۷٪	۰/۰۰٪	۲۱/۵۰٪	۷/۹۸٪	۱۲/۱۳٪	۹/۱۸٪	۲/۶۳٪	۱۲/۴۹٪	۱/۷۳٪	۵/۹۵٪	۱۳/۴۸٪	۱/۱۷٪
زنجان	۱۱/۴۴٪	۰/۰۰٪	۳۲/۸۰٪	۵/۸۷٪	۱۰/۵۷٪	۷/۳۹٪	۱/۱۷٪	۱۱/۷۶٪	۱/۷۶٪	۳/۳۸٪	۱۱/۸۹٪	۱/۹۸٪
سمنان	۱۹/۱۷٪	۰/۰۰٪	۲۷/۸۶٪	۳/۴۷٪	۱۲/۳۵٪	۱۰/۷۸٪	۱/۳۸٪	۷/۶۳٪	۱/۶۸٪	۳/۸۲٪	۱۰/۱۴٪	۱/۷۱٪
سیستان و بلوچستان	۱۵/۳۵٪	۰/۰۰٪	۱۹/۹۷٪	۱/۷۰٪	۲۷/۸۴٪	۱۰/۳۱٪	۰/۹۳٪	۴/۷۲٪	۱/۹۰٪	۴/۳۴٪	۱۰/۸۰٪	۲/۱۴٪
فارس	۱۵/۷۲٪	۰/۰۰٪	۲۴/۳۸٪	۵/۴۷٪	۱۴/۲۲٪	۷/۴۸٪	۳/۴۴٪	۱۱/۴۶٪	۱/۰۸٪	۸/۲۰٪	۷/۴۳٪	۱/۱۲٪
قزوین	۱۲/۶۶٪	۰/۰۰٪	۳۰/۳۶٪	۵/۵۰٪	۱۱/۱۴٪	۷/۳۰٪	۱/۲۹٪	۱۲/۶۶٪	۱/۷۹٪	۴/۸۴٪	۱۰/۲۵٪	۲/۲۱٪
قم	۱۱/۸۵٪	۰/۰۰٪	۲۸/۸۵٪	۸/۰۰٪	۱۸/۶۶٪	۶/۵۹٪	۰/۵۳٪	۱۱/۴۴٪	۱/۴۷٪	۴/۵۶٪	۷/۰۴٪	۰/۹۹٪
کردستان	۱۰/۸۴٪	۰/۰۰٪	۲۶/۶۳٪	۴/۱۲٪	۲۴/۹۱٪	۷/۴۹٪	۱/۸۴٪	۸/۴۳٪	۱/۷۴٪	۴/۲۷٪	۸/۷۴٪	۱/۰۰٪
کرمان	۲۸/۰۰٪	۰/۰۰٪	۲۰/۷۳٪	۲/۷۲٪	۱۲/۷۰٪	۷/۹۴٪	۰/۷۵٪	۱۷/۴۱٪	۰/۷۵٪	۲/۴۳٪	۵/۶۲٪	۰/۹۵٪
کرمانشاه	۱۰/۷۴٪	۰/۰۰٪	۲۳/۷۳٪	۶/۳۵٪	۱۲/۳۱٪	۸/۷۸٪	۰/۵۶٪	۱۲/۵۲٪	۱/۶۱٪	۶/۹۰٪	۱۴/۲۹٪	۲/۲۰٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش	مبنا کارت آریا
کهگیلویه و بویراحمد	۲۸/۶۵٪	۰/۰۰٪	۲۹/۲۵٪	۵/۶۱٪	۹/۱۸٪	۵/۱۰٪	۰/۳۹٪	۶/۲۳٪	۳/۰۶٪	۳/۴۵٪	۷/۷۵٪	۱/۳۴٪
گلستان	۱۶/۳۳٪	۰/۰۰٪	۲۳/۰۰٪	۳/۷۰٪	۱۱/۶۸٪	۹/۰۰٪	۱/۸۹٪	۲۰/۳۵٪	۱/۵۷٪	۳/۹۴٪	۶/۷۶٪	۱/۷۷٪
گیلان	۱۳/۵۳٪	۰/۰۰٪	۱۸/۶۹٪	۹/۷۳٪	۱۳/۲۲٪	۹/۶۹٪	۱/۷۹٪	۱۲/۵۵٪	۲/۴۳٪	۶/۳۳٪	۱۰/۱۰٪	۱/۹۳٪
لرستان	۱۱/۷۸٪	۰/۰۰٪	۲۲/۲۴٪	۵/۷۳٪	۱۷/۶۶٪	۹/۵۸٪	۰/۳۷٪	۱۲/۵۵٪	۱/۹۳٪	۶/۰۳٪	۱۱/۰۳٪	۱/۰۹٪
مازندران	۱۱/۹۶٪	۰/۰۳٪	۲۴/۳۳٪	۷/۷۷٪	۱۲/۰۰٪	۸/۴۶٪	۱/۴۴٪	۱۴/۶۲٪	۱/۸۴٪	۵/۲۸٪	۱۰/۴۲٪	۱/۸۳٪
مرکزی	۱۳/۹۰٪	۰/۰۰٪	۲۳/۹۶٪	۴/۸۰٪	۲۱/۳۸٪	۶/۴۶٪	۰/۶۵٪	۱۲/۴۴٪	۲/۱۳٪	۵/۵۵٪	۷/۳۱٪	۱/۴۲٪
هرمزگان	۱۶/۱۸٪	۰/۰۰٪	۳۰/۱۵٪	۳/۴۴٪	۱۰/۴۷٪	۵/۳۳٪	۰/۸۴٪	۱۹/۹۸٪	۰/۹۶٪	۳/۲۶٪	۸/۰۶٪	۱/۳۲٪
همدان	۹/۹۸٪	۰/۹۵٪	۱۹/۴۷٪	۳/۹۲٪	۱۲/۳۷٪	۸/۵۰٪	۰/۳۷٪	۲۰/۸۲٪	۱/۸۳٪	۲/۵۸٪	۱۸/۰۲٪	۱/۲۰٪
یزد	۹/۴۷٪	۰/۰۰٪	۲۳/۱۳٪	۱/۹۳٪	۲۴/۲۹٪	۹/۸۳٪	۰/۷۱٪	۱۱/۳۷٪	۱/۱۳٪	۳/۷۹٪	۱۲/۱۲٪	۲/۲۴٪

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان‌های کشور برای آذر ۱۳۹۶ در شکل ۴-۸ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکشی‌های کارتخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان‌ها - آذر ۱۳۹۶

۴,۳,۲. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۴-۱۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای آذر ماه ۱۳۹۶ نشان می‌دهد.

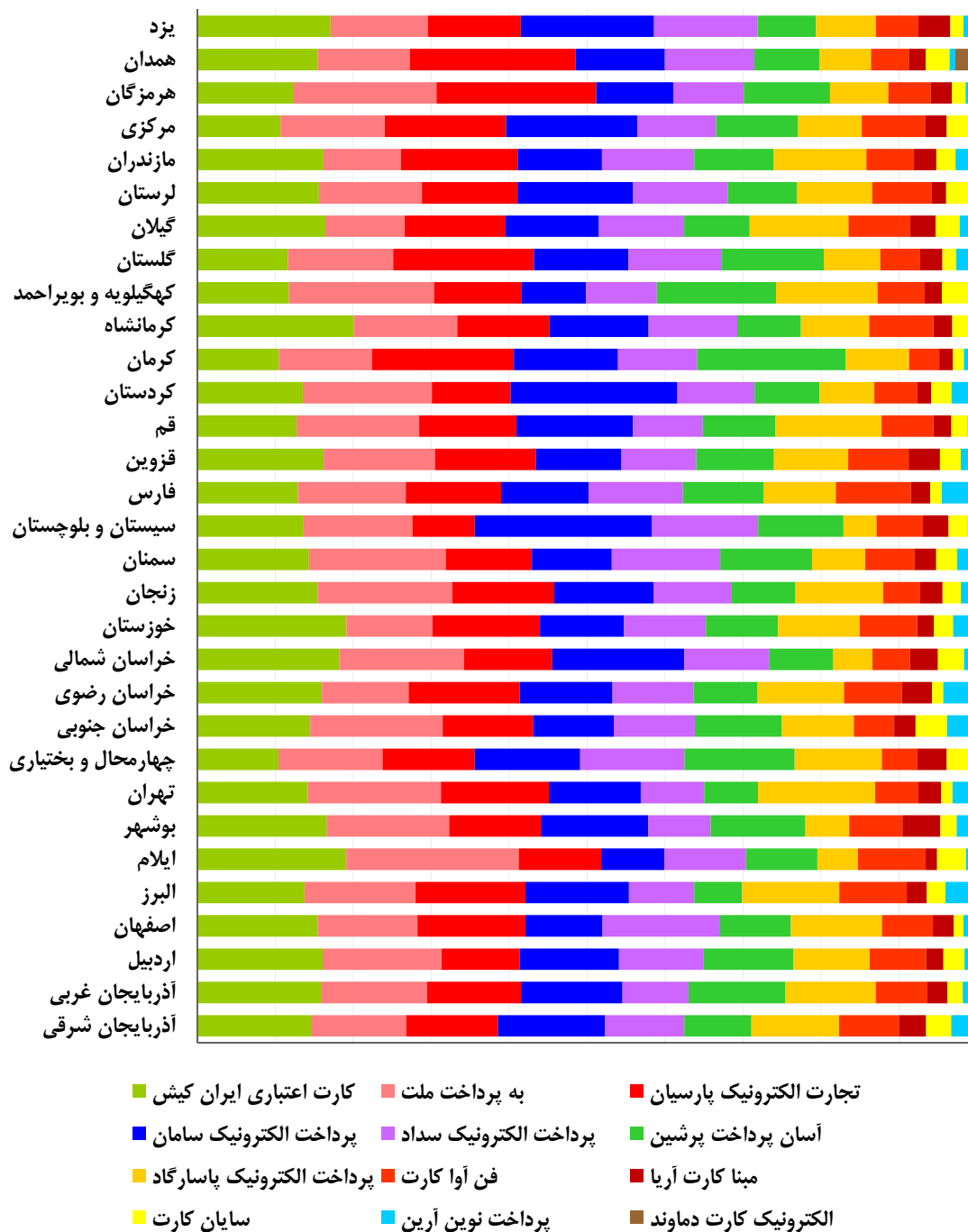
همانگونه که مشاهده می‌گردد، شرکت‌های "کارت اعتباری ایران کیش"، "به‌پرداخت ملت" و "تجارت الکترونیک پارس‌پان" به ترتیب بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

جدول ۴-۱۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - آذر ۱۳۹۶

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارس‌پان	سایان کارت	فن آو کارت	کارت اعتباری ایران کیش	مبنا کارت آریا
آذربایجان شرقی	۸/۶۰٪	۰/۰۰٪	۱۲/۲۳٪	۱۱/۲۴٪	۱۳/۷۲٪	۱۰/۱۷٪	۳/۳۱٪	۱۱/۷۸٪	۳/۲۳٪	۷/۶۸٪	۱۴/۵۷٪	۳/۴۶٪
آذربایجان غربی	۱۲/۴۳٪	۰/۰۰٪	۱۳/۶۲٪	۱۱/۵۸٪	۱۳/۰۱٪	۸/۴۷٪	۱/۸۲٪	۱۲/۰۴٪	۱/۹۷٪	۶/۶۳٪	۱۵/۸۶٪	۲/۵۶٪
اردبیل	۱۱/۶۰٪	۰/۰۰٪	۱۵/۲۷٪	۹/۷۶٪	۱۲/۷۴٪	۱۰/۸۰٪	۱/۶۰٪	۹/۹۸٪	۲/۶۹٪	۷/۲۵٪	۱۶/۰۹٪	۲/۲۱٪
اصفهان	۹/۰۷٪	۰/۰۵٪	۱۲/۸۱٪	۱۱/۶۹٪	۹/۸۹٪	۱۵/۰۹٪	۱/۶۶٪	۱۳/۸۴٪	۱/۲۴٪	۶/۵۲٪	۱۵/۴۳٪	۲/۷۱٪
البرز	۶/۱۴٪	۰/۲۰٪	۱۴/۲۴٪	۱۲/۴۷٪	۱۳/۲۷٪	۸/۳۷٪	۳/۸۳٪	۱۴/۱۰٪	۲/۴۰٪	۸/۶۵٪	۱۳/۷۵٪	۲/۵۷٪
ایلام	۹/۱۳٪	۰/۰۰٪	۲۲/۱۳٪	۵/۲۳٪	۸/۰۷٪	۱۰/۵۱٪	۱/۴۰٪	۱۰/۵۸٪	۳/۷۳٪	۸/۶۷٪	۱۹/۱۰٪	۱/۴۵٪
بوشهر	۱۲/۱۷٪	۰/۰۰٪	۱۵/۶۸٪	۵/۶۲٪	۱۳/۷۶٪	۸/۰۰٪	۲/۶۰٪	۱۱/۷۷٪	۲/۱۰٪	۶/۸۲٪	۱۶/۶۲٪	۴/۸۷٪
تهران	۶/۹۰٪	۰/۱۷٪	۱۷/۰۶٪	۱۵/۰۱٪	۱۱/۷۸٪	۸/۱۵٪	۲/۹۶٪	۱۳/۸۳٪	۱/۴۸٪	۵/۵۶٪	۱۴/۲۰٪	۲/۸۹٪
چهارمحال و بختیاری	۱۴/۱۳٪	۰/۰۲٪	۱۳/۳۳٪	۱۱/۱۸٪	۱۳/۵۰٪	۱۳/۴۰٪	۰/۵۹٪	۱۱/۸۴٪	۳/۲۸٪	۴/۵۸٪	۱۰/۴۲٪	۳/۷۴٪
خراسان جنوبی	۱۱/۱۳٪	۰/۰۰٪	۱۶/۹۹٪	۹/۲۵٪	۱۰/۳۵٪	۱۰/۴۱٪	۳/۸۳٪	۱۱/۵۹٪	۴/۰۴٪	۵/۱۹٪	۱۴/۴۹٪	۲/۷۳٪
خراسان رضوی	۸/۲۱٪	۰/۱۳٪	۱۱/۱۱٪	۱۱/۰۹٪	۱۱/۹۱٪	۱۰/۳۹٪	۴/۲۰٪	۱۴/۲۴٪	۱/۴۴٪	۷/۴۵٪	۱۶/۰۰٪	۳/۸۶٪
خراسان شمالی	۸/۱۷٪	۰/۰۰٪	۱۶/۰۱٪	۵/۰۹٪	۱۶/۹۵٪	۱۰/۸۶٪	۱/۶۶٪	۱۱/۳۱٪	۳/۳۳٪	۴/۸۲٪	۱۸/۲۰٪	۳/۵۹٪
خوزستان	۹/۲۴٪	۰/۰۰٪	۱۱/۰۱٪	۱۰/۵۰٪	۱۰/۷۷٪	۱۰/۵۰٪	۳/۰۷٪	۱۳/۸۱٪	۲/۴۵٪	۷/۳۵٪	۱۹/۱۴٪	۲/۱۴٪
زنجان	۸/۱۵٪	۰/۰۰٪	۱۷/۲۹٪	۱۱/۲۶٪	۱۲/۷۲٪	۱۰/۰۵٪	۲/۰۵٪	۱۳/۰۹٪	۲/۳۵٪	۴/۷۵٪	۱۵/۴۲٪	۲/۸۸٪
سمنان	۱۱/۷۹٪	۰/۰۰٪	۱۷/۵۶٪	۶/۸۱٪	۱۰/۲۱٪	۱۳/۹۳٪	۲/۵۷٪	۱۱/۰۶٪	۲/۶۵٪	۶/۳۳٪	۱۴/۳۱٪	۲/۷۸٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش	مینا کارت آریا
سیستان و بلوچستان	۱۰/۹۳٪	۰/۰۰٪	۱۳/۹۴٪	۴/۲۶٪	۲۲/۷۳٪	۱۳/۶۱٪	۱/۱۸٪	۸/۰۱٪	۲/۴۷٪	۵/۹۵٪	۱۳/۶۴٪	۳/۲۸٪
فارس	۱۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۱۳/۸۳٪	۹/۳۰٪	۱۱/۲۳٪	۱۲/۰۸٪	۴/۵۲٪	۱۲/۲۳٪	۱/۴۸٪	۹/۶۴٪	۱۲/۹۱٪	۲/۴۷٪
قزوین	۹/۹۶٪	۰/۰۰٪	۱۴/۲۷٪	۹/۵۲٪	۱۰/۹۴٪	۹/۶۱٪	۲/۰۷٪	۱۲/۹۶٪	۲/۶۸٪	۷/۷۶٪	۱۶/۲۱٪	۴/۰۱٪
قم	۹/۳۳٪	۰/۰۰٪	۱۵/۶۹٪	۱۳/۵۹٪	۱۴/۹۱٪	۸/۹۸٪	۱/۱۸٪	۱۲/۵۰٪	۲/۱۲٪	۶/۶۴٪	۱۲/۷۶٪	۲/۳۹٪
کردستان	۸/۳۱٪	۰/۰۰٪	۱۶/۵۷٪	۷/۰۴٪	۲۱/۳۹٪	۹/۹۱٪	۳/۲۷٪	۱۰/۱۰٪	۲/۵۹٪	۵/۵۳٪	۱۳/۵۲٪	۱/۷۷٪
کرمان	۱۹/۰۸٪	۰/۰۰٪	۱۱/۹۵٪	۸/۱۲٪	۱۳/۳۴٪	۱۰/۱۳٪	۱/۶۷٪	۱۸/۲۰٪	۱/۴۱٪	۳/۸۷٪	۱۰/۴۷٪	۱/۷۶٪
کرمانشاه	۸/۱۷٪	۰/۰۰٪	۱۳/۲۷٪	۸/۷۶٪	۱۲/۷۳٪	۱۱/۳۷٪	۰/۸۴٪	۱۱/۸۰٪	۲/۳۳٪	۸/۲۲٪	۲۰/۰۸٪	۲/۴۲٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۵/۳۰٪	۰/۰۰٪	۱۸/۶۱٪	۱۳/۰۱٪	۸/۲۵٪	۹/۰۶٪	۰/۷۳٪	۱۱/۲۶٪	۳/۷۹٪	۶/۰۶٪	۱۱/۷۶٪	۲/۱۹٪
گلستان	۱۳/۰۸٪	۰/۰۰٪	۱۳/۵۰٪	۷/۲۲٪	۱۲/۱۴٪	۱۱/۹۶٪	۲/۶۵٪	۱۸/۰۴٪	۱/۷۷٪	۵/۱۴٪	۱۱/۶۴٪	۲/۸۵٪
گیلان	۸/۴۲٪	۰/۰۰٪	۱۰/۲۰٪	۱۲/۶۶٪	۱۱/۹۵٪	۱۰/۹۳٪	۲/۲۱٪	۱۲/۹۵٪	۳/۰۸٪	۷/۹۴٪	۱۶/۴۲٪	۳/۲۳٪
لرستان	۸/۸۵٪	۰/۰۰٪	۱۳/۲۰٪	۹/۷۰٪	۱۴/۸۴٪	۱۲/۱۲٪	۰/۸۵٪	۱۲/۲۶٪	۳/۱۱٪	۷/۵۹٪	۱۵/۶۰٪	۱/۸۷٪
مازندران	۱۰/۲۰٪	۰/۲۱٪	۹/۹۱٪	۱۱/۸۷٪	۱۰/۸۰٪	۱۱/۸۴٪	۲/۵۴٪	۱۵/۰۰٪	۲/۴۵٪	۶/۱۱٪	۱۶/۲۰٪	۲/۸۸٪
مرکزی	۱۰/۵۱٪	۰/۰۰٪	۱۳/۳۷٪	۸/۱۵٪	۱۶/۸۳٪	۱۰/۱۱٪	۱/۰۹٪	۱۵/۵۵٪	۲/۷۸٪	۸/۱۳٪	۱۰/۶۸٪	۲/۷۷٪
هرمزگان	۱۱/۰۸٪	۰/۰۰٪	۱۸/۳۰٪	۷/۴۶٪	۹/۸۵٪	۹/۰۵٪	۱/۴۴٪	۲۰/۵۰٪	۱/۷۶٪	۵/۴۷٪	۱۲/۳۹٪	۲/۷۰٪
همدان	۸/۳۳٪	۲/۷۹٪	۱۱/۸۲٪	۶/۶۰٪	۱۱/۴۴٪	۱۱/۵۰٪	۰/۷۱٪	۲۱/۲۵٪	۳/۰۷٪	۴/۸۷٪	۱۵/۴۵٪	۲/۱۶٪
یزد	۷/۵۱٪	۰/۰۰٪	۱۲/۴۹٪	۷/۶۹٪	۱۷/۱۱٪	۱۳/۲۵٪	۱/۷۲٪	۱۱/۸۹٪	۱/۶۹٪	۵/۴۵٪	۱۷/۱۰٪	۴/۰۸٪

شکل ۴-۹ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتهای فروشنده فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره آذر ۱۳۹۶ را به تصویر می‌کشد.

شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استانها - آذر ۱۳۹۶

۴,۳,۳. شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشد که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است.

بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جابجایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در آذر ۱۳۹۶ محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت - آذر ۱۳۹۶

شرکت	کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی		اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی
	سهم از کل تراکنشهای کارتهای فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	
آسان پرداخت پرشین	۱۳/۰۵٪	۹/۳۳٪	۱/۳۹۹
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۴٪	۰/۱۲٪	۰/۳۰۱
به پرداخت ملت	۲۴/۲۵٪	۱۴/۰۴٪	۱/۷۲۷
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۴۳٪	۱۱/۰۴٪	۰/۵۸۳
پرداخت الکترونیک سامان	۱۶/۰۳٪	۱۲/۴۳٪	۱/۲۹۰
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۵۵٪	۱۰/۴۵٪	۰/۷۲۳
پرداخت نوین آراین	۱/۸۶٪	۲/۶۰٪	۰/۷۱۶
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۳/۹۰٪	۱۳/۶۷٪	۱/۰۱۷
سایان کارت	۱/۳۸٪	۲/۰۵٪	۰/۶۷۰
فن آوا کارت	۴/۸۴٪	۶/۵۹٪	۰/۷۳۵
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۲۲٪	۱۴/۸۳٪	۰/۶۲۲
مبنا کارت آریا	۱/۴۵٪	۲/۸۶٪	۰/۵۰۷

در آذر ماه علاوه بر سه شرکت "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان"، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" نیز با بهره جویی از افزایش سهم تراکنشهای کارتهای فروشگاهی آن در مقابل ریزش سهم ابزار کارتهای فعال سیستمی آن، به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته است. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنشهای این شرکتها بر روی کارتهای آنها بیشتر از سهم تعداد کارتهای آنها از کل کارتهای کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکتها به گونه ای بوده که در جذب بیشتر تراکنشها به نسبت سایر شرکتها موفق تر عمل نموده اند.

در جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP برای دو ماه آبان و آذر ۱۳۹۶ با یکدیگر مقایسه شده اند.

جدول ۱۶-۴ مقایسه شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت - آبان و آذر ۱۳۹۶

شرکت	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱/۴۸۷	۱/۳۹۹	-۰/۰۸۸
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۳۶	۰/۳۰۱	-۰/۰۳۵
به پرداخت ملت	۱/۵۱۷	۱/۷۲۷	۰/۲۱۰
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۶۰۸	۰/۵۸۳	-۰/۰۲۵
پرداخت الکترونیک سامان	۱/۴۰۱	۱/۲۹۰	-۰/۱۱۱
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۷۵۸	۰/۷۲۳	-۰/۰۳۵
پرداخت نوین آراین	۰/۷۴۲	۰/۷۱۶	-۰/۰۲۶
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۹۴۴	۱/۰۱۷	۰/۰۷۲
سایان کارت	۰/۶۷۹	۰/۶۷۰	-۰/۰۰۸
فن آوا کارت	۰/۷۴۱	۰/۷۳۵	-۰/۰۰۶
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۶۲۷	۰/۶۲۲	-۰/۰۰۵
مینا کارت آریا	۰/۵۰۳	۰/۵۰۷	۰/۰۰۵

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، اثربخشی شرکت "به پرداخت ملت" با رقمی معادل با ۰/۲۱۰ بیشترین تغییر مثبت را نشان می‌دهد. این امر با توجه به میزان کاهش کارتهای فعال سیستمی آن از یک سو و رشد تراکنش‌هایش از سویی دیگر قابل انتظار است. به غیر از این شرکت، تنها در شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی دو شرکت "پرداخت الکترونیک پارسیان" و "مینا کارت آریا" بهبود رخ داده است. با توجه به سیاست‌های شاپرک مبنی بر غیر فعال سازی برخی پایانه‌های فاقد تراکنش شرکت‌ها طی چندین ماه اخیر، انتظار می‌رفت که میزان اثربخشی آن‌ها با افزایش قابل توجهی روبه‌رو گردد، که ظاهراً به دلیل تعریف پایانه‌های جدید و عمدتاً کم تراکنش، می‌توان چنین ادعان داشت سیاست‌گذاری‌های شرکت - های مزبور در زمینه حذف پایانه‌های فاقد تراکنش، کم اثر بوده است.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتهای فروشگاهی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حایز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتهای فروشگاهی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند.

به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است. اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به‌منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار باز تعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی تراکنش‌دار محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت - آذر ۱۳۹۶

شرکت	کارتهخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار		اثر بخشی کارتهخوان فروشگاهی تراکنش‌دار
	سهم از کل تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های	سهم از کل تعداد ابزار	
آسان پرداخت پرشین	۱۳/۰۵٪	۹/۹۵٪	۱/۳۱۱
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۴٪	۰/۰۹٪	۰/۳۹۵
به پرداخت ملت	۳۴/۲۵٪	۱۴/۹۵٪	۱/۶۲۲
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۴۳٪	۹/۴۷٪	۰/۶۷۹
پرداخت الکترونیک سامان	۱۶/۰۳٪	۱۲/۷۸٪	۱/۲۵۴
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۵۵٪	۱۰/۵۹٪	۰/۷۱۳
پرداخت نوین آراین	۱/۸۶٪	۲/۴۲٪	۰/۷۶۸
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۳/۹۰٪	۱۴/۳۴٪	۰/۹۶۹
سایان کارت	۱/۳۸٪	۲/۱۷٪	۰/۶۳۴
فن آوا کارت	۴/۸۴٪	۶/۳۱٪	۰/۷۶۷
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۲۲٪	۱۴/۴۶٪	۰/۶۳۸
مینا کارت آریا	۱/۴۵٪	۲/۴۷٪	۰/۵۸۹

در شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار سه شرکت "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" عددی بالاتر از یک داشته‌اند. این بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتهخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتهخوان‌هایشان از کل کارتهخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. با مقایسه‌ی ارقام این شاخص بین ماه جاری و ماه گذشته، می‌توان چنین اذعان داشت که عملکرد شرکت‌ها در نحوه توزیع کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نسبت به آبان ماه تقریباً تغییر خاصی نداشته است.

در ادامه در جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت PSP برای دو ماه آبان و آذر ۱۳۹۶ با یکدیگر مقایسه شده‌اند.

جدول ۱۸-۴ مقایسه شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش دار هر شرکت - آبان و آذر ۱۳۹۶

شرکت	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱/۳۱۶	۱/۳۱۱	-۰/۰۰۵
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۰۳	۰/۳۹۵	-۰/۰۰۸
به پرداخت ملت	۱/۵۹۸	۱/۶۲۲	۰/۰۲۴
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۶۸۲	۰/۶۷۹	-۰/۰۰۲
پرداخت الکترونیک سامان	۱/۳۱۶	۱/۲۵۴	-۰/۰۶۲
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۷۱۵	۰/۷۱۳	-۰/۰۰۲
پرداخت نوین آراین	۰/۷۷۴	۰/۷۶۸	-۰/۰۰۵
تجارت الکترونیک پارس‌پول	۰/۹۴۲	۰/۹۶۹	۰/۰۲۷
سایان کارت	۰/۶۱۶	۰/۶۳۴	۰/۰۱۸
فن آوا کارت	۰/۷۵۶	۰/۷۶۷	۰/۰۱۱
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۶۳۰	۰/۶۳۸	۰/۰۰۸
مینا کارت آریا	۰/۵۹۹	۰/۵۸۹	-۰/۰۱۰

بیشترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتهخوان فروشگاه‌های تراکنش دار در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کاهش ۰/۰۶۲ واحدی رخ داده است.

۴,۳,۴ شاخص اثربخشی کارتهخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

در این قسمت شاخص اثربخشی کارتهخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. عدد حاصل از شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت در هر یک از استان‌های کشور بیانگر میزان توانایی هر شرکت در جذب تراکنش‌های کارتهخوان‌های فروشگاه‌های در آن استان به نسبت متوسط آن استان می‌باشد. در جدول ۱۹-۴ این شاخص برای هر یک از شرکت‌های PSP برای هر یک از ۳۱ استان کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۱۹-۴ شاخص اثربخشی کارخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - آذر ۱۳۹۶

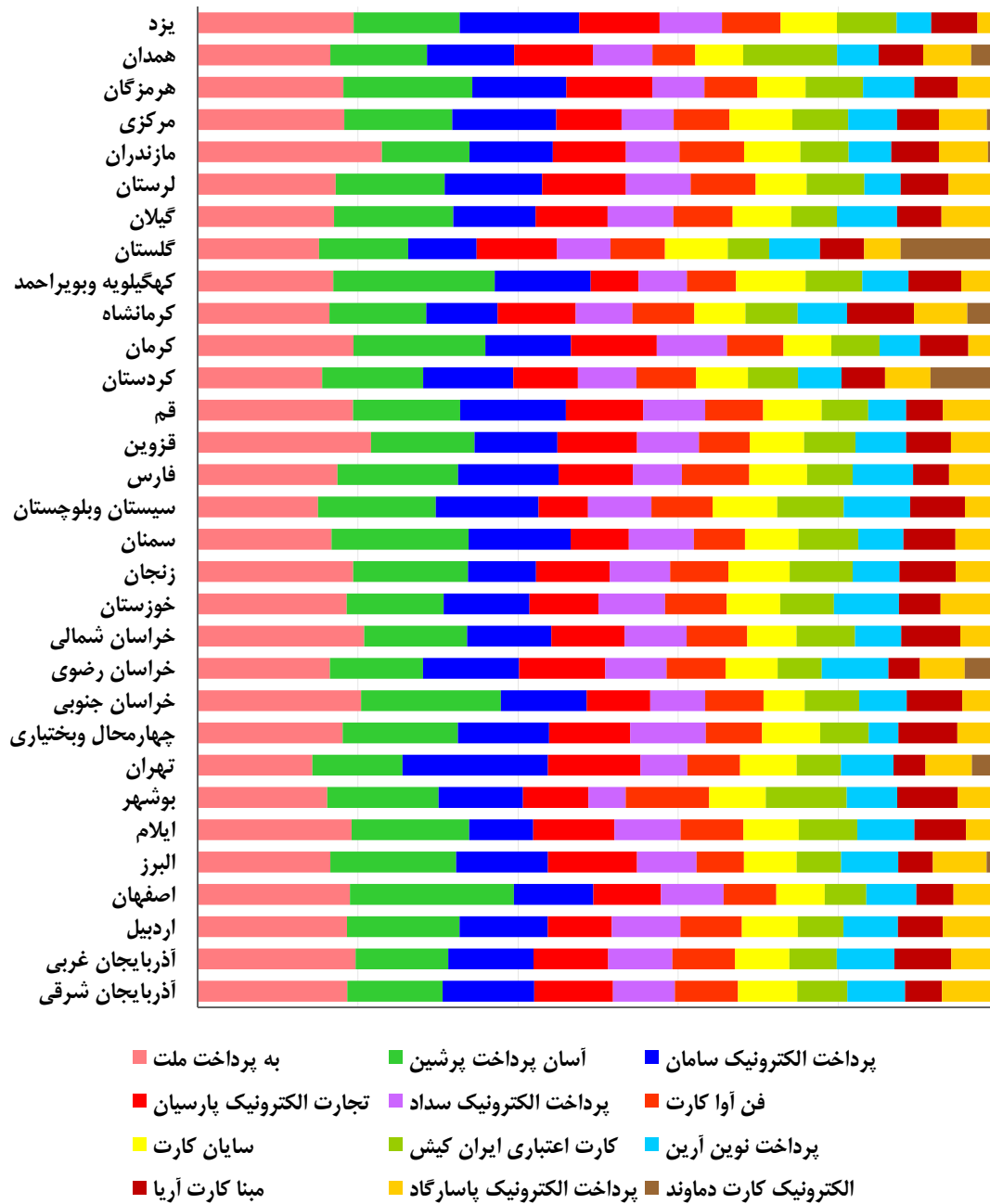
استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارس‌پول	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش	مبنا کارت آریا
آذربایجان شرقی	۱/۲۲۴	۰/۰۳۲	۱/۹۱۸	۰/۶۹۲	۱/۱۷۶	۰/۷۹۴	۰/۷۴۰	۱/۰۰۸	۰/۷۶۱	۰/۸۱۰	۰/۶۴۴	۰/۴۷۴
آذربایجان غربی	۱/۱۷۰	-	۱/۹۹۲	۰/۵۹۵	۱/۰۷۶	۰/۸۰۹	۰/۷۳۰	۰/۹۴۲	۰/۶۸۸	۰/۷۸۹	۰/۵۹۷	۰/۷۱۷
اردبیل	۱/۳۸۱	-	۱/۸۳۳	۰/۶۸۲	۱/۰۸۳	۰/۸۴۲	۰/۶۷۰	۰/۷۸۵	۰/۶۸۸	۰/۷۵۵	۰/۵۵۹	۰/۵۵۱
اصفهان	۲/۱۰۱	۰/۰۶۴	۱/۹۵۱	۰/۵۱۱	۱/۰۱۹	۰/۸۰۳	۰/۶۴۳	۰/۸۶۸	۰/۶۲۲	۰/۶۷۵	۰/۵۳۴	۰/۴۷۶
البرز	۱/۶۲۲	۰/۱۵۱	۱/۷۰۷	۰/۶۹۳	۱/۱۸۲	۰/۷۶۶	۰/۷۳۶	۱/۱۴۹	۰/۶۷۸	۰/۶۱۲	۰/۵۷۲	۰/۴۴۷
ایلام	۱/۳۴۴	-	۱/۷۵۹	۰/۳۷۱	۰/۷۳۲	۰/۷۵۵	۰/۶۵۳	۰/۹۳۱	۰/۶۳۲	۰/۷۱۹	۰/۶۷۰	۰/۵۹۰
بوشهر	۱/۳۴۲	-	۱/۵۵۸	۰/۴۹۲	۱/۰۱۷	۰/۴۵۰	۰/۶۰۹	۰/۷۸۹	۰/۶۸۲	۱/۰۰۴	۰/۹۷۴	۰/۷۲۶
تهران	۱/۱۴۰	۰/۳۳۷	۱/۴۴۹	۰/۵۸۶	۱/۸۳۹	۰/۵۹۳	۰/۶۶۵	۱/۱۷۱	۰/۷۱۵	۰/۶۶۷	۰/۵۶۰	۰/۴۰۵
چهارمحال و بختیاری	۱/۳۶۹	۰/۰۰۳	۱/۷۲۳	۰/۴۸۶	۱/۰۸۳	۰/۸۹۸	۰/۳۵۲	۰/۹۶۴	۰/۶۹۲	۰/۶۶۷	۰/۵۷۷	۰/۷۰۰
خراسان جنوبی	۱/۶۵۲	-	۱/۹۳۲	۰/۴۲۹	۱/۰۱۴	۰/۶۵۰	۰/۵۶۱	۰/۷۵۳	۰/۴۸۷	۰/۶۹۰	۰/۶۴۵	۰/۶۵۶
خراسان رضوی	۱/۲۶۵	۰/۴۵۷	۱/۷۹۳	۰/۶۱۰	۱/۳۰۶	۰/۸۳۴	۰/۹۰۴	۱/۱۶۸	۰/۷۰۸	۰/۷۹۹	۰/۶۰۱	۰/۴۲۷
خراسان شمالی	۱/۲۱۷	-	۱/۹۷۲	۰/۴۵۲	۰/۹۹۸	۰/۷۳۷	۰/۵۴۶	۰/۸۶۷	۰/۵۸۴	۰/۷۱۶	۰/۶۹۴	۰/۷۰۱
خوزستان	۱/۲۷۴	-	۱/۹۵۲	۰/۷۶۰	۱/۱۲۶	۰/۸۷۵	۰/۸۵۵	۰/۹۰۴	۰/۷۰۲	۰/۸۰۹	۰/۷۰۴	۰/۵۴۴
زنجان	۱/۴۰۳	-	۱/۸۹۷	۰/۵۲۱	۰/۸۳۱	۰/۷۳۶	۰/۵۷۰	۰/۸۹۸	۰/۷۴۹	۰/۷۱۱	۰/۷۷۱	۰/۶۸۷
سمنان	۱/۶۲۶	-	۱/۵۸۶	۰/۵۱۰	۱/۲۱۰	۰/۷۷۴	۰/۵۳۷	۰/۶۹۰	۰/۶۳۵	۰/۶۰۴	۰/۷۰۸	۰/۶۱۶
سیستان و بلوچستان	۱/۴۰۴	-	۱/۴۳۳	۰/۳۹۹	۱/۲۲۵	۰/۷۵۷	۰/۷۹۲	۰/۵۸۹	۰/۷۷۰	۰/۷۲۹	۰/۷۹۲	۰/۶۵۳
فارس	۱/۵۲۲	۰/۰۳۵	۱/۷۶۳	۰/۵۸۹	۱/۲۶۶	۰/۶۱۹	۰/۷۶۲	۰/۹۳۸	۰/۷۲۸	۰/۸۵۰	۰/۵۷۵	۰/۴۵۵
قزوین	۱/۲۷۱	۰/۰۰۵	۲/۱۲۸	۰/۵۷۷	۱/۰۱۸	۰/۷۶۰	۰/۶۲۲	۰/۹۷۷	۰/۶۶۷	۰/۶۲۳	۰/۶۳۳	۰/۵۵۱
قم	۱/۲۷۱	۰/۰۷۱	۱/۸۳۹	۰/۵۸۹	۱/۲۵۲	۰/۷۳۴	۰/۴۵۰	۰/۹۱۵	۰/۶۹۴	۰/۶۸۷	۰/۵۵۲	۰/۴۳۳
کردستان	۱/۳۰۴	۰/۸۷۸	۱/۶۰۸	۰/۵۸۵	۱/۱۶۴	۰/۷۵۷	۰/۵۶۱	۰/۸۳۴	۰/۶۷۰	۰/۷۷۲	۰/۶۴۶	۰/۵۶۳
کرمان	۱/۴۶۸	-	۱/۷۳۴	۰/۳۳۵	۰/۹۵۲	۰/۷۸۳	۰/۴۴۹	۰/۹۵۷	۰/۵۳۳	۰/۶۲۷	۰/۵۳۷	۰/۵۴۰
کرمانشاه	۱/۳۱۵	۰/۴۲۳	۱/۷۸۸	۰/۷۲۴	۰/۹۶۷	۰/۷۷۲	۰/۶۶۹	۱/۰۶۱	۰/۶۹۲	۰/۸۴۰	۰/۷۱۲	۰/۹۰۹
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۸۷۳	-	۱/۵۷۲	۰/۴۳۲	۱/۱۱۳	۰/۵۶۳	۰/۵۳۴	۰/۵۵۳	۰/۸۰۷	۰/۵۶۹	۰/۶۵۹	۰/۶۱۲
گلستان	۱/۲۴۹	۱/۳۷۳	۱/۷۰۴	۰/۵۱۳	۰/۹۶۲	۰/۷۵۲	۰/۷۱۳	۱/۱۲۸	۰/۸۸۳	۰/۷۶۶	۰/۵۸۱	۰/۶۲۱
گیلان	۱/۶۰۷	-	۱/۸۳۳	۰/۷۶۸	۱/۱۰۶	۰/۸۸۷	۰/۸۱۰	۰/۹۶۹	۰/۷۸۷	۰/۷۹۷	۰/۶۱۵	۰/۵۹۶
لرستان	۱/۳۳۱	۰/۰۱۹	۱/۶۸۴	۰/۵۹۱	۱/۱۸۹	۰/۷۹۰	۰/۴۴۱	۱/۰۲۴	۰/۶۲۲	۰/۷۹۵	۰/۷۰۷	۰/۵۸۵

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش	مبنا کارت آریا
مازندران	۱/۱۷۳	۰/۱۴۰	۲/۴۵۶	۰/۶۵۴	۱/۱۱۱	۰/۷۱۴	۰/۵۶۸	۰/۹۷۵	۰/۷۵۲	۰/۸۶۵	۰/۶۴۴	۰/۶۳۶
مرکزی	۱/۳۲۲	۰/۱۴۰	۱/۷۹۱	۰/۵۸۹	۱/۲۷۱	۰/۶۳۹	۰/۵۹۸	۰/۷۹۹	۰/۷۶۷	۰/۶۸۳	۰/۶۸۴	۰/۵۱۱
هرمزگان	۱/۴۶۰	-	۱/۶۴۸	۰/۴۶۱	۱/۰۶۳	۰/۵۸۹	۰/۵۸۱	۰/۹۷۵	۰/۵۴۸	۰/۵۹۶	۰/۶۵۰	۰/۴۹۰
همدان	۱/۱۹۹	۰/۳۳۹	۱/۶۴۷	۰/۵۹۴	۱/۰۸۱	۰/۷۳۹	۰/۵۱۷	۰/۹۷۹	۰/۵۹۵	۰/۵۳۰	۱/۱۶۶	۰/۵۵۴
یزد	۱/۲۶۰	-	۱/۸۵۱	۰/۲۵۰	۱/۴۲۰	۰/۷۴۲	۰/۴۱۳	۰/۹۵۶	۰/۶۶۸	۰/۶۹۵	۰/۷۰۹	۰/۵۴۸

*به علت اینکه در بسیاری از استان‌ها سهم شرکت الکترونیک کارت دماوند از تعداد تراکنشهای کارتخوان فروشگاه‌ها و نیز از تعداد ابزار کارتخوان صفر بوده است، شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌ها که حاصل تقسیم این دو سهم می باشد، برای این شرکت در این موارد قابل محاسبه نبوده است (مبهم بودن تقسیم عدد صفر بر صفر) که در جدول با خط تیره نشان داده شده است.

سه شرکت "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" در غالب استان‌ها دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها بالاتر از یک هستند. این شاخص در شرکت "پرداخت الکترونیک پارسین" نیز در مقایسه با ماه‌های گذشته در استان‌های بیشتری رقم بالاتر از یک را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر این شرکت‌ها به نسبت بیشتری از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها فعال سیستمی، تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده‌اند و این حاکی از جایابی مناسب‌تر این شرکت‌ها در توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌ها برای جذب تراکنش می‌باشد.

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۴-۱۰ آمده است.

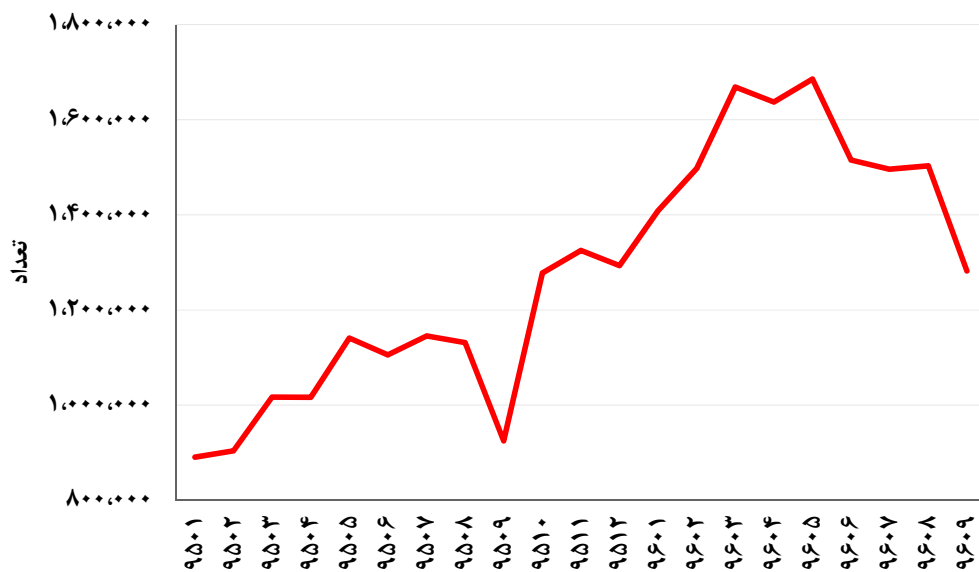
شکل ۱۰۴-۱ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی شرکت های PSP به تفکیک هر استان - آذر ۱۳۹۶

۴,۳,۵. عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاهی، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاهی به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاهی آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. کارتخوان کم‌تراکنش بنا بر تعریف کارتخوانی است که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در سه ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی سه ماهه در تعریف ابزار کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است. برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی دو سال متوالی ۹۵ و ۹۶ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی طی ماه‌های سال ۹۵ و ۹۶

همانگونه که در شکل فوق قابل ملاحظه است، به دنبال کاهش موثر در تعداد ابزارهای کم‌تراکنش و فاقد تراکنش در آذر ماه ۹۵ به دلیل راه‌اندازی سامانه‌ی جامع پذیرندگان، روند تعدادی این گونه از ابزارها تا آذر ماه ۹۶ با وجود نوسانات افزایشی و کاهشی، ولیکن تقریباً سیر صعودی پیموده است. با این حال خوشبختانه در آذر ماه از تعداد کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی کاسته شده و نرخ رشد منفی ۱۴/۷۰ درصد را نشان می‌دهد. در این ماه تنها دو شرکت بر تعداد پایانه‌های مذکور خود آن هم به میزان بسیار اندک افزوده‌اند. بهترین عملکرد در کاهش تعداد کارتخوان فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از سوی شرکت "به‌پرداخت ملت" گزارش گردیده است. این امر با توجه به ریزش کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی آن شرکت، قابل انتظار بوده است.

جدول ۴-۲۰ سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد. این جدول مبین آن است که در ماه آذر ۹۶ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۹/۸۴ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

جدول ۲۰-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - آذر ۱۳۹۶

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		
	آبان	آذر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۲۴٪	۷/۶۸٪	-۰/۵۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۴۰/۴۸٪	۴۴/۰۸٪	۳/۶۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۹۸٪	۸/۲۲٪	-۱۱/۷۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۳۸/۰۲٪	۳۷/۰۷٪	-۰/۹۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۵۲٪	۱۶/۱۹٪	-۱/۳۳٪
پرداخت الکترونیک سداد	۲۱/۱۵٪	۲۱/۰۲٪	-۰/۱۳٪
پرداخت نوین آراین	۲۷/۸۴٪	۲۷/۶۷٪	-۰/۱۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۲۰/۰۶٪	۱۸/۷۷٪	-۱/۲۹٪
سایان کارت	۲۲/۱۱٪	۲۰/۳۹٪	-۱/۷۲٪
فن‌آوا کارت	۲۱/۷۶٪	۲۰/۹۲٪	-۰/۸۵٪
کارت اعتباری ایران کیش	۲۶/۸۳٪	۲۴/۵۰٪	-۲/۳۳٪
مبنا کارت آریا	۳۳/۶۴٪	۳۱/۵۳٪	-۲/۱۱٪
کل	۲۲/۴۶٪	۱۹/۸۴٪	-۲/۶۳٪

* هر چه / این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود، در آذر ماه عملکرد شرکت‌های PSP در رقم شاخص میزان تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش به پایانه‌های فعال سیستمی خود به جز یک مورد در سایر موارد کاهش یافته است. در این ماه همانند چندین ماه گذشته کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب سهمی معادل ۷/۶۸ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن، کمترین سهم به شمار می‌رود. در ماه جاری عملکرد شرکت "الکترونیک کارت دماوند" به گونه‌ای بوده است که با عددی معادل ۴۴/۰۸ درصد، بالاترین رقم شاخص مذکور را در بین شرکت‌های PSP در اختیار دارد. این شرکت بالاترین افزایش را در رقم این شاخص نشان می‌دهد. از سویی دیگر بیشترین میزان کاهش در شاخص فوق با رقم قابل ملاحظه‌ی ۱۱/۷۶ درصدی در شرکت "به پرداخت ملت" مشاهده می‌شود. علت این امر ریزش حجم قابل توجهی از تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش کارتخوان‌های فعال سیستمی در شرکت مذکور ارزیابی می‌شود.

بررسی وضعیت بانک های صادر کننده و پذیرنده

۵. بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۶} پذیرنده^{۲۷} و صادرکننده^{۲۸} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۵.۱. سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و سهم هر بانک از بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

^{۲۶} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

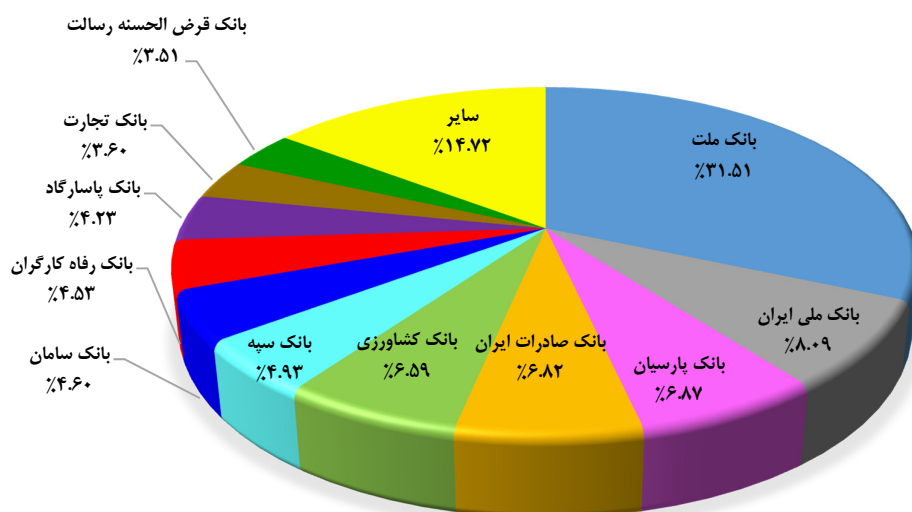
^{۲۷} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

^{۲۸} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

۵,۱,۱. سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت

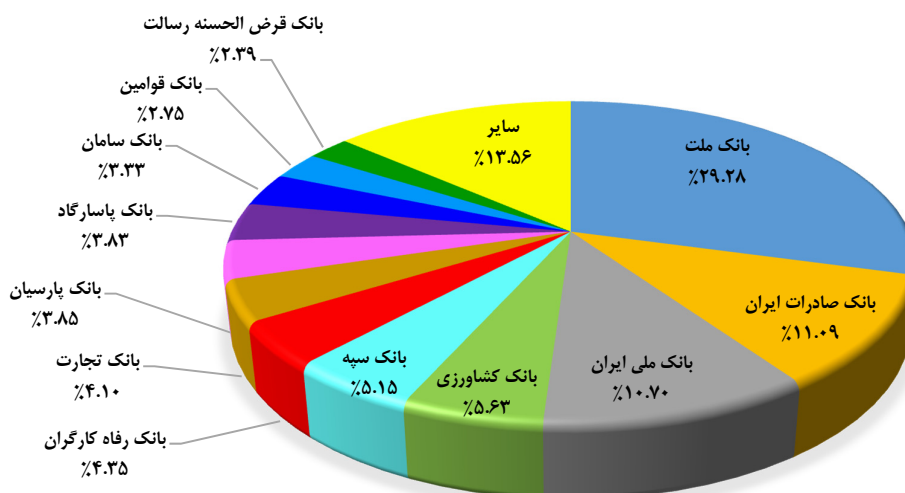
این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۱ سهم تعدادی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت در آذر ۹۶ را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودارهای مربوطه تنها بانک‌های با سهم تعدادی و مبلغی بالاتر از ۲ درصد از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - آذر ۱۳۹۶

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در آذر ۹۶ را نشان می‌دهد.

شکل ۲-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - آذر ۱۳۹۶

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۳۱/۵۱ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۹/۲۸ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵.۱.۲ سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایبی^{۲۹} نیز در نظر گرفته می‌شود.

^{۲۹} منظور از لفظ چندشبایبی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای آذر ماه ۹۶ در جدول ۱-۵ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در آذر ماه :

• بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌ها در ابزارهای پذیرش به شرح زیر متعلق به "بانک ملت" بوده است.

○ ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۲۷/۷۳ درصد

○ ابزار پذیرش اینترنتی، ۲۴/۹۶ درصد

○ ابزار پذیرش موبایلی، ۷۳/۷۳ درصد

• بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌ها در ابزارهای پذیرش به شرح زیر متعلق به "بانک ملت" بوده است.

○ ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۲۷/۸۵ درصد

○ ابزار پذیرش اینترنتی، ۴۴/۷۰ درصد

○ ابزار پذیرش موبایلی، ۵۵/۱۷ درصد

همانگونه که مشاهده می‌گردد این بانک همچنان هم از جنبه تعدادی و هم از جنبه مبلغی در هر سه ابزار پذیرش جایگاه نخست را از آن خود کرده است و همچنان گوی سبقت را با فاصله زیاد از دیگر بانک‌ها ربوده است.

جدول ۱-۵ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - آذر ۱۳۹۶

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۶۱٪	۴/۴۲٪	۳/۰۹٪	۱/۴۸٪	۰/۵۵٪	۱۴/۳۹٪
۲	بانک انصار	۲/۱۲٪	۰/۷۳٪	۰/۰۸٪	۱/۸۷٪	۰/۵۷٪	۰/۳۴٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۶۵٪	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪	۰/۷۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۴٪
۴	بانک آینده	۰/۶۸٪	۲/۰۷٪	۱۴/۷۷٪	۱/۷۱٪	۱/۰۸٪	۱۰/۲۲٪
۵	بانک پارسیان	۶/۶۶٪	۱۸/۱۶٪	۴/۴۳٪	۳/۴۲٪	۸/۷۷٪	۷/۲۷٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهام هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهام هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
۶	بانک پاسارگاد	۴/۷۱٪	۲/۲۳٪	۰/۰۷٪	۳/۸۵٪	۳/۹۲٪	۰/۱۸٪
۷	بانک تجارت	۳/۹۹٪	۱/۸۵٪	۰/۱۵٪	۴/۲۳٪	۲/۷۸٪	۰/۱۴٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۶۶٪	۰/۲۵٪	۰/۰۰٪	۰/۷۰٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۳۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۴٪	۹/۵۳٪	۰/۱۶٪	۰/۱۰٪	۰/۸۵٪	۰/۲۷٪
۱۲	بانک دی	۰/۳۱٪	۰/۶۹٪	۰/۱۲٪	۰/۴۲٪	۰/۳۱٪	۰/۶۵٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۵/۰۲٪	۲/۷۳٪	۰/۱۱٪	۴/۳۳٪	۴/۷۸٪	۱/۰۶٪
۱۴	بانک سامان	۴/۶۲٪	۱۱/۵۳٪	۱/۵۸٪	۳/۰۴٪	۶/۵۳٪	۷/۳۴٪
۱۵	بانک سپه	۵/۵۸٪	۰/۴۰٪	۰/۰۲٪	۵/۵۷٪	۰/۴۷٪	۰/۰۳٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۱٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۴۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک سینا	۱/۰۹٪	۰/۹۹٪	۰/۰۲٪	۱/۲۶٪	۱/۹۰٪	۰/۰۲٪
۱۸	بانک شهر	۰/۹۲٪	۰/۴۰٪	۰/۲۳٪	۰/۹۷٪	۳/۱۵٪	۱/۱۲٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۷/۵۵٪	۲/۶۴٪	۰/۹۲٪	۱۱/۶۵٪	۵/۰۲٪	۰/۸۲٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۹۷٪	۰/۱۶٪	۰/۰۰٪	۲/۶۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۹۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۷۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۳۳٪	۰/۰۷٪	۰/۱۱٪	۲/۹۷٪	۰/۳۰٪	۰/۰۷٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۳۶٪	۲/۶۵٪	۰/۱۷٪	۶/۰۴٪	۰/۹۷٪	۰/۵۹٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۴۲٪	۰/۴۴٪	۰/۰۲٪	۰/۴۷٪	۰/۱۱٪	۰/۰۱٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۸	بانک مسکن	۰/۹۳٪	۰/۱۲٪	۰/۰۷٪	۱/۲۷٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهیم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهیم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
۲۹	بانک ملت	۲۷/۷۳٪	۲۴/۹۶٪	۷۳/۷۳٪	۲۷/۸۵٪	۴۴/۷۰٪	۵۵/۱۷٪
۳۰	بانک ملی ایران	۸/۷۴٪	۱۱/۱۱٪	۰/۱۳٪	۱۰/۵۹٪	۱۲/۷۶٪	۰/۱۹٪
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۰/۷۲٪	۱/۶۷٪	۰/۰۰٪	۰/۴۱٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۴۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری ملل	۰/۴۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری نور	۰/۰۸٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص بعد از بانک "ملت" به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "کشاورزی"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "پارسیان"، "سامان" و "ملی ایران" (تغییر جایگاه دو بانک "ملی ایران" و "سامان" در مکان‌های دوم و سوم نسبت به آبان ماه)
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "آینده"، "پارسیان" و "اقتصاد نوین"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "صادرات"، "ملی ایران" و "کشاورزی"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملی ایران"، "پارسیان" و "سامان"

- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "اقتصاد نوین"، "آینده" و "سامان" (ماه گذشته بانک "پارسیان" در جایگاه سوم و بانک "سامان" در جایگاه چهارم قرار داشت که در این ماه در این رتبه بندی جایگاه این دو بانک با هم عوض شده است)
- تعلق گرفته و این بانک‌ها بعد از بانک "ملت" به ترتیب در مکان‌های دوم تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵,۱,۳. سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است که این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را با هر سهمی که بانک از کل شبکه پرداخت کارتی در کشور دارد فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی برای آن بانک پذیرنده را ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - آذر ۱۳۹۶

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتهای فروشنده	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتهای فروشنده	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۷۷/۵۶٪	۸/۲۱٪	۱۴/۲۴٪	۹۱/۷۹٪	۲/۸۱٪	۵/۴۰٪
۲	بانک انصار	۹۸/۳۳٪	۱/۳۱٪	۰/۳۶٪	۹۷/۴۵٪	۲/۴۵٪	۰/۱۱٪
۳	بانک ایران زمین	۹۹/۶۰٪	۰/۲۴٪	۰/۱۶٪	۹۹/۷۱٪	۰/۲۶٪	۰/۰۳٪
۴	بانک آینده	۳۱/۴۱٪	۳/۶۶٪	۶۴/۹۳٪	۹۱/۸۸٪	۴/۸۱٪	۳/۳۲٪
۵	بانک پارسیان	۸۵/۵۸٪	۸/۹۹٪	۵/۴۳٪	۸۱/۶۶٪	۱۷/۲۹٪	۱/۰۵٪

سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده						ردیف	بانک پذیرنده
ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی		
۰/۰۳٪	۷/۷۶٪	۹۲/۲۱٪	۰/۱۴٪	۱/۷۹٪	۹۸/۰۶٪	۶	بانک پاسارگاد
۰/۰۲٪	۵/۱۴٪	۹۴/۸۴٪	۰/۳۶٪	۱/۷۵٪	۹۷/۹۰٪	۷	بانک تجارت
۰/۰۰٪	۲/۹۹٪	۹۷/۰۱٪	۰/۰۳٪	۱/۴۵٪	۹۸/۵۲٪	۸	بانک توسعه تعاون
۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۹۹/۹۰٪	۰/۰۰٪	۰/۵۰٪	۹۹/۵۰٪	۹	بانک توسعه صادرات ایران
۰/۰۱٪	۰/۰۶٪	۹۹/۹۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۴٪	۹۹/۹۳٪	۱۰	بانک حکمت ایرانیان
۰/۹۶٪	۴۱/۵۱٪	۵۷/۵۳٪	۳/۷۳٪	۸۷/۳۳٪	۸/۹۶٪	۱۱	بانک خاورمیانه
۰/۸۸٪	۵/۷۲٪	۹۳/۴۱٪	۳/۱۷٪	۷/۶۸٪	۸۹/۱۵٪	۱۲	بانک دی
۰/۱۴٪	۸/۳۴٪	۹۱/۵۳٪	۰/۲۱٪	۲/۰۵٪	۹۷/۷۴٪	۱۳	بانک رفاه کارگران
۱/۲۲٪	۱۴/۸۸٪	۸۳/۹۰٪	۲/۸۹٪	۸/۵۲٪	۸۸/۵۹٪	۱۴	بانک سامان
۰/۰۰٪	۰/۷۰٪	۹۹/۳۰٪	۰/۰۳٪	۰/۲۷٪	۹۹/۷۰٪	۱۵	بانک سپه
۰/۰۰٪	۰/۳۹٪	۹۹/۶۱٪	۰/۰۰٪	۱/۹۴٪	۹۸/۰۶٪	۱۶	بانک سرمایه
۰/۰۱٪	۱۱/۱۱٪	۸۸/۸۸٪	۰/۱۳٪	۳/۴۰٪	۹۶/۴۷٪	۱۷	بانک سینا
۰/۵۴٪	۲۰/۹۶٪	۷۸/۵۰٪	۲/۲۸٪	۱/۶۰٪	۹۶/۱۳٪	۱۸	بانک شهر
۰/۰۴٪	۳/۴۴٪	۹۶/۵۲٪	۱/۱۴٪	۱/۳۱٪	۹۷/۵۵٪	۱۹	بانک صادرات ایران
۰/۰۰٪	۰/۴۶٪	۹۹/۵۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۹۹/۹۹٪	۲۰	بانک صنعت و معدن
۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۹۹/۹۰٪	۰/۰۱٪	۰/۱۵٪	۹۹/۸۴٪	۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت
۰/۰۰٪	۰/۰۵٪	۹۹/۹۵٪	۰/۰۲٪	۰/۱۲٪	۹۹/۸۶٪	۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران
۰/۰۱٪	۰/۸۲٪	۹۹/۱۶٪	۰/۷۷٪	۰/۱۹٪	۹۹/۰۴٪	۲۳	بانک قوامین
۰/۰۸٪	۰/۱۵٪	۹۹/۷۷٪	۰/۲۵٪	۰/۲۶٪	۹۹/۴۸٪	۲۴	بانک کارآفرین
۰/۰۶٪	۱/۳۱٪	۹۸/۶۳٪	۰/۲۳٪	۱/۳۷٪	۹۸/۴۱٪	۲۵	بانک کشاورزی
۰/۰۲٪	۱/۹۱٪	۹۸/۰۸٪	۰/۳۹٪	۳/۸۵٪	۹۵/۷۷٪	۲۶	بانک گردشگری
۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۹۹/۹۸٪	۰/۰۰٪	۲/۶۳٪	۹۷/۳۷٪	۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
۰/۰۱٪	۰/۱۰٪	۹۹/۸۹٪	۰/۶۶٪	۰/۴۹٪	۹۸/۸۵٪	۲۸	بانک مسکن
۱/۰۵٪	۱۱/۵۸٪	۸۷/۳۷٪	۱۹/۷۱٪	۲/۶۹٪	۷۷/۶۰٪	۲۹	بانک ملت
۰/۰۱٪	۹/۰۵٪	۹۰/۹۴٪	۰/۱۴٪	۴/۶۶٪	۹۵/۲۰٪	۳۰	بانک ملی ایران
۰/۰۰٪	۲/۳۸٪	۹۷/۶۲٪	۰/۰۰٪	۸/۲۳٪	۹۱/۷۷٪	۳۱	شرکت دولتی پست بانک
۰/۰۰٪	۰/۰۷٪	۹۹/۹۳٪	۰/۰۰٪	۰/۲۰٪	۹۹/۸۰٪	۳۲	موسسه اعتباری توسعه
۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۳۳	موسسه اعتباری کوثر مرکزی
۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۳۴	موسسه اعتباری ملل

سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		بانک پذیرنده	ردیف
ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی		
۰/۰۰٪	۰/۰۷٪	۹۹/۹۳٪	۰/۰۰٪	۰/۲۷٪	۹۹/۷۳٪	موسسه اعتباری نور	۳۵

همانگونه که مشاهده می‌گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در آذر ماه ۹۶ در تراکنش‌های بانک‌های کشور همانند ماه گذشته به بانک "آینده" و پس از آن بانک "ملت" تعلق گرفته است.
 - بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های بانک‌های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در آذر ماه ۹۶ در تراکنش‌های بانک‌های کشور نیز همانند ماه‌های گذشته، با اختلاف خیلی زیاد با دیگر بانک‌های کشور به بانک "خاورمیانه" تعلق گرفته است.
- این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در آذر ماه بانک‌های "آینده"، "ملت" و "خاورمیانه" در کل به ترتیب ۱/۹۲ و ۳۱/۵۱ و ۰/۳۷ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به بانک‌های "آینده" و "خاورمیانه" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.
- کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی بوده و طی بررسی اعداد جدول ۵-۲ مشخص می‌گردد که بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاهی جذب هر بانک شده است.

۵،۱،۴. اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۳-۵ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۳-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - آذر ۱۳۹۶

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		Si	Si ^۲	Si	Si ^۲	Si	Si ^۲
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۶۰۸۵	۲/۵۸۷۱	۴/۴۱۷۵	۱۹/۵۱۳۹	۳/۰۹۱۰	۹/۵۵۴۲
۲	بانک انصار	۲/۱۱۵۵	۴/۴۷۵۵	۰/۷۲۸۹	۰/۵۳۱۳	۰/۰۸۱۷	۰/۰۰۶۷
۳	بانک ایران زمین	۰/۶۵۳۲	۰/۴۲۶۶	۰/۰۴۰۸	۰/۰۰۱۷	۰/۰۱۰۷	۰/۰۰۰۱
۴	بانک آینده	۰/۶۸۲۵	۰/۴۶۵۹	۲/۰۶۵۵	۴/۲۶۶۲	۱۴/۷۷۲۸	۲۱۸/۲۳۴۸
۵	بانک پارسیان	۶/۶۶۴۰	۴۴/۴۰۸۹	۱۸/۱۶۵۰	۳۲۹/۹۶۶۱	۴/۴۲۷۸	۱۹/۶۰۵۷
۶	بانک پاسارگاد	۴/۷۰۵۳	۲۲/۱۴۰۰	۲/۲۳۴۲	۴/۹۹۱۸	۰/۰۷۲۴	۰/۰۰۵۲
۷	بانک تجارت	۳/۹۹۲۸	۱۵/۹۴۲۲	۱/۸۴۹۸	۳/۴۲۱۹	۰/۱۵۱۶	۰/۰۲۳۰
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۶۶۴۴	۰/۴۴۱۴	۰/۲۵۳۹	۰/۰۶۴۵	۰/۰۰۲۴	۰/۰۰۰۰
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰۶۷	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۹	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۳۰۳۲	۰/۰۹۱۹	۰/۰۰۳۳	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۱۰	۰/۰۰۰۰
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۳۷۶	۰/۰۰۱۴	۹/۵۲۸۹	۹۰/۷۹۹۶	۰/۱۶۳۷	۰/۰۲۶۸
۱۲	بانک دی	۰/۳۰۹۶	۰/۰۹۵۸	۰/۶۹۲۱	۰/۴۷۹۰	۰/۱۱۵۳	۰/۰۱۳۳
۱۳	بانک رفاه کارگران	۵/۰۲۱۰	۲۵/۲۱۰۶	۲/۷۳۳۱	۷/۴۶۹۶	۰/۱۱۱۳	۰/۰۱۲۴
۱۴	بانک سامان	۴/۶۱۸۷	۲۱/۳۳۲۲	۱۱/۵۳۰۹	۱۳۲/۹۶۲۱	۱/۵۷۶۷	۲/۴۸۶۰
۱۵	بانک سپه	۵/۵۷۶۸	۳۱/۱۰۰۳	۰/۳۹۶۱	۰/۱۵۶۹	۰/۰۱۸۱	۰/۰۰۰۳
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۰۷۱	۰/۰۴۲۹	۰/۱۰۶۳	۰/۰۱۱۳	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S _i	S _i ^۲	S _i	S _i ^۲	S _i	S _i ^۲
۱۷	بانک سینا	۱/۰۸۷۶	۱/۱۸۲۸	۰/۹۹۴۳	۰/۹۸۸۷	۰/۰۱۵۸	۰/۰۰۰۲
۱۸	بانک شهر	۰/۹۱۸۵	۰/۸۴۳۶	۰/۳۹۵۷	۰/۱۵۶۶	۰/۲۲۷۷	۰/۰۵۱۸
۱۹	بانک صادرات ایران	۷/۵۴۹۱	۵۶/۹۸۸۸	۲/۶۳۹۸	۶/۹۶۸۷	۰/۹۱۹۷	۰/۸۴۵۸
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۰۷۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۹۷۰۲	۱۵/۷۶۲۷	۰/۱۵۸۵	۰/۰۲۵۱	۰/۰۰۳۶	۰/۰۰۰۰
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۹۰۰۹	۰/۸۱۱۷	۰/۰۲۷۷	۰/۰۰۰۸	۰/۰۰۱۹	۰/۰۰۰۰
۲۳	بانک قوامین	۱/۳۱۹۲	۱/۷۴۰۴	۰/۰۶۶۳	۰/۰۰۴۴	۰/۰۱۷۵	۰/۰۱۱۶
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۵۹۸	۰/۰۲۵۵	۰/۰۱۰۹	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۴۳	۰/۰۰۰۰
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۳۵۷۳	۵۴/۱۲۹۸	۲/۶۴۹۸	۷/۰۲۱۳	۰/۱۷۴۳	۰/۰۳۰۴
۲۶	بانک گردشگری	۰/۴۲۴۰	۰/۱۷۹۸	۰/۴۴۲۱	۰/۱۹۵۵	۰/۰۱۸۰	۰/۰۰۰۳
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰۲۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۱۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
۲۸	بانک مسکن	۰/۹۲۸۲	۰/۸۶۱۵	۰/۱۱۸۶	۰/۰۱۴۱	۰/۰۶۵۳	۰/۰۰۴۳
۲۹	بانک ملت	۲۷/۷۳۱۶	۷۶۹/۰۴۱۴	۲۴/۹۵۶۵	۶۲۲/۸۲۶۲	۷۳/۷۳۳۹	۵۰۴۳۶/۵۳۷۷
۳۰	بانک ملی ایران	۸/۷۳۸۵	۷۶/۳۶۱۷	۱۱/۱۱۱۴	۱۲۳/۴۶۲۱	۰/۱۳۲۷	۰/۰۱۷۶
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۰/۷۱۸۶	۰/۵۱۶۴	۱/۶۷۲۰	۲/۷۹۵۷	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
۳۲	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۳۷۶	۰/۰۰۱۴	۰/۰۰۲۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
۳۳	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۴۷۵۳	۰/۲۲۵۹	۰/۰۰۰۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
۳۴	موسسه اعتباری ملل	۰/۴۳۰۷	۰/۱۸۵۵	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
۳۵	موسسه اعتباری نور	۰/۰۷۶۹	۰/۰۰۵۹	۰/۰۰۵۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۱,۱۴۷/۶۲۷۹	-	۱,۳۵۹/۰۹۵۱	-	۵,۶۸۷/۴۶۸۳

ملاحظه می‌شود که در آذر ماه ۱۳۹۶، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۵۶۸۷/۴۶۸۳ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بسیار بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی

و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب اعداد ۱۱۴۷/۶۲۷۹ و ۱۳۵۹/۰۹۵۱ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این ارقام مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این دو ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند.

در جدول ۴-۵ میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در آذر ماه نسبت به آبان ماه ۹۶ محاسبه شده و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - آبان و آذر ۹۶

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	آبان ۹۶	آذر ۹۶	نرخ رشد	آبان ۹۶	آذر ۹۶	نرخ رشد	آبان ۹۶	آذر ۹۶	نرخ رشد
شاخص H- H	۱۰,۱۴۳/۵۵۵۳	۱۰,۱۴۷/۶۲۷۹	۰/۳۶٪	۱,۴۰۰/۹۰۰۹	۱,۳۵۹/۰۹۵۱	-۲/۹۸٪	۵,۷۰۷/۶۵۶۹	۵,۶۸۷/۴۶۸۳	-۰/۳۵٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت، در حوزه دو ابزار "ابزار پذیرش اینترنتی" و "ابزار پذیرش موبایلی" در آذر ماه نسبت به آبان ماه رشد منفی وجود داشته و ابزار "کارتخوان فروشگاهی" که ماه گذشته نرخ رشد منفی داشته، در این ماه با نرخ رشد مثبت مواجه بوده است؛ لازم به ذکر است که این تغییرات در شاخص هرفیندال-هیرشمن، به مقداری نبوده است که سبب تغییر وضعیت و طبقه تمرکز در بازار پذیرندگی هر کدام از ابزارها شود.

۵,۲. سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۰} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۵,۲,۱. تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۱}، کارت اعتباری^{۳۲} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۳} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در آذر ماه ۱۳۹۶، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۸۳۴۹۷۹۵۹ عدد بوده است که بیشترین تعداد آن با ۸۰۴۲۱۹۹۱ عدد و سهم تعدادی ۹۶/۳۲ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۷۲۳۶۵ عدد و سهم ۰/۰۹ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۰ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card ۳۱

Credit card ۳۲

Prepaid ۳۳

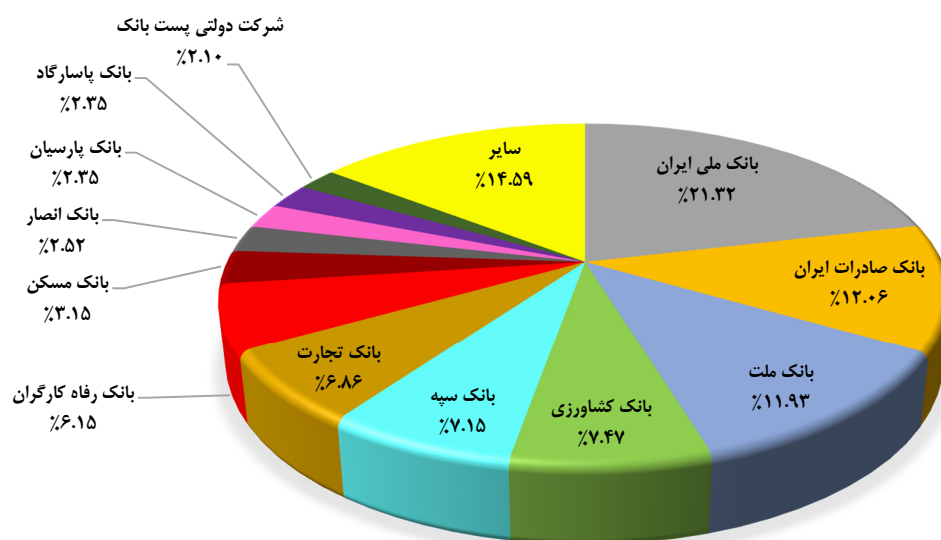
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - آبان و آذر ۱۳۹۶

ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
آبان ۱۳۹۶	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۲۸۰۰،۱۱۵	۷۷،۷۲۸	۷۹،۰۱۰،۶۱۳	۸۱،۸۸۸،۴۵۶
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۳/۴۲٪	۰/۰۹٪	۹۶/۴۹٪	۱۰۰/۰۰٪
آذر ۱۳۹۶	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۳،۰۰۳،۶۰۳	۷۲،۳۶۵	۸۰،۴۲۱،۹۹۱	۸۳،۴۹۷،۹۵۹
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۳/۶۰٪	۰/۰۹٪	۹۶/۳۲٪	۱۰۰/۰۰٪
رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار در آذر ماه نسبت به آبان ماه		۷/۲۷٪	-۶/۹۰٪	۱/۷۹٪	۱/۹۷٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در آذر ماه ۹۶ نسبت به آبان ماه، نرخ رشد مثبت معادل ۱/۹۷ درصد داشته و در همین راستا همانگونه که در جدول ۵-۵ مشخص است، نرخ رشد در دسته‌های کارت‌های تراکنش‌دار "کارت برداشت" و کارت‌های "هدیه و بن کارت" مثبت، اما در دسته "کارت اعتباری" منفی بوده است.

۵,۲,۲ سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارتهای بانکی تراکنش دار

طی آذر ماه ۱۳۹۶ تعداد کارتهای دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۶ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارتهای این بانک‌ها از تعداد کل کارتهای بانکی تراکنش دار در شکل ۳-۵ ترسیم شده است.

شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارتهای بانکی تراکنش دار در شبکه شاپرک - آذر ۱۳۹۶

ملاحظه می‌شود که در آذر ماه ۱۳۹۶ همچنان بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "ملت" دارای بیشترین سهم از تعداد کارتهای بانکی تراکنش دار در شبکه شاپرک بوده‌اند که همانند ماه گذشته بانک "صادرات ایران" در رتبه دوم و بانک "ملت" در رتبه سوم جای گرفته‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها بانک‌های با سهم تعدادی بالاتر از ۲ درصد از کل تعداد کارتهای بانکی تراکنش دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵,۲,۳. سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای آذر ماه سال ۱۳۹۶ در جدول ۶-۵ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در آذر ماه ۹۶ همانند ماه گذشته بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران"؛ بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملت"، "سپه" و "ملی ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "صادرات ایران"، "پارسیان" و "ملی ایران" بوده است.

جدول ۶-۵ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – آذر ۱۳۹۶

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۱۶٪	۴/۴۳٪	۱/۸۷٪
۲	بانک انصار	۲/۵۶٪	۰/۸۲٪	۱/۵۹٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۴٪	۰/۰۰٪	۰/۳۹٪
۴	بانک آینده	۱/۱۳٪	۰/۱۴٪	۴/۹۸٪
۵	بانک پارسیان	۱/۸۰٪	۰/۳۹٪	۱۷/۳۰٪
۶	بانک پاسارگاد	۲/۳۰٪	۲/۷۷٪	۳/۵۶٪
۷	بانک تجارت	۶/۹۷٪	۱/۲۰٪	۴/۱۹٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۷۶٪	۰/۶۳٪	۰/۵۶٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۳۸٪	۰/۰۱٪	۰/۴۹٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۲٪	۰/۲۷٪	۰/۰۲٪
۱۲	بانک دی	۰/۴۸٪	۰/۰۲٪	۰/۲۷٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۶/۲۹٪	۰/۰۵٪	۲/۵۲٪
۱۴	بانک سامان	۰/۹۴٪	۰/۷۴٪	۴/۳۳٪
۱۵	بانک سپه	۷/۲۳٪	۲۶/۰۷٪	۴/۴۷٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۹٪	۰/۰۲٪	۰/۶۰٪
۱۷	بانک سینا	۰/۷۲٪	۳/۶۷٪	۰/۷۸٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱۸	بانک شهر	۱/۵۴٪	۲/۱۹٪	۶/۸۱٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۱/۸۹٪	۱/۶۲٪	۱۶/۷۷٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۵۶٪	۰/۰۰٪	۰/۵۸٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۶۷٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۸۷٪	۰/۰۰٪	۰/۹۳٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۵۳٪
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۵۶٪	۳/۹۷٪	۵/۱۶٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۲۲٪	۰/۵۲٪	۰/۱۹٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪
۲۸	بانک مسکن	۳/۲۳٪	۰/۰۰٪	۱/۰۲٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۱۲/۱۳٪	۴۳/۹۷٪	۵/۸۹٪
۳۱	بانک ملی ایران	۲۱/۶۸٪	۶/۲۸٪	۱۲/۱۱٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۲/۱۷٪	۰/۰۱٪	۰/۱۷٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۸۷٪	۰/۲۲٪	۰/۹۴٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۳۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۲۸٪	۰/۰۰٪	۰/۱۶٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از نوع کارت برداشت با ۲۱/۶۸ درصد ۰/۱۱ درصد کمتر از ماه گذشته (متعلق به "بانک ملی ایران"، از نوع کارت اعتباری با ۴۳/۹۷ درصد ۳/۳۵ درصد بیشتر از ماه گذشته) متعلق به "بانک ملت" و از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۷/۳۰ درصد متعلق به "بانک پارسیان" بوده است.

۵,۲,۴. سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای آذر ماه ۹۶ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - آذر ۱۳۹۶

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۹۴/۰۱٪	۰/۳۳٪	۵/۶۷٪
۲	بانک انصار	۹۷/۷۱٪	۰/۰۳٪	۲/۲۶٪
۳	بانک ایران زمین	۹۶/۷۷٪	۰/۰۰٪	۳/۲۳٪
۴	بانک آینده	۸۵/۸۴٪	۰/۰۱٪	۱۴/۱۵٪
۵	بانک پارسیان	۷۳/۵۳٪	۰/۰۱٪	۲۶/۴۶٪
۶	بانک پاسارگاد	۹۴/۴۵٪	۰/۱۰٪	۵/۴۵٪
۷	بانک تجارت	۹۷/۷۹٪	۰/۰۲٪	۲/۲۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۹۷/۲۵٪	۰/۰۷٪	۲/۶۸٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۹۱/۴۱٪	۰/۰۰٪	۸/۵۹٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۹۵/۴۰٪	۰/۰۰٪	۴/۶۰٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۹۵/۱۷٪	۱/۴۴٪	۳/۳۹٪
۱۲	بانک دی	۹۷/۹۲٪	۰/۰۰٪	۲/۰۸٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۹۸/۵۲٪	۰/۰۰٪	۱/۴۸٪
۱۴	بانک سامان	۸۵/۲۶٪	۰/۰۶٪	۱۴/۶۸٪
۱۵	بانک سپه	۹۷/۴۳٪	۰/۳۳٪	۲/۲۵٪
۱۶	بانک سرمایه	۹۲/۸۲٪	۰/۰۱٪	۷/۱۷٪
۱۷	بانک سینا	۹۵/۶۷٪	۰/۴۴٪	۳/۸۹٪
۱۸	بانک شهر	۸۵/۷۳٪	۰/۱۱٪	۱۴/۱۶٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۹۴/۹۹٪	۰/۰۱٪	۵/۰۰٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۹۵/۴۲٪	۰/۰۰٪	۴/۵۸٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت برداشت از تراکنش های بانک	سهم کارت اعتباری از تراکنش های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش های بانک
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۸/۶۲٪	۰/۰۰٪	۱/۳۸٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۷/۶۵٪	۰/۰۰٪	۲/۳۵٪
۲۳	بانک قوامین	۹۸/۱۸٪	۰/۰۰٪	۱/۸۲٪
۲۴	بانک کارآفرین	۸۶/۳۷٪	۰/۰۰٪	۱۳/۶۳٪
۲۵	بانک کشاورزی	۹۷/۴۷٪	۰/۰۵٪	۲/۴۹٪
۲۶	بانک گردشگری	۹۶/۷۰٪	۰/۲۱٪	۳/۱۰٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۶/۷۶٪	۰/۰۰٪	۱۳/۲۴٪
۲۸	بانک مسکن	۹۸/۸۳٪	۰/۰۰٪	۱/۱۷٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۴۷/۹۴٪	۰/۰۰٪	۵۲/۰۶٪
۳۰	بانک ملت	۹۷/۹۱٪	۰/۳۳٪	۱/۷۷٪
۳۱	بانک ملی ایران	۹۷/۹۳٪	۰/۰۳٪	۲/۰۴٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۷۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۹۷/۸۴٪	۰/۰۰٪	۲/۱۶٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۹۶/۱۳٪	۰/۰۲٪	۳/۸۵٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۷۹٪	۰/۰۰٪	۰/۲۱٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۹۷/۸۸٪	۰/۰۰٪	۲/۱۳٪

همانگونه که ملاحظه می شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵,۲,۵. اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال-هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکش دار - آذر ۱۳۹۶

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت برداشت		کارت اعتباری		کارت هدیه و بن کارت	
		Si	Si ^۲	Si	Si ^۲	Si	Si ^۲
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۱۶۱۲	۱/۳۴۸۳	۴/۴۲۶۲	۱۹/۵۹۱۰	۱/۸۷۴۵	۳/۵۱۳۸
۲	بانک انصار	۲/۵۵۵۶	۶/۵۳۱۲	۰/۸۲۳۶	۰/۶۷۸۳	۱/۵۸۶۲	۲/۵۱۶۱
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۳۸۸	۰/۱۹۲۶	۰/۰۰۱۴	۰/۰۰۰۰	۰/۳۹۲۱	۰/۱۵۳۷
۴	بانک آینده	۱/۱۲۸۹	۱/۲۷۴۳	۰/۱۳۹۶	۰/۰۱۹۵	۴/۹۸۳۷	۲۴/۸۳۷۴
۵	بانک پارسیان	۱/۷۹۶۱	۳/۲۲۶۱	۰/۳۸۹۷	۰/۱۵۱۹	۱۷/۳۰۳۷	۲۹۹/۴۱۷۵
۶	بانک پاسارگاد	۲/۳۰۴۰	۵/۳۰۸۶	۲/۷۷۰۷	۷/۶۷۶۶	۳/۵۶۰۹	۱۲/۶۷۹۷
۷	بانک تجارت	۶/۹۶۷۳	۴۸/۵۴۲۷	۱/۱۹۵۳	۱/۴۲۸۸	۴/۱۸۷۳	۱۷/۵۳۳۸
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۷۶۰۶	۰/۵۷۸۵	۰/۶۲۸۸	۰/۳۹۵۳	۰/۵۶۱۴	۰/۳۱۵۲
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰۹۴	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۲۳۶	۰/۰۰۰۶
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۳۷۸۷	۰/۱۴۳۴	۰/۰۰۶۹	۰/۰۰۰۰	۰/۴۸۸۴	۰/۲۳۸۵
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۱۶۴	۰/۰۰۰۳	۰/۲۷۵۰	۰/۰۷۵۶	۰/۰۱۵۶	۰/۰۰۰۲
۱۲	بانک دی	۰/۴۸۲۵	۰/۲۳۲۸	۰/۰۲۰۷	۰/۰۰۰۴	۰/۲۷۴۱	۰/۰۷۵۱
۱۳	بانک رفاه کارگران	۶/۲۸۸۷	۳۹/۵۴۸۳	۰/۰۴۵۶	۰/۰۰۲۱	۲/۵۲۲۸	۶/۳۶۴۷
۱۴	بانک سامان	۰/۹۴۰۵	۰/۸۸۴۵	۰/۷۴۲۱	۰/۵۵۰۷	۴/۳۳۴۴	۱۸/۷۸۷۳
۱۵	بانک سپه	۷/۲۳۳۹	۵۲/۳۲۸۶	۲۶/۰۷۰۶	۶۷۹/۶۷۶۹	۴/۴۷۳۲	۲۰/۰۰۹۸
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۹۰۰	۰/۰۸۴۱	۰/۰۲۰۷	۰/۰۰۰۴	۰/۶۰۰۱	۰/۳۶۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت برداشت		کارت اعتباری		کارت هدیه و بن کارت	
		Si	Si ^۲	Si	Si ^۲	Si	Si ^۲
۱۷	بانک سینا	۰/۷۱۷۱	۰/۵۱۴۲	۳/۶۶۸۹	۱۳/۴۶۰۸	۰/۷۸۰۷	۰/۶۰۹۵
۱۸	بانک شهر	۱/۵۴۰۲	۲/۳۷۲۳	۲/۱۸۸۹	۴/۷۹۱۳	۶/۸۱۳۱	۴۶/۴۱۸۱
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۱/۸۹۴۸	۱۴۱/۴۸۵۷	۱/۶۲۲۳	۲/۶۳۲۰	۱۶/۷۷۳۸	۲۸۱/۳۵۸۸
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۲۹۴	۰/۰۰۰۹	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۳۷۸	۰/۰۰۱۴
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۵۵۷۰	۲/۴۲۴۲	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۵۸۲۲	۰/۳۳۹۰
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۰۴۳۷	۱/۰۸۹۴	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۶۷۳۰	۰/۴۵۳۰
۲۳	بانک قوامین	۱/۸۷۳۱	۳/۵۰۸۳	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۹۲۸۹	۰/۸۶۲۸
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۲۶۳	۰/۰۱۵۹	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۵۳۳۵	۰/۲۸۴۶
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۵۵۹۷	۵۷/۱۴۹۶	۳/۹۶۸۸	۱۵/۷۵۱۱	۵/۱۶۳۲	۲۶/۶۵۸۳
۲۶	بانک گردشگری	۰/۲۱۶۸	۰/۰۴۷۰	۰/۵۱۸۲	۰/۲۶۸۵	۰/۱۸۵۹	۰/۰۳۴۶
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰۵۵	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۲۲۶	۰/۰۰۰۵
۲۸	بانک مسکن	۳/۲۳۲۷	۱۰/۴۵۰۶	۰/۰۰۱۴	۰/۰۰۰۰	۱/۰۲۰۸	۱/۰۴۲۰
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۳۴	۰/۰۰۰۰
۳۰	بانک ملت	۱۲/۱۲۸۲	۱۴۷/۰۹۴۰	۴۳/۹۶۷۴	۱۹۳۳/۱۳۱۲	۵/۸۸۶۸	۳۴/۶۵۴۴
۳۱	بانک ملی ایران	۲۱/۶۷۵۶	۴۶۹/۸۳۳۶	۶/۲۸۲۰	۳۹/۴۶۴۱	۱۲/۱۰۷۰	۱۴۶/۵۸۰۱
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۲/۱۶۹۳	۴/۷۰۵۹	۰/۰۰۵۵	۰/۰۰۰۰	۰/۱۷۳۲	۰/۰۳۰۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲۳۴	۰/۰۰۰۵	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۱۳۹	۰/۰۰۰۲
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۸۷۳۸	۰/۷۶۳۵	۰/۲۱۹۷	۰/۰۴۸۳	۰/۹۳۶۳	۰/۸۷۶۶
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۹۵۷	۰/۰۸۷۵	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۱۷۰	۰/۰۰۰۳
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۲۸۳۹	۰/۰۸۰۶	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۱۶۴۹	۰/۰۲۷۲
شاخص هرفیندال - هیرشمن		-	۱,۰۰۱/۸۴۸۳	-	۲,۷۱۹/۷۹۵۰	-	۹۴۷/۰۳۵۰

ملاحظه می‌شود که در آذر ۹۶، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی تنها در دسته "کارت اعتباری"، رشد مثبت داشته و در دو دسته دیگر "کارت برداشت" و "کارت هدیه و بن کارت"، با رشد منفی مواجه بوده است. کارت‌های "برداشت" برخلاف ماه‌های گذشته که در طبقه "رقابتی" قرار می‌گرفت، در آذر ماه نیز مانند آبان ماه با اختلاف خیلی کم در طبقه "تمرکز ملایم" قرار گرفته است که این موضوع نشان دهنده

آنست که با وجود اختلاف اندک با طبقه "رقابتی" اما به معنای فاصله گرفتن از بازار استاندارد این نوع کارت در بین بانک‌های کشور می‌باشد. بودن در طبقه "رقابتی" بدان معناست که تا قبل از این سهم بازار بانک‌های صادر کننده در بازار صدور "کارت برداشت" پراکندگی متناسبی داشته است، اما در آذر ماه جهش کارت برداشت به طبقه "تمرکز ملایم" باعث فاصله بسیار اندک از این وضعیت شده و این نشان دهنده رفتن برخی از بانک‌های صادر کننده به سمت صدور بیشتر و فاصله گرفتن از وضعیت استاندارد و رقابتی می‌باشد.

همانگونه که در جدول ۹-۵ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت برداشت" با نرخ رشد منفی ۰/۳۴ درصد این ماه با فاصله خیلی کم از طبقه "رقابتی" مانند ماه گذشته همچنان در طبقه "تمرکز ملایم"، برای "کارت اعتباری" با نرخ رشد مثبت ۸/۵ درصد همچنان در طبقه "تمرکز بالا" و برای "کارت هدیه و بن کارت" با نرخ رشد منفی ۹/۹۹ درصد همچنان در طبقه "تمرکز ملایم" قرار دارد.

میزان این شاخص برای دسته کارت‌های "اعتباری" همچنان مبین تمرکز بالا در بازار این نوع کارت می‌باشد، به این معنا که این دسته از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، همچنان تعداد کمی از بانک‌ها سهم بزرگ و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند که بالاترین سهم در آذر ماه ۹۶ برای کارت اعتباری به بانک "ملت" و پس از آن به بانک "سپه" تعلق گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در آذر ماه نسبت به آبان ماه ۹۶ در جدول ۹-۵ ارائه شده است.

جدول ۹-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- آبان و آذر ۹۶

HHI	کارت برداشت			کارت اعتباری			کارت هدیه و بن کارت		
	آبان ۹۶	آذر ۹۶	نرخ رشد	آبان ۹۶	آذر ۹۶	نرخ رشد	آبان ۹۶	آذر ۹۶	نرخ رشد
شاخص HHI	۱۰۰۰۵/۲۶۰۸	۱۰۰۰۱/۸۴۸۳	-۰/۳۴%	۲،۵۰۶/۸۰۳۱	۲،۷۱۹/۷۹۵۰	۸/۵۰%	۱۰،۵۲/۱۲۰۰	۹۴۷/۰۳۵۰	-۹/۹۹%

با توجه به اطلاعات جدول ۹-۵ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در آذر ماه به مقداری بوده است که مانند ماه قبل (آبان

۹۶) سبب تغییر وضعیت و طبقه تمرکز در بازار صدور کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در دسته "کارت برداشت" بوده و در دو دسته دیگر وضعیت تغییری ایجاد نکرده است.

۵,۳. سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

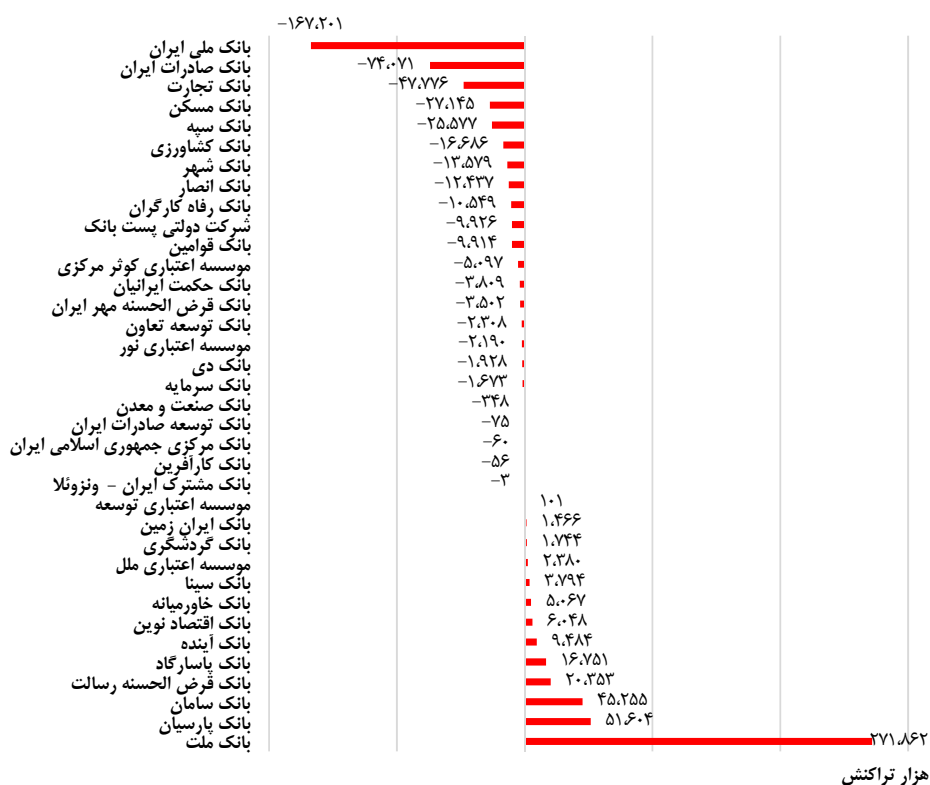
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - آذر ۱۳۹۶

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۴۱٪	۱/۸۳٪	۱/۶۴٪	۱/۴۸٪
۲	بانک انصار	۲/۷۶٪	۱/۹۰٪	۲/۲۰٪	۱/۷۷٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۴۸٪	۰/۵۸٪	۰/۷۸٪	۰/۶۷٪
۴	بانک آینده	۱/۲۶٪	۱/۹۲٪	۲/۶۹٪	۱/۷۱٪
۵	بانک پارسیان	۳/۲۹٪	۶/۸۷٪	۲/۹۶٪	۳/۸۵٪
۶	بانک پاسارگاد	۳/۰۷٪	۴/۲۳٪	۳/۰۹٪	۳/۸۳٪
۷	بانک تجارت	۶/۹۱٪	۳/۶۰٪	۵/۴۱٪	۴/۱۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۷۵٪	۰/۵۹٪	۰/۷۰٪	۰/۶۶٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۵۳٪	۰/۲۷٪	۰/۲۸٪	۰/۲۰٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۲٪	۰/۳۷٪	۰/۰۳٪	۰/۱۵٪
۱۲	بانک دی	۰/۴۴٪	۰/۳۱٪	۰/۵۶٪	۰/۴۱٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۵/۲۶٪	۴/۵۳٪	۴/۵۶٪	۴/۳۵٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱۴	بانک سامان	۱/۴۶٪	۴/۶۰٪	۱/۷۵٪	۳/۳۳٪
۱۵	بانک سپه	۶/۷۰٪	۴/۹۳٪	۵/۹۴٪	۵/۱۵٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۳۰٪	۰/۱۹٪	۰/۴۲٪	۰/۳۷٪
۱۷	بانک سینا	۰/۷۳٪	۰/۹۹٪	۰/۷۲٪	۱/۳۰٪
۱۸	بانک شهر	۱/۷۸٪	۰/۸۴٪	۱/۸۶٪	۱/۱۴٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۱/۹۶٪	۶/۸۲٪	۱۱/۸۱٪	۱۱/۰۹٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۱۰٪	۳/۵۱٪	۲/۲۷٪	۲/۳۹٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۰۴٪	۰/۸۰٪	۱/۱۵٪	۰/۷۰٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۸۶٪	۱/۱۷٪	۲/۲۷٪	۲/۷۵٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۵٪	۰/۱۴٪	۰/۲۴٪	۰/۲۴٪
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۷۵٪	۶/۵۹٪	۶/۱۷٪	۵/۶۳٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۲۷٪	۰/۳۹٪	۰/۴۷٪	۰/۴۴٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪
۲۸	بانک مسکن	۲/۷۱٪	۰/۸۳٪	۲/۶۷٪	۱/۱۶٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۱۲/۶۸٪	۳۱/۵۱٪	۱۸/۱۹٪	۲۹/۲۸٪
۳۱	بانک ملی ایران	۱۹/۶۸٪	۸/۰۹٪	۱۶/۳۱٪	۱۰/۷۰٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۳۸٪	۰/۶۹٪	۰/۶۹٪	۰/۳۹٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۷۷٪	۰/۴۲٪	۰/۶۱٪	۰/۲۴٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۱٪	۰/۳۸٪	۰/۸۳٪	۰/۳۵٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۲۲٪	۰/۰۷٪	۰/۶۵٪	۰/۰۹٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های صادر شده به سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران"، بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده به سه بانک "ملت"، "ملی ایران" و "پارسیان"، بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های صادر شده به سه بانک "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" و بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده به سه بانک "ملت"، "صادرات ایران" و "ملی ایران" اختصاص یافته است.

در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

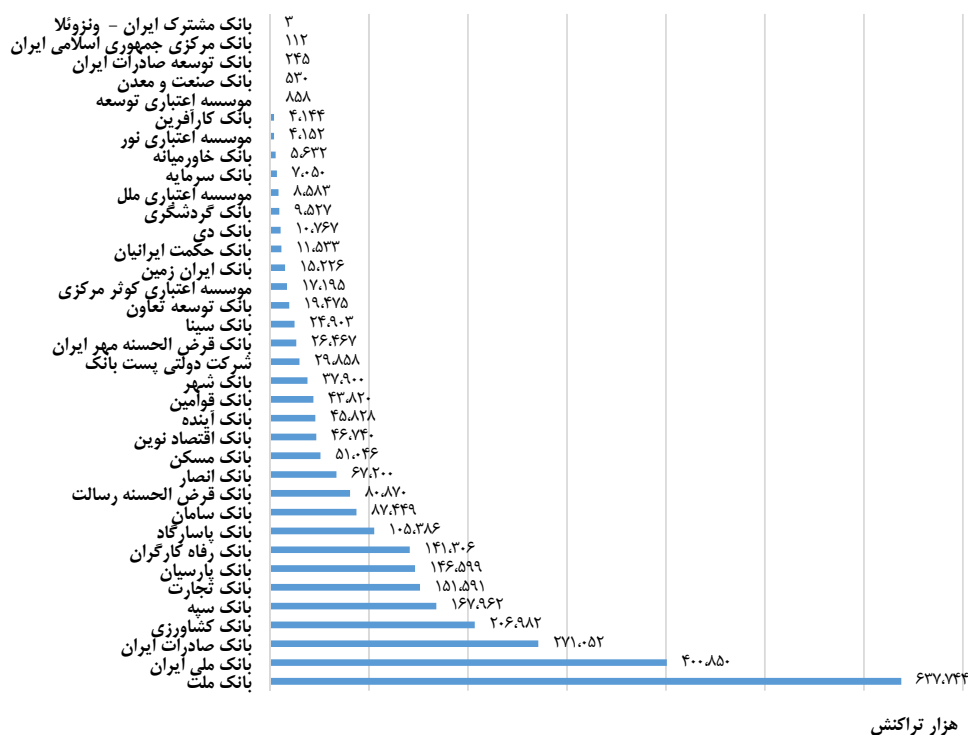

شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - آذر ۱۳۹۶

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "سامان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "تجارت" بیشترین اختلاف منفی در

این خصوص را دارند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر این موضوع برعکس است. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی در را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادرشده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - آذر ۱۳۹۶

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" همچنان بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "بانک مشترک ایران-ونزوئلا"،

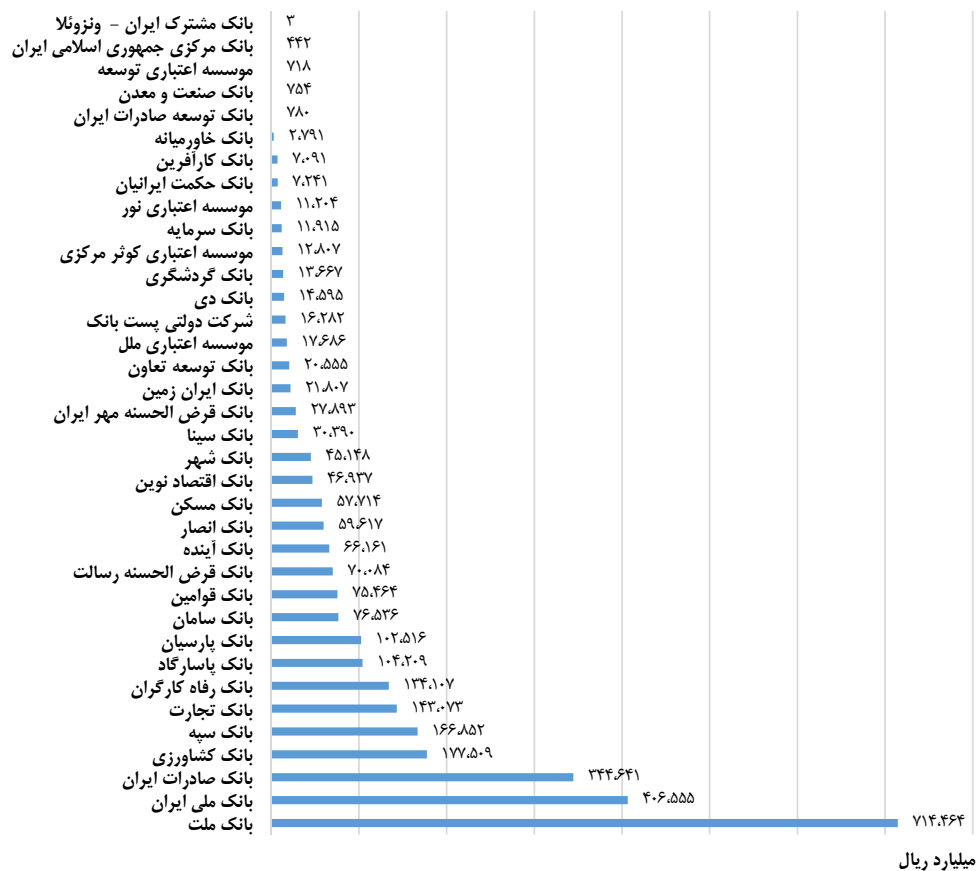
"بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" و "توسعه صادرات ایران" نیز همچنان کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در آذر ماه ۱۳۹۶ در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۴} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به وسیله کارت‌های هر بانک^{۳۵} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۶} آمده است.

^{۳۴} Turnover

^{۳۵} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).

^{۳۶} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

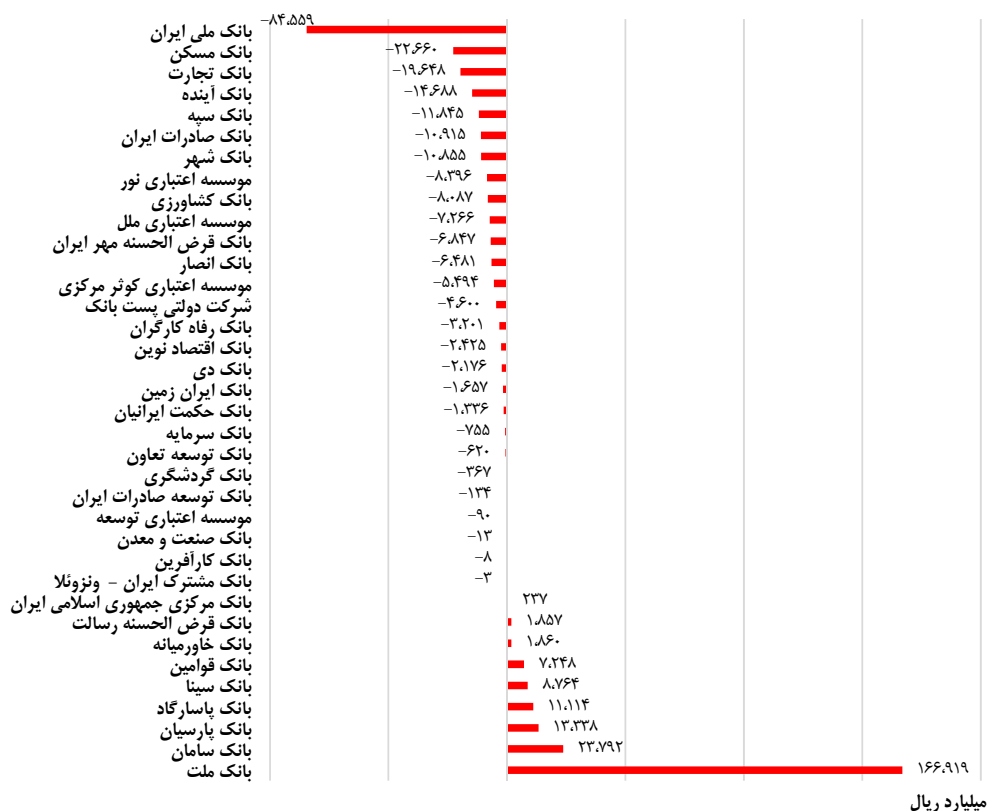

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - آذر ۱۳۹۶

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی آذر ماه ۹۶ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌ها در بانک در کدام جهت بوده است و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب

بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۷-۵ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - آذر ۱۳۹۶

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "تجارت"، بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "تجارت" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان" و "پارسیان" در حال انتقال است.

۵,۴. کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالشهای بانکها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنشها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانکها در جهت تنظیم سیاستهای ارتباطی با مشتریان و شرکتهای PSP، لازم است تا این بانکها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده محاسبه می شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنشهای خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنشهای قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنشهای مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می گردد.

به منظور دقیق تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنشهای خرید و تراکنشهای پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می شود، تمرکز شده است و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده گیری، چشم پوشی شده است.

۵,۴,۱. کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنشهای خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می باشد. در این بخش به منظور دقیق تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنشهای خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می گردد، به طور متوسط در آذر ماه ۱۳۹۶، بانکهای پذیرنده با ۲/۲۸ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته (آبان ماه) میزان ۱۱۶/۲۰ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ

جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند که در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "صنعت و معدن" با ۲/۴۶ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته کمترین میزان یعنی مبلغ ۳۹/۷۶ ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده است و بانک "خاورمیانه" با ۱/۰۳ درصد رشد مثبت نسبت به ماه گذشته با مبلغ ۲۸۶/۰۹ ریال بیشترین کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده است.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۱۱-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - آبان و آذر ۱۳۹۶

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید (آبان ۹۶)	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید (آذر ۹۶)	نرخ رشد آذر ماه نسبت به آبان ماه ۹۶
۱	بانک صنعت و معدن	۴۰/۷۶	۳۹/۷۶	-۲/۴۶٪
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۳۳/۴۵	۳۹/۸۴	۱۹/۱۰٪
۳	بانک قوامین	۵۴/۷۹	۵۲/۰۴	-۵/۰۲٪
۴	بانک آینده	۶۱/۱۳	۵۷/۷۴	-۵/۵۵٪
۵	بانک سرمایه	۷۱/۳۵	۷۲/۰۸	۱/۰۲٪
۶	بانک صادرات ایران	۸۳/۳۷	۸۳/۳۰	-۰/۰۹٪
۷	بانک مسکن	۹۲/۵۰	۸۸/۰۸	-۴/۷۷٪
۸	بانک کارآفرین	۹۲/۲۳	۸۹/۳۳	-۳/۱۵٪
۹	مؤسسه اعتباری نور	۹۰/۰۳	۹۱/۲۳	۱/۳۳٪
۱۰	بانک ملی ایران	۹۹/۴۷	۹۸/۲۲	-۱/۲۶٪
۱۱	بانک دی	۱۰۹/۶۳	۱۰۰/۵۲	-۸/۳۱٪
۱۲	بانک ملت	۱۰۸/۲۰	۱۰۵/۴۵	-۲/۵۴٪
۱۳	بانک سینا	۱۱۴/۹۷	۱۰۷/۲۸	-۶/۶۹٪

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید (آبان ۹۶)	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید (آذر ۹۶)	نرخ رشد آذر ماه نسبت به آبان ماه ۹۶
۱۴	بانک تجارت	۱۱۲/۸۵	۱۱۱/۸۱	-۰/۹۲٪
۱۵	بانک ایران زمین	۱۱۶/۶۱	۱۱۳/۷۷	-۲/۴۴٪
۱۶	بانک گردشگری	۱۱۷/۴۳	۱۱۸/۲۸	۰/۷۲٪
۱۷	بانک سپه	۱۱۹/۸۰	۱۱۹/۲۴	-۰/۴۷٪
۱۸	بانک شهر	۱۳۱/۸۶	۱۲۲/۱۸	-۷/۳۴٪
۱۹	بانک توسعه تعاون	۱۲۰/۵۰	۱۲۲/۱۹	۱/۴۰٪
۲۰	موسسه اعتباری ملل	۱۲۷/۴۳	۱۲۶/۲۹	-۰/۸۹٪
۲۱	بانک انصار	۱۳۳/۰۸	۱۳۲/۳۲	-۰/۵۷٪
۲۲	بانک اقتصاد نوین	۱۳۷/۲۸	۱۳۲/۹۶	-۳/۱۵٪
۲۳	بانک پاسارگاد	۱۴۲/۲۵	۱۴۰/۸۰	-۱/۰۲٪
۲۴	بانک رفاه کارگران	۱۴۷/۲۸	۱۴۳/۵۶	-۲/۵۳٪
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۴۵/۱۳	۱۴۵/۱۰	-۰/۰۲٪
۲۶	بانک کشاورزی	۱۴۷/۲۸	۱۴۵/۳۹	-۱/۲۸٪
۲۷	بانک حکمت ایرانیان	۱۶۲/۱۹	۱۵۸/۸۱	-۲/۰۸٪
۲۸	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۸۶/۴۷	۱۸۰/۷۷	-۳/۰۶٪
۲۹	بانک سامان	۲۰۳/۸۶	۱۹۱/۱۹	-۶/۲۱٪
۳۰	بانک پارسیان	۲۰۹/۴۳	۲۰۳/۸۴	-۲/۶۷٪
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۲۰۱/۹۴	۲۰۳/۹۲	۰/۹۸٪
۳۲	موسسه اعتباری توسعه	۱۹۷/۹۳	۲۰۹/۰۹	۵/۶۴٪
۳۳	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۲۱۸/۷۹	۲۱۷/۴۹	-۰/۶۰٪
۳۴	بانک خاورمیانه	۲۸۳/۱۷	۲۸۶/۰۹	۱/۰۳٪
کارمزد پرداختی کل بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید		۱۱۸/۹۱	۱۱۶/۲۰	-۲/۲۸٪

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط، $7/20$ برابر است. یعنی بانک "خاورمیانه" به نسبت هر $100,000$ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده $7/20$ برابر بانک "صنعت و معدن" کارمزد پرداخت کرده است. بنابراین بانک‌هایی مثل "صنعت و معدن"، "توسعه صادرات ایران" یا "قوامین" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، در آذر ماه اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۵,۴,۱,۱. کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال

تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه با احتساب هزینه اجاره

بها

لازم به ذکر است که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای هر نصب ابزار کارتخوان فروشگاه نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید و این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت می‌باشد. به طور مثال ابزارهای GPRS هزینه اجاره بالاتری داشته و یا اینکه بسته به توافق شرکت‌ها و بانک پذیرنده مورد نظر، این مبلغ متفاوت است. اما در این بخش به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر $100,000$ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط $300,000$ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر $100,000$ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و در جدول جداگانه‌ای ارائه شده است.

حال با توجه به بررسی میزان کارمزد پرداختی هر بانک پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده، در این بخش عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به این میزان اضافه می‌گردد. جدول ۵-۱۲، میزان هزینه پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده را نشان می‌دهد. این هزینه شامل جمع مبلغ کارمزد پرداخت شده به اضافه مبلغ اجاره پرداختی به ازای هر کارتخوان می‌باشد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق میزان اجاره پرداختی هر بانک به شرکت‌ها، این مبلغ اجاره با توجه به اطلاعات دریافتی به طور متوسط برای کل صنعت مبلغ $300,000$ ریال ماهانه در نظر گرفته شده است. به این معنی که تعداد ابزارهای نصب شده تراکنش دار در هر ماه به ازای هر بانک ضرب در سیصد هزار ریال به اضافه کل مبلغ کارمزد پرداخت شده، تقسیم بر کل مبالغ پذیرش شده بانک در واحد صدهزار ریال شده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاهی با احتساب هزینه اجاره بها -
آذر ۱۳۹۶

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان (آبان ۹۶)	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان (آذر ۹۶)	نرخ رشد آذر ماه نسبت به آبان ماه ۹۶
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۹۶/۴۶	۱۱۴/۵۲	۱۸/۷۲٪
۲	بانک خاورمیانه	۳۲۳/۵۶	۱۳۵/۹۶	-۵۷/۹۸٪
۳	بانک قوامین	۱۵۷	۱۴۳/۹۴	-۸/۳۳٪
۴	بانک صنعت و معدن	۱۷۴/۴۱	۱۵۸/۷۰	-۹/۰۱٪
۵	بانک آینده	۱۷۶/۸۵	۱۶۱/۰۱	-۸/۹۶٪
۶	بانک سرمایه	۱۹۸/۴۶	۱۹۲/۲۲	-۳/۱۵٪
۷	بانک کارآفرین	۲۲۳/۳	۲۱۶/۲۵	-۳/۱۶٪
۸	بانک سینا	۲۴۹/۵۳	۲۲۵/۲۸	-۹/۷۲٪
۹	بانک مسکن	۲۴۹/۸۵	۲۳۰/۷۲	-۷/۶۶٪
۱۰	بانک صادرات ایران	۲۳۶/۳۸	۲۳۲/۸۶	-۱/۴۹٪
۱۱	بانک ملی ایران	۲۳۳/۴۵	۲۴۲/۴۷	۳/۸۶٪
۱۲	بانک ملت	۲۲۲/۸۴	۲۵۲/۱۳	۱۳/۱۵٪
۱۳	موسسه اعتباری نور	۲۷۲/۵۲	۲۵۷/۰۶	-۵/۶۷٪
۱۴	بانک توسعه تعاون	۲۵۷/۷۱	۲۶۲/۷۱	۱/۹۴٪
۱۵	بانک سپه	۲۷۳/۹۸	۲۶۷/۶۷	-۲/۳۰٪
۱۶	بانک گردشگری	۲۷۳/۸۵	۲۷۲/۷۷	-۰/۳۹٪
۱۷	بانک رفاه کارگران	۲۹۱/۷۳	۲۸۴/۱۱	-۲/۶۱٪
۱۸	بانک دی	۳۲۰/۴۴	۲۹۲/۶۱	-۸/۶۸٪
۱۹	بانک ایران زمین	۳۱۳/۵۴	۲۹۸/۷۷	-۴/۷۱٪
۲۰	بانک تجارت	۳۱۲/۴۳	۳۱۰/۰۵	-۰/۷۶٪
۲۱	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳۳۸/۴۹	۳۲۹/۹۹	-۲/۵۱٪
۲۲	موسسه اعتباری ملل	۳۵۵/۵۳	۳۴۰/۴۰	-۴/۲۶٪

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان (آبان ۹۶)	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان (آذر ۹۶)	نرخ رشد آذر ماه نسبت به آبان ماه ۹۶
۲۳	بانک سامان	۳۴۷/۰۲	۳۵۳/۴۹	۱/۸۷٪
۲۴	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۷۵/۶۲	۳۵۹/۲۰	-۴/۳۷٪
۲۵	بانک انصار	۳۶۲/۸۹	۳۵۹/۳۹	-۰/۹۶٪
۲۶	بانک کشاورزی	۳۹۰/۰۸	۳۸۵/۰۲	-۱/۳۰٪
۲۷	بانک شهر	۳۵۷/۲۳	۳۸۵/۱۹	۷/۸۳٪
۲۸	بانک اقتصاد نوین	۴۲۶/۶۲	۴۱۰/۷۶	-۳/۷۲٪
۲۹	بانک پاسارگاد	۴۰۳/۵۸	۴۱۸/۷۷	۳/۷۶٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۴۵۵/۵۵	۴۷۸/۶۷	۵/۰۷٪
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۵۱۸/۶۳	۵۱۰/۴۴	-۱/۵۸٪
۳۲	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۵۵۵/۶۴	۵۳۴/۲۰	-۳/۸۶٪
۳۳	بانک پارسیان	۷۰۱/۱۸	۶۸۱/۹۲	-۲/۷۵٪
۳۴	بانک حکمت ایرانیان	۷۳۹/۰۵	۷۵۶/۹۴	۲/۴۲٪
نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزار در کل شبکه		۲۸۵/۵۸	۲۹۱/۶۷	۲/۱۳٪

ملاحظه می‌گردد که احتساب میزان اجاره بهای هر ابزار کارتخوان فروشنده منجر با افزایش میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها گردیده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۲۹۱/۶۷ ریال را در آذر ماه به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند و نسبت به ماه گذشته ۲/۱۳ درصد افزایش نرخ رشد داشته‌اند. همانگونه که در جدول ۵-۱۲ مشاهده می‌گردد در آذر ماه ۹۶ بانک "توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۱۱۴/۵۲ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک "خاورمیانه" با پرداخت ۱۳۵/۹۶ ریال هزینه (کارمزد + اجاره)، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش

شده و بانک "حکمت ایرانیان" با ۷۵۶/۹۴ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک "پارسیان" با ۶۸۱/۹۲ ریال بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

تحلیل اولیه‌ای که در این بخش ارائه می‌شود، حاکی از اهمیت مبلغ اجاره ابزار کارتخوان در اقتصادی بودن صنعت پرداخت برای بانک‌هاست، جمع این هزینه باید نسبت به رسوبی که بانک از موجودی پذیرندگان به دست می‌آورد توجیه پذیر باشد. در صورتی که بانک موفق به جذب رسوبی بیشتر از این مبلغ به ازای هر صد هزار ریال نشود، کاربرد ابزار کارتخوان فروشگاهی برای بانک مقرون به صرفه نخواهد بود. همچنین جدا از مبلغ اجاره، نحوه بازاریابی بانک‌ها و شرکت‌های PSP اهمیت دو چندانی می‌یابد. انتخاب پذیرندگان اثربخش، به معنی انتخاب پذیرندگانی که از گردش کافی موجودی به جهت تامین رسوب مورد نظر بانک برخوردار هستند به عاملی مهم جهت سودپذیر بودن ابزار پرداخت برای بانک تبدیل می‌گردد.

به نظر می‌رسد بهتر است بانک‌ها بخشی از هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان خود را از پذیرندگانی که گردش موجودی کافی به جهت تامین هزینه‌های بانک ندارند دریافت کرده و امتیاز تقبل هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان را فقط برای پذیرندگانی که از گردش موجودی کافی برخوردارند در نظر گیرند.

۵,۴,۲. کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار

ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای آذر ماه ۹۶ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۳ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - آذر ۱۳۹۶

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ (آبان ۹۶)		نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ (آذر ۹۶)	نرخ رشد آذر ماه نسبت به آبان ماه ۹۶
		۱۰۰ هزار ریال	۱۰۰ هزار ریال		
۱	بانک صنعت و معدن	۳۵/۷۵	۵۴/۴۷	۵۲/۳۸٪	
۲	موسسه اعتباری نور	۱۳۰/۶۹	۱۴۸/۴۴	۱۳/۵۸٪	
۳	موسسه اعتباری ملل	۳۳۸/۱۴	۱۵۹/۴۷	-۵۲/۸۴٪	
۴	بانک خاورمیانه	۱۳۶/۶۵	۱۷۳/۲۹	۲۶/۸۱٪	
۵	بانک آینده	۱۷۸/۰۱	۱۸۴/۱۵	۳/۴۵٪	
۶	بانک پارسیان	۱۹۰/۷۰	۱۹۱/۷۷	۰/۵۶٪	
۷	بانک کارآفرین	۲۱۷/۶۸	۲۳۹/۳۴	۹/۹۵٪	
۸	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۸۸/۱۰	۲۹۳/۷۲	۲۳۳/۴۰٪	
۹	بانک گردشگری	۳۵۹/۳۷	۳۰۵/۶۰	-۱۴/۹۶٪	
۱۰	بانک ملت	۳۴۵/۲۱	۳۳۵/۸۳	-۲/۷۲٪	
۱۱	بانک پاسارگاد	۳۸۶/۶۳	۳۸۰/۷۸	-۱/۵۱٪	
۱۲	بانک دی	۴۲۶/۰۰	۳۹۰/۰۰	-۸/۴۵٪	
۱۳	بانک سرمایه	۳۷۹/۶۱	۴۳۱/۹۸	۱۳/۷۹٪	
۱۴	بانک سامان	۵۰۹/۰۶	۴۴۹/۳۴	-۱۱/۷۳٪	
۱۵	بانک رفاه کارگران	۴۴۴/۲۵	۴۴۹/۴۲	۱/۱۶٪	
۱۶	بانک توسعه صادرات ایران	۳۴۳/۴۵	۴۵۵/۲۹	۳۲/۵۶٪	
۱۷	بانک ایران زمین	۵۰۷/۱۶	۴۸۵/۲۱	-۴/۳۳٪	
۱۸	بانک شهر	۴۸۳/۱۷	۴۸۷/۹۸	۱/۰۰٪	
۱۹	بانک صادرات ایران	۵۰۷/۹۱	۵۱۴/۰۳	۱/۲۰٪	
۲۰	بانک سپه	۴۹۹/۳۸	۵۱۴/۶۷	۳/۰۶٪	
۲۱	بانک قوامین	۵۸۹/۵۵	۵۵۲/۴۷	-۶/۲۹٪	
۲۲	بانک اقتصاد نوین	۵۴۴/۴۸	۵۵۹/۵۹	۲/۷۸٪	
۲۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۶۷۵/۶۰	۶۳۳/۸۹	-۶/۱۷٪	
۲۴	بانک سینا	۶۸۲/۰۲	۶۷۸/۵۸	-۰/۵۰٪	
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۷۶۱/۵۴	۷۲۹/۹۳	-۴/۱۵٪	
۲۶	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۷۵۳/۴۱	۷۳۶/۲۶	-۲/۲۸٪	

۲۷	بانک ملی ایران	۹۳۶/۲۳	۷۴۸/۶۰	-۲۰/۰۴٪
۲۸	بانک مسکن	۷۶۶/۷۴	۷۵۸/۰۹	-۱/۱۳٪
۲۹	بانک توسعه تعاون	۸۶۳/۵۴	۸۶۴/۶۷	۰/۱۳٪
۳۰	بانک انصار	۹۶۵/۶۲	۹۳۵/۰۶	-۳/۱۶٪
۳۱	بانک تجارت	۹۹۲/۱۳	۹۹۱/۶۱	-۰/۰۵٪
۳۲	موسسه اعتباری توسعه	۷۶۴/۰۷	۹۹۱/۷۹	۲۹/۸۰٪
۳۳	بانک کشاورزی	۱،۲۹۰/۸۲	۱،۲۷۵/۷۶	-۱/۱۷٪
۳۴	شرکت دولتی پست بانک	۱،۳۶۵/۹۶	۱،۳۴۰/۲۶	-۱/۸۸٪
۳۵	بانک حکمت ایرانیان	۱،۵۸۲/۳۱	۱،۵۶۳/۶۹	-۱/۱۸٪
	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	۵۸۸/۴۱	۵۵۵/۶۱	-۵/۵۸٪

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در آذر ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۵۵۵/۶۱ ریال (۵/۵۸ درصد رشد منفی نسبت به آبان ماه) کارمزد پرداخت نموده‌اند که در این بین، در آذر ۹۶، بانک "صنعت و معدن" با ۵۴/۴۷ ریال (۵۲/۳۸ درصد افزایش نرخ رشد نسبت به ماه گذشته) پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "حکمت ایرانیان" با مبلغ ۱۵۶۳/۶۹ ریال (با ۱/۱۸ درصد کاهش نرخ رشد نسبت به ماه گذشته) و پس از آن "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۱۳۴۰/۲۶ ریال دومین بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از دارندگان کارت‌های صادر شده توسط بانکشان دریافت کرده‌اند.

۶. جمع‌بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش "شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی آبان ماه ۱۳۹۶ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که

مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به ماه شهریور ماه ۱۳۹۶ می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان زمستان ۱۳۹۵ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی آبان ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های آبان ماه ۱۳۹۶ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۱،۳۹۵ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۱،۳۹۱ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۲/۵۹ و ۲/۸۸- درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در آبان ماه ۱۳۹۶ با افزایش ۲/۹۸ درصدی به بیش از ۷،۷۹۲ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۸۵/۸۷ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۸/۲۸ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و

۵/۸۵ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های آبان ماه ۱۳۹۶ با ۸۷/۷۹ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات ۷۷/۶۱ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۶۳ هر ابزار پذیرش موبایلی ۲۸۵ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های ۱۸۳ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۰۶ و ۲/۵۴ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های ۱/۰۵ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر ۱،۳۳۰/۳۴ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌های با ۱،۴۲۲/۳۳ عدد به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۲۳/۸۲ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول آبان ماه ۱۳۹۶ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌های با ۲۰/۹۱ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های آبان ماه به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، تهران و هرمزگان می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۲۲/۳۴ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی آبان ماه ۱۳۹۶ در قیاس با مهر ماه ۱۳۹۶، ۷/۴۲ درصد کاهش داشته است و در قیاس نقطه به نقطه ۴/۸۹ درصد کاهش در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان کاهش شاخص دهکی آبان ماه ۱۳۹۶ نسبت به مهر ۱۳۹۶ به سبب کاهش متوسط مبلغی هر تراکنش در دهک دهم و افزایش متوسط مبلغی هر تراکنش دهک اول می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰،۰۰۰ ریال تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال می‌باشد.

۲۸/۷۱ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۳۵۱،۶۶۷،۲۸۱ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰،۰۰۰ ریال، ۳۶/۹۴ درصد تراکنش‌ها معادل ۴۵۲،۴۴۹،۶۹۴ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال و ۲۷/۴۹ درصد معادل ۳۳۶،۷۰۶،۲۳۰ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰،۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

در آبان ماه ۱۳۹۶ تعداد کل تراکنش‌های ناموفق نسبت به مهر ماه با رشد ۲/۸۹- درصدی مواجه بوده است. تعداد خطاهای پذیرندگی، کاربری، کسب و کار، شاپرکی و صادر کنندگی به ترتیب با افزایش ۸/۷۴-، ۰/۳۲، ۴۶/۶۸-، ۲۶/۷۴-، ۲۰/۴۰- درصدی همراه بوده است.

میزان دسترس پذیری محاسبه شده آبان ماه ۱۳۹۶ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۸ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته ۰/۰۱ درصد افزایش داشته است. همچنین میزان دسترس پذیری محاسبه شده به ازای شبکه پرداخت در آبان ماه ۱۳۹۶، ۹۸/۹۱ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در مهر ماه ۱۳۹۶ افزایش ۰/۳۱ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه افزایش ۰/۵ درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت های PSP حاکی از آن بوده که در آبان ماه نیز چون گذشته شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم تعدادی و مبلغی از بازار را به خود اختصاص داده و همچنان در جایگاه نخست قرار گرفته است. سهم بازار مبلغی این شرکت بیش از دو برابر سهم بازار دومین شرکت دارنده‌ی بازار مزبور، یعنی "کارت اعتباری ایران کیش" می‌باشد. از سویی دیگر نوسان قابل ملاحظه‌ای نه تنها در سهم تعدادی شرکت‌ها، بلکه در سهم بازار مبلغی آن‌ها نیز صورت پذیرفته است و با وجود کاهش و افزایش اندکی در سهم بازار برخی از شرکت‌ها، در رتبه‌بندی آن‌ها نسبت به ماه گذشته تغییر خاصی مشاهده نمی‌شود.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به شرکت "به پرداخت ملت" و بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق داشته است. در این ماه

همچنان شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی همچنان چون گذشته، در اختیار شرکت "به پرداخت ملت" است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های خرید به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. این شرکت، بالاترین سهم تراکنش‌های مانده‌گیری را نیز به خود اختصاص داده است. در آبان ماه همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور همچنان چون ماه گذشته، در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است.

در ماه آبان شرکت "مبنا اکارت آریا" با سهم ۰/۰۱۵ درصدی جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. بیشترین نسبت تعداد خطای پذیرندگی به کل تعداد تراکنش‌ها نیز به شرکت‌های "کارت اعتباری ایران کیش" اختصاص داشته است. در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" رخ داده و بیشترین تغییرات مثبت این شاخص به شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" تعلق داشته است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال - هیرشمن در ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های نشان‌دهنده تمرکز ملایم است. این شاخص همچنین از وجود تمرکز بالا در دو بازار ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی حکایت دارد. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن دو شرکت "به پرداخت ملت" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت نوین آریا" و نیز "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP نسبت به مهر ماه در بازار این دو ابزار افزایش نشان می‌دهد. روند صعودی این شاخص در ابزار پذیرش اینترنتی بگونه‌ای بوده است که میزان تمرکز بازار آن از تمرکز ملایم مجدداً به تمرکز بالا تغییر یافته است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال - هیرشمن تنها در بازار سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و با اختلاف دو شرکت "پرداخت نوین آراین" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ از بیشترین سهم برخوردارند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری حکایت دارد.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در آبان ماه، شرکت "به‌پرداخت ملت" در دو ابزار کارتخوان فروشگاه‌ی و ابزار پذیرش موبایلی، به ترتیب با ۱۵/۸۵ درصد و ۹۷/۵۳ درصد بالاترین سهم را به خود اختصاص داده‌است. بازتعریف برخی از کارتخوان‌های فروشگاه‌ی به عنوان ابزار پذیرش موبایلی در ماه‌های گذشته در این شرکت سبب گردیده بود تا اختلاف سهم قابل ملاحظه‌ای بین ابزارهای فوق در شرکت "به‌پرداخت ملت" نسبت به سایر شرکت‌ها مشاهده شود. در این ماه نیز مجدداً این شرکت تعداد قابل توجهی از ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ی خود را به‌صورت ابزار پذیرش موبایلی بازتعریف نموده است. این امر با توجه به توسعه پرداخت الکترونیکی مبتنی بر فناوری NFC و تغییر رویکرد برخی شرکت‌ها به سوی آن، قابل انتظار است. همچنین در این ماه نیز تعداد ابزار اینترنتی شرکت "آسان پرداخت پرشین" به علت استمرار رفتار آن در بازتعریف برخی از ابزارهای کارتخوان آن به‌عنوان ابزار اینترنتی با رقمی معادل با ۸۶/۹۲ درصد، بیشترین سهم بازار را نشان می‌دهد.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار، در آبان ماه شرکت "به‌پرداخت ملت" در هر سه ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی، بالاترین سهم را به خود اختصاص داده‌است. در ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار به ترتیب ۴/۴۱ بر سهم بازار شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" افزوده و ۱/۷۹ درصد از سهم بازار شرکت "به‌پرداخت ملت" کاسته شده است. تغییرات سهم بازار شرکت‌ها در پشتیبانی از ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی تراکنش‌دار چندان قابل ملاحظه نمی‌باشد.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌ی فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" همانند ماه‌های گذشته شاخص اثربخشی بالاتر از یک داشتند. این شرکت‌ها نه تنها در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی

فعال سیستمی عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند، بلکه در اثربخشی ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش-دار، نیز به رقمی بالاتر از یک دست یافته‌اند. این بدان معناست که این شرکت‌ها هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند. بیشترین بهبود در شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "پرداخت الکترونیک سامان" با افزایش ۰/۰۲۷ واحدی رخ داده است.

در بعد استانی همانند ماه‌های گذشته تنها سه شرکت "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بیشتر استان‌ها با شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاتر از یک مواجه بوده‌اند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "به‌پرداخت ملت" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و نیز در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌است.

در آبان ماه تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی با افزایش ۰/۴۸ درصدی مواجه شده است. در این ماه تنها سه شرکت از تعداد پایانه‌های مذکور خود کاسته‌اند که عمده‌ترین کاهش در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" مشاهده می‌شود. در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه نیز کمترین رقم این شاخص با رقمی معادل ۸/۲۴ درصد به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" مشاهده می‌شود. بالغ بر ۴۰ درصد از کارتخوان‌های فعال سیستمی این شرکت، کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش گزارش شده‌اند.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده نشان دهنده آن است که همچنان "بانک ملت" بیشترین سهم از بازار را چه به لحاظ تعدادی و چه به لحاظ مبلغی به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. همچنین از بازار کل تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز به تفکیک هر بانک همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های موبایلی همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار این ابزار است. مقدار این شاخص در بازار کارتخوان فروشگاه‌های و ابزار پذیرش اینترنتی مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در آبان ماه ۹۶ نسبت به مهرماه رشد مثبت ۰/۸۱ درصد داشته است. در این ماه نسبت به ماه گذشته، نرخ رشد در دسته‌های کارت‌های تراکنش‌دار "کارت برداشت" و کارت‌های "اعتباری" مثبت، اما در دسته "کارت هدیه و بن کارت" منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در آبان ماه ۱۳۹۶، نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار متعلق به بانک "ملی ایران"، بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک "صادرات ایران" و بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک "ملت" بوده است. در بین کارت‌های تراکنش‌دار در آبان ماه، همانند ماه‌های گذشته بیشترین تعداد متعلق به کارت برداشت، سپس کارت هدیه و بن کارت بوده و کارت اعتباری کمترین تعداد را داشته است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن به منظور بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صدور انواع کارت‌های بانکی نیز مورد بررسی قرار گرفت که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شد. شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در هر سه دسته "کارت برداشت"، "کارت هدیه و بن کارت" و "کارت اعتباری"، با رشد مثبت مواجه بوده است. کارت‌های "برداشت" برخلاف ماه‌های گذشته که در طبقه "رقابتی" قرار می‌گرفت، در آبان ماه در طبقه

"تمرکز ملایم" قرار گرفته است که این موضوع نشان دهنده آنست که با وجود اختلاف خیلی کم با طبقه "رقابتی" به معنای فاصله گرفتن از بازار استاندارد این نوع کارت در بین بانک‌های کشور می‌باشد. بودن در طبقه "رقابتی" بدان معناست که تا قبل از این سهم بازار بانک‌های صادر کننده در بازار صدور "کارت برداشت" پراکندگی متناسبی داشته است، اما در آبان ماه جهش کارت برداشت به طبقه "تمرکز ملایم" باعث فاصله هر چند اندک از این وضعیت شده و این نشان دهنده رفتن برخی از بانک‌های صادر کننده به سمت صدور بیشتر و فاصله گرفتن از وضعیت استاندارد و رقابتی می‌باشد که به نظر می‌رسد تحلیل بیشتر در این زمینه با بررسی این شاخص در ماه‌های آینده میسر خواهد بود.

همچنین در این بخش مقایسه‌ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک صورت گرفته است. بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های صادر شده به سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران"، بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده به سه بانک "ملت"، "ملی ایران" و "پارسیان"، بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های صادر شده به سه بانک "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" و بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده به سه بانک "ملت"، "صادرات ایران" و "ملی ایران" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "سامان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "تجارت" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته‌اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های

شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" تعلق گرفته است.

از منظر مبلغی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" (تغییر جایگاه دو بانک "سامان" و "پارسیان" نسبت به ماه گذشته) بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "تجارت" (در ماه گذشته "موسسه اعتباری نور" در مکان دوم و بانک "تجارت" در جایگاه پنجم و بانک "مسکن" در جایگاه سوم در بیشترین اختلاف منفی قرار داشتند)، بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "مسکن" و "تجارت" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان" و "پارسیان" در حال انتقال است.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در آبان ۱۳۹۶، بانک‌های پذیرنده با ۵/۴۸ درصد رشد مثبت نسبت به ماه گذشته (مهر ماه) میزان ۱۱۸/۹۱ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند که در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۲/۴۰ درصد رشد منفی نسبت به ماه گذشته کمترین متوسط یعنی مبلغ ۳۳/۴۵ ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده است و بانک "خاورمیانه" با ۶/۸۸ درصد رشد مثبت نسبت به ماه گذشته با مبلغ ۲۸۳/۱۷ ریال بیشترین کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده است.

از آنجایی که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای نصب هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید. این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت است. به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها اضافه گردیده و شاخص جدید "کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب هزینه اجاره بها" تعریف شده و به این ترتیب بالاترین نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید در آبان ۱۳۹۶ با احتساب اجاره ابزارهای کارتخوان به بانک "خاورمیانه" و کمترین آن به بانک "توسعه صادرات ایران" تعلق گرفته است.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای آبان ماه ۹۶ محاسبه گردیده و با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در آبان ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۵۸۸/۴۱ ریال (۱۴/۳۹ درصد رشد مثبت نسبت به مهر ماه) کارمزد پرداخت نموده‌اند که در این بین، در آبان ۹۶، بانک "صنعت و معدن" با ۳۵/۷۵ ریال (۲۰/۳۲ درصد کاهش نرخ رشد نسبت به ماه گذشته) پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "حکمت ایرانیان" با مبلغ ۱۵۸۲/۳۱ ریال (با ۱/۴۳ درصد افزایش نرخ رشد نسبت به ماه گذشته) و پس از آن "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۱۳۶۵/۹۶ ریال دومین بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۰۷. واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۷}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نمایند. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانک صادرکننده^{۳۸}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۳۹}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبان" ۴۰ پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۱} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

^{۳۷} Service Type

^{۳۷} Payment Service Provider

^{۳۸} Issuer Bank

^{۳۹} Acquirer Bank Acquirer

^{۴۰} IBAN: International Bank Account Number

تراکنش خطای شاپرک

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت دینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از دینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرک و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرک

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرک را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۴۸}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۴۹} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

^{۴۹} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۴۸} EFTPOS

تراکنش خطای شاپرکی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشنده‌ای، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشنده‌ای^{۴۸}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۴۹} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

^{۴۸} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۴۹} EFTPOS

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی سه ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در سه ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۰} فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۱} فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۲} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۳} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۴}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

^{۵۴} In-App Purchase

^{۵۰} Internet Payment Gateway

^{۵۱} Mobile Payment Gateway

^{۵۲} In-Store

^{۵۳} Web-Mobile

انواع کارت‌های رایج در شبکه^{۵۵}

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)^{۵۶}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)^{۵۷}

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۵۸} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارتهای برون خط^{۵۹} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول

نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری^{۶۰}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سوییچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

^{۵۸} online

^{۵۹} offline

^{۶۰} Credit card

^{۵۵} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

^{۵۶} Debit card

^{۵۷} prepaid

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده-ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام^{۶۱}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ی

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی فعال سیستمی هر شرکت} \\ = \frac{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت}} \\ \text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌ی شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارتخوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل تراکنش‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارتخوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارتخوان‌های آن شرکت از کل تراکنش‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

^{۶۱} Reconciliation Account (RA)

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$۱۰۰ * \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۲} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۳} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض الحسنه پس انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$۱۰۰ * \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۴}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

^{۶۴} Nominal Value

^{۶۲} Quasi money

^{۶۳} Demand deposits

سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

مبلغ اسمی تراکنش ها در ماه $\bar{t}$
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه $\bar{t}$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش ها

برای تعیین دهک ها، تراکنش ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می نماییم که یک دهم از تراکنش های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می شود.

متوسط ارزش دهک دهم تراکنش ها
= شاخص توزیع مبلغی دهکی
متوسط ارزش دهک اول تراکنش ها

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه های صنعت برای اندازه گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام ها و تباری بخش های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه ها در صنعت یا بازار استفاده می شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می دهد. شاخص هرفیندال- هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به

3

The quality of card e-payment services

Quality of services			
The ratio of successful transactions to total	% 90/35		▼
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/98		▼
The share of each types of errors in transactions			
Acquirer error	% 1/28		▲
Shaparak network error	% 0/21		▼
Issuer error	% 10/46		▼
Cardholder Error	% 87/67		▲
Business error	% 0/37		▲
Services sensed availability			
Network sensed availability	% 98/81		▼
Shaparak sensed availability	% 99/98		▼
Reconciliation account (RA) transactions			
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/028		▼
percent change of reconciliation account transactions	% -47/162		▼

4

Electronic card payment network market indices in November 2017

Active EFTPOS effectiveness			
The highest effectiveness	Beh pardakht Mellat	1/727	▲
The lowest effectiveness	Electronic cart Damavand	0/301	▼
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions			
The highest ratio	Electronic Card Damavand	% 0/615	▲
The lowest ratio	Tejarat Electronic Parsian	% 0/015	▼
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS			
The Highest ratio	Electronic Card Damavand	% 44/08	▲
The Lowest ratio	Asan Pardakht Parsian	% 7/68	▼

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share			
The highest value share of transactions	% 29/78 Behpardakht Mellat	▲	% 26/95 Bank Mellat ▼
The highest numerical share of transactions	% 20/10 Behpardakht Mellat	▲	% 30/84 Bank Mellat ▼
The highest value share of transactions in each terminal			
Internet Payment Gateway	% 43/91 Behpardakht Mellat	▼	% 44/70 Bank Mellat ▼
Mobile Payment Gateway	% 44/24 Asan Pardakht Parsian	▲	% 55/17 Bank Mellat ▼
EFTPOS	% 27/62 Behpardakht Mellat	▲	% 27/85 Bank Mellat ▲
The highest numerical share of transactions in each of terminals			
Internet Payment Gateway	% 30/11 Pardakht electronic Saman	▼	% 24/96 Bank Mellat ▼
Mobile Payment Gateway	% 39/89 Asan Pardakht Parsian	▲	% 73/73 Bank Mellat ▼
EFTPOS	% 24/25 Behpardakht Mellat	▲	% 27/73 Bank Mellat ▲
Herfindahl-Hirschman Index			
Internet Payment Gateway	1,930	▲	1,359 ▼
Mobile Payment Gateway	2,903	▼	5,687 ▼
EFTPOS	1,423	▼	1,148 ▲
The highest share of issuing banks in number of active cards			
Prepaid card	Parsian Bank	% 17/30	▼
Credit card	Bank Mellat Iran	% 43/97	▲
Debit card	Bank Melli Iran	% 21/68	▼

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 10/21	▼
---	---------	---

The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 2/45	▼
---	--------	---

Value of transactions as a percentage of GDP	% 129/20	▶
--	----------	---

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	1,443,291,204	▲
------------------------	---------------	---

Value of transactions	1,505,104,726 mill IRR	▲
-----------------------	------------------------	---

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions(Dec compared to Nov)	% 8/19	▲
--	--------	---

Monthly real growth of value of transactions(Dec compared to Nov)	% 6/16	▲
---	--------	---

Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 26/47	▲
--	---------	---

Point-to-point real growth of the value of transactions	% 14/94	▲
---	---------	---

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 3/40	▲
--------------------------	--------	---

Mobile Payment Gateway	% 8/42	▼
------------------------	--------	---

EFTPOS	% 88/18	▲
--------	---------	---

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 95/81	▲
-----------------------------	---------	---

Bill payment & purchase mobile charge	% 4/19	▼
---------------------------------------	--------	---

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 78/36	▲
------------------------------------	---------	---

Bill payment & purchase mobile charge	% 15/59	▼
---------------------------------------	---------	---

Balance Inquiry	% 6/04	▲
-----------------	--------	---

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	1,296/79	▼
-------------------------------	----------	---

EFTPOS	1,103/32	▼
--------	----------	---

Mobile Payment Gateway	81/08	▲
------------------------	-------	---

Internet Payment Gateway	112/39	▲
--------------------------	--------	---

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	24/64	▲
-------------------------------	-------	---

EFTPOS	21/73	▲
--------	-------	---

Mobile Payment Gateway	2/08	▼
------------------------	------	---

Internet Payment Gateway	0/84	▲
--------------------------	------	---

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,385,891 Tehran	▼
--	------------------	---

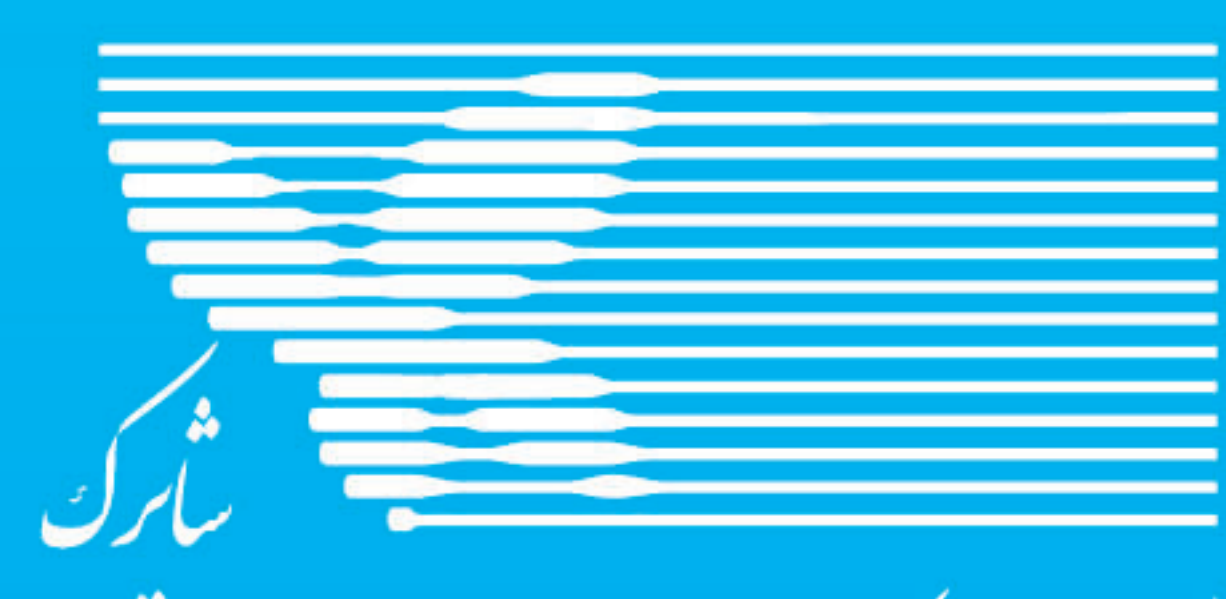
The most change in the number of active EFTPOS terminals	-95,152 Isfahan	▼
--	-----------------	---

The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/161 Yazd	▼
---	------------	---

The most number of EFTPOS transactions per capita	24/39 Hormozgan	▲
---	-----------------	---

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	694/58	▲
---	--------	---

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (سهامی خاص)

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۲۲۲۸۱۲۱

نشانی پستی:

ایران، تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاه نظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

